

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Germanids Bolstr.-Aktieb.

52 A (Julnummer)

Torsdagen den 24 december 1891

4:de årg.

Prenumerationspris pr år :
 Idun med Modetidning och ko-
 lorerade planscher kr. 8:—
 Idun m. Modet. utan kol. pl. > 6: 50
 Idun ensam > 4:—

Byrå:
 Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr.
 (Aftonbladets nya hus.)
 Prenumeration sker bäst å
 närmaste postanstalt.

Redaktör och utgivare:
FRITHIOF HELLBERG.
 Träffas å byrån kl. 12—1.
 Allm. Telef. 6147.

Utgifningstid:
 hvarje helgfri fredag.
 Lösnummerpris: 15 öre.
 Julnumret 50 öre.

Annonspris:
 35 öre pr nonpareillerad.
 För »Platssökande» och »Lediga platser»
 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
 Utländska annonser 70 öre pr nonp.-rad.

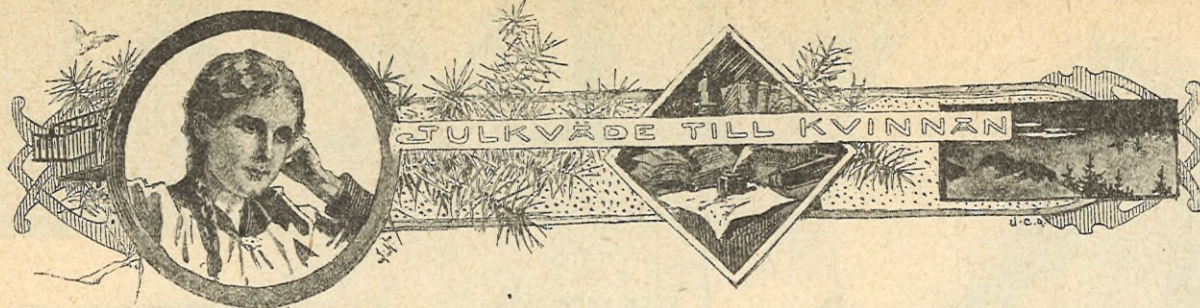
G. Z. GERBER & SÖNEN, A.

Konungahusets yngste.

GUSTAF ADOLF
 hertig af Skåne
 Född 11/11 1882.

ERIK
 hertig af Vestmanland
 Född 20/4 1889.

CARL
 hertig af Södermanland
 Född 17/6 1884.

S snart skall vid nordavindens sus
midvintern våra nejder hinna.
Då samlas vi till fest i hvarje hus,
då värmer härdens eld, och tusen ljus
i källan brinna.

Så firas mänsklighetens dag,
då kärlek bröt förtryckets välde
och drog sitt första, stora andetag
i ljus och frihet — och mot våldets lag
sitt anspråk ställde.

Tu har det minsta barn sin rätt,
sin borgarrätt i ljusets rike.
På slafveri är mänskligheten mätt,
ty inför Gud enhvar är rätt och slätt
den andres life.

Naturens gåfvor delar han,
så långt naturens lagar råda:
så en blef kvinna född, en annan man,
dock ej slafvinna hon och han tyrann,
men fria båda.

Hur gick då till, att mannen fått
all makt och kvinnan endast plikter?
Han är ju kung i verklighetens slott —
när hon som drottning firas, sker det blott
i sång och dikter.

Så gick det till: med våld han tog
sin makt — hans rätt är blott en villa.
När du förfänt i ljusva drömmar log,
med styrkans makt han dig i bojor slog,
du svaga lilla!

Tu äflas han att smickrets gift
få drypa in uti ditt öra,
och mellan gallren i ditt jungfrustift
med unken visdom, smugglad ur en grift,
din själ förföra.

Och lyfvar du, han finner strag
dig passä häst i alla väder
att klippa barnsligheter till med sag
och lappa hop med nål och tråd och var
hans rigna kläder.

Dock finner han dig trög och lat
och gagnlös i det hela taget,
om du ej hinna ordna dina fat
och färdig har en läcker middagsmat
precis på slaget.

I denna trånga, lilla värld
allt mindre blir du själf och trängre:
hvar egen tanke, fritt i själen närd,
till sist förvisnar, i sitt frö förtärd. —
Det går ej längre.

Så vakna ur din långa dröm
i klosterlif och borgruiner
och bada dig i lifvets friska ström,
som tidehvarfvet födt, och se och döma,
hur solen skiner!

Sätt sagan till de strama band,
som dina former sammansnöra!
Fäst släpet upp med nål och tråd ett grand,
att utan möda du på egen hand
dig fritt kan röra!

Med varet stoppa örat till,
när smickrets dumma ord dig hinna!
Låt sedan se, att något mer du vill
än skala päron eller steka fill,
fast du är kvinna!

Fick icke du en hufvudskäl
med hjärna och med samma vindlar
som mannen — och för samma ändamål
två ögon och i öppna ögonhål
förutan bindlar?!

Så nyttja då, hvad Gud dig gaf,
och lär dig både se och tänka!
Välj mellan natten i en murad graf
och dagens ljus i rymdens fria haf,
där solar blänka!

Fick icke du, som mannen fick,
ett hjärta, värmdt af röda blodet,
som genomströmmar dig hvarst ögonblick
och ger hvar lem, hvar fiber färg och skick
och höjer modet?

Fick du ej lungor och som han
och samma kraft att draga anden?
Så andas lika fritt då som en man,
och gör dig lös och fri, så fort du kan,
från snörlichsbanden!

Ja, följ din mänskliga natur,
och styr din flykt i nya kosor
från krönet af den höga fängselmur,
som sekler byggt omkring din jungfrubur
och prydt med rosor!

Flyg som en lärka glad och fry
från tvång och mörker och befymmer!
Ty sommarljusa, bättre dagar gry,
då knappast skuggan af en morgonsky
din bana skymmer.

Flyg högt i rymdens djupa blå,
så högt som än en stjärna tindrar,
så långt som tankens djärva vägar nå!
Ty intet galler, ingen mur ändå
din vinge hindrar.

Omätligt vid är världens sal,
deß slut en flykting än ej hunnit:
där kan du söka fritt ditt ideal,
och väl, om, när du sökt och gjort ditt val,
dig själf du funnit.

Ja, känn dig själf och släck din törst
i sanningens och ljusets floder!
Då blir du fri från alla bojor först,
och bland de frie skall du själf bli störst —
de fries moder.

Ty det är du, som formar allt,
vårt lynne, våra framtidsdrömmar:
det nya släktet tager din gestalt
och själfva Tornan, så som du befallt,
vårt öde fömmar.

På fädrens grafvar gräset gror,
men deras hug i barnens sinne.
Om du en dag vill blifva hjältars mor,
bered din kropp och själ, ty förr'n du tror,
vår tid är inne.

Skänk Sverige män! — Det är din plikt,
ty friget sina pilar hväfar.
Det talet är ej mer den räddes dikt,
det är en sanning, som med centnervikt
vår samtid pressar.

Tog väger granen hög och stark,
om blott naturens fundera safter
få strömma fritt emellan ved och bark
och roten suger ur vår fria mark
med friska krafter.

Vär du som hon, — ej för att stå
i glans en stund vid juleborden,
men för att bära högt, i ljus också,
vår svenska flagg, hvar stund till strid vi gå
för fosterjorden!

Ernst Halmgren.

Betlehemsstjärnan.

Utrast bland julens alla minnen, hvilka åt de kulna midvinterdagarne förlåna ett så egendomligt skimmer af ljus, frid och värme, strålar med underbar, stilla glansjulen eller Betlehemsstjärna, hon, som en gång lyste österns sökande vise vägen till krubban. Hvar man skall finna henne, denna strålande stjärna, som genombryter nattens mörker och lotsar tidens sökande öfver världshafvets bränningar och skär fram till Guds himmel, har i alla tider utgjort den stora, öfver allt annat viktiga frågan. Förgäfvos söker du henne genom tubens fjärrglas eller från observatoriets höjder. Men barnet finner henne från sin fromma moders knä. Sjömannen finner henne stundom, där han bland yrande vågor och vilda brottsjöar plöjer aflägsna farvatten, finner henne, när han i den heliga natten knäpper bedjande händer samman för sig och sina kära. Och dessa, som nu från den ensliga hyddan på stranden kasta spanande och längtande blickar utåt de skummande vågor, de finna den stjärnan, som leder den vilsne rätt, hon, om hvilken julevangeliet förkunnar: »och si, stjärnan gick före dem», och som nu ensam i den heliga nattens stillhet är det tysta vittnet till tvänne befryndade sjäalars möte i förenad bön, hopp och längtan.

Och hvad budskap bringar hon, denna högtidens minnesrika stjärna? Hon visar framåt till ett stilla fadershus med många boningar, strålande af ljus och kärlek, af frid och försoning. Hon för oss till minnes en barndomsvän, som för hvarje gång han kommer, kommer lika kär, lika efterlängtat, lika rik på ljus och tröst.

Ja, en barndomsvän, en vän från lifvets skäraste vårdagar, då man på sin moders knä fick sin första lektion i himmelens astronomi, så full af värmande kärlek och helig poesi. Huru tysta och undrande blefvo ej de stojande små, när de från kärleksfulla läppar fingo höra om Guds storhet och majestät, hans makt och hans kärlek såsom texten till den lefvande illustration, det hänförande skådespel, som bakom den upprullade gardinen så färgrikt mötte dem från den stjärnklara natthimmelen. Det låga barnkammarfönstret öppnade för den häpna barnablicken utsikten till underbara, oändliga rymder. Och i denna stämning, hur fängslande klingade ej för det oförvillade barnasinnets det sköna julevangeliet om änglarnes korus, ljusglansen från öster, herdarnes förfaran och Betlehems »gångande» stjärna. Hur härlig tedde sig ej hans boning, som från så många tusen och åter tusen fönster återstrålade himmelens höga under. Den nordiska vinternatten med dess höga stjärnetält, utspändt öfver det dunkelhvita snötäcket, framkallade så mången undersam fråga öfver barnsliga läppar:

»Blinka, lilla stjärna där,
Hur jag undrar, hvar du är.»

Undrar, hvar bland de många tusen andra hon är att söka, denna stjärna, som tänder hoppets ljus i tviflarens själ, som kommer den härdade, i tusen strider pröfvade mannen att värmas af vekare och mildare känslor. Undrar med liten pilt i »ödemarkens jul», hvar Jesu stjärna månde vara, detta rena ljus från ofvan, som stämmer själfva ödemarkens ulf till mildhet och skonsamhet samt tinar upp egoistens frusna hjärta och gör honom ödmjuk och barmhärtig.

Och dock, du hade redan funnit henne, där du som barn »med hjärtat varmt och ögat ljusst» fröjdade dig åt julens under och hoppfullt blickade framåt mot kommande dagar, trygg under inflytandet af den lyckliga stjärna eller snarare de goda änglar, som vakade öfver din bardoms dagar. Det låg någonting så sublimt i denna barnsliga tro på omedelbar förbindelse med det öfverjordiska.

Men liten blef stor, och barndomens år för svunno. Föräldrahemmet var snart ett svunnet eden, som mer och mer tonade bort i blånande fjärran. Jul kom och jul gick, för hvarje gång förande med sig fångat fullt af ljusa, värmande minnen, minnen, i »hvilkas krets du förr bad din barnabön och drömde din barndoms fagra vårdrömmar. Stjärnorna lyste lika klart som förr ned på din stig. Men samma härlighet strålade ej längre fram genom dessa tindrande stjärnefönster. De lyste nu kallt, så kallt; de voro ej mer de kärleksfulla ögon, hvarmed Gud såg ned till sitt barn. Lilla Fannys ord i sången:

»Lilla Fanny såg så glad
Uppåt stjärnorna och sad:
Med hvad många ögon ser
Gud på Fanny ner.»

— de orden värmdes ej längre ditt hjärta. Hvarför? Jo, Betlehems stjärna hade sloknat för dig och mörker inträdd. Och i detta mörker hade en härjande frostnatt farit fram öfver din oskults skära rosengård och kommit dess knoppar att förfrysa och dö för otrons och hänets iskalla omfamning. Din jul var borta, och dess stora fröjdemänne mäktade ej längre göra ditt hjärta rikare, varmare, gladare.

År hade farit fram af vexlande sorger och fröjder. Det var jul igen, och du befann dig åter i det kära hemmet. Allt var sig där så likt, som om det varit i går, du lemnat det. Endast de gamla kärans anleten hade förändrats och under ljusnande lockar allt mer förklarats till en andlig genomskinlighet, som bådade skördeanden. Eljes allt som förr. De små sparfvarne hoppade gladt omkring på de, högtiden till ära, för dem utsatta julkärvarne. Julaftonens helgsmålsringning ljöd så högtidligt öfver den stilla, landliga bygden, ljöd som en fridshelning från forna lyckligare tider. Den heliga aftonen sjönk ned så tyst och stilla öfver det åldriga fromma hemmet. En stämning af högtid var lägrad öfver allt i hvarje vrå af huset. Allt hviskade: god jul, fridfull jul; endast ditt hjärta kände sig därunder allt mera fattigt, tomt och kallt.

Så till sist öppnades den gamla boken, och nu ljödo från andaktiga läppar de heliga orden. Hvilka minnen vaknade ej nu i din själ. Betlehem, herdarne, barnet i krubban, den ljusnande natten öfver österland, ja, öfver hela världen — allt detta, som fordom gaf lif och färg åt din jul, trädde åter fram i hela sin rika färging, såsom när du hörde det för första gången, i samma hem, från samma läppar. Du vaknade liksom från en dröm, en mångårig sömn i fridlöshet och fattigdom och kände dig åter rik som barn i hemmet. Julfriden, sabbatsstämningen därinne, de minnesrika orden ur julevangeliet, allt göt sig som stilla, milda, varma droppar öfver ditt frusna sinne.

Du var åter i detta kära hem, där minnenas röst hördes öfverallt hviska om forna lyckliga dagar. Allt var tyst och stilla, så tyst och tillika så högtidligt stämningsfullt det kan vara en vinternatt i nordens, då

»tusen, tusen stjärnor glimma
på den mörkblå himlens grund.»

I ett nu genomlede du det flydda. Du tyckte dig åter vara ett litet barn på din

moders knä, som undrande sporde, »hvar Jesu stjärna mänd' vara», hon som skänker frid åt oroliga hjärtan och lyser oss vägen. Då brusade som ett svar fram en stjärnesång, en sferernas harmoni, ett högstämmt »gloria in excelsis» under de höga hvalfven. Du började förstå stjärnornas språk, du började ana, att de voro Herrens ljus, alla dessa som brunno i himmeleus höga salar, och att hvar och en af dem i viss mening var en Betlehems stjärna, tänd att lysa oss fram till kärlekens källa.

Var det en dröm, allt detta? Kanske, men då en ljuf dröm med ett luft uppvaknande till en glimmande julmorgon. Härligt strålade tempel där borta med stilla värmande sken öfver den snöhöljda bygden. Ännu härligare strålade det tempel däruppe, som ej af människohand vardt byggt. Och båda lyste de i den tidiga ottan till den ende eviges ära.

K. A. Hagström.

Tant Lovas juldag.

Af Elin Ameen.

Med teckningar af Axel Sjöberg.

Det tjänar till ingenting att förneka, att tant Lova hörde till den klass af dessa traditionella »gamla mam-seller», hvilka visserligen numera hålla på att försvinna, sedan kvinnofrågan haft det lyckliga resultatet att på olika områden, förut förbjuden mark, finna verksamhetsfält för ogifta kvinnor, men hvilka vi dock alla eller de flesta af oss känna igen från såväl verkligheten som skildringar i tryck.

Tant Lova själf hade uppfostrats i ett gammaldags, förmöget hem i den högre ämbetsmannaklassen. Hon hade flitigt hållits till nålen, och åtskilliga kuddar, dukar m. m. af urblekt silke och svartnadt guld, broderadt på sidentyg, vittnade ännu i hennes hem om den stora färdighet hon i konstsovnad uppnått i sin ungdom. Hon hade äfven fått den bästa uppfostran, som den tiden bestods en ung dam, talade franska och hade spelat klavér. Hon hade till och med som helt ung farit i täckt kalesch genom halfva mellersta Europa, i sällskap med far, mor, kammarjungfru och betjänt.

Tant Lova såg den tid, under hvilken hon från barn blifvit ungmö och från ungmö mogen kvinna, i ett idealiskt skimmer, då allt var väl bestäldt. Den närvarande tiden där emot, då hvarje dag förde henne ett steg längre ned för ålderdomens sluttande plan, var för henne en källa till ständig förargelse öfver dessa nya »pähitt», detta nervösa jäktande och framför allt det för henne oförklarliga och förkastliga i kvinnans sträfvande efter jämnlighet med mannen.

»I min ungdom», hette det alltid med ett kast på hufvudet och en snörpning på munnen, och den, som var inom hörhåll, fick detaljerade beskrifningar på den tidens sedesamma och väl uppfostrade ungmör. Men värst var det, när hon kom med »i min mors hus», hvilket yttrades med en värdighet och en tonvikt, som ofta härmades af släktens ungdom. Detta »i min mors hus» följdes vanligtvis af en föreläsning för de unga fruarna om den ordning, flit, matlagning, indelning af dagen och inrättande af boningsrum, som där varit rådande. Men skam till sägandes, var där ingen af fruarna, som brydde sig det minsta

om att rätta sig därefter. Ingen enda steg upp klockan fem om morgonen för att öfvervaka tjänarnes tidigare göromål och se »väfstolen» i gång. Knappast en af dem hade i hela sitt lif sett en väfstol, förrän det på senaste åren blifvit modernt med de små salongs-väfstolarne för fantasiartiklar. Icke heller kunde de unga damerna förmås att stryka upp håret från sina pannor och nyttja kvittenkärnor, som bruket varit i tants nngdom, ej heller ville de gå till den andra ytterligheten och draga ner det i en gardin på hvardera sidan om kinden, såsom tant haft sitt sedan trettio år tillbaka — n. b. i form af lösben. I stället florerade pannluggen i hela släkten, trots tants fasa och vredgade anmärkningar. Det riktigt vimlade af ljusa och mörka luggar, som antingen hängde tjocka och raka

på någon fruktkompott eller tårta, som nyttjats i hennes mors hus. Likaså voro släktens alla barn ålagda att visa henne den största vördnad och regelbundet göra henne sina visiter samt då visa sig så älskvärda som möjligt på ett stillsamt, för tillfället inlärdt sätt. Men tant Lova betraktade såväl dessa visiter som fruarnas anhållan om recepten med en viss misstro såsom icke rätt ärligt menade. Satt hon icke där, en ensam gammal fröken, med en försvarlig förmögenhet! Och måste icke, trots hennes goda helsa, hennes dagars tal snart, mycket snart vara räknadt! Det var naturligtvis *arfvet*, de gjorde sig till för! Men gumman tänkte med en viss skadeglädje på, att hon skulle bedraga dem alla — en väl-görenhetsinrättning skulle få allthop och släkten stå där med långa näsor! Men te-

nahjärta bland de många i släkten, som kunnat fästa sig vid den gamla, någon som kunnat roa och förströ henne, gå till henne frivilligt och gärna, utan att nu behöfva »köras» till det och mutas med nam-nam. Men det var tants misstro och styfhet, som höllo dem tillbaka och stötte dem ifrån henne. Och där var ingen som anade, hur sorgligt ensam den gamla i grunden kände sig, helst sedan alla från »hennes ungdom» offrat åt förgängelsen och knappast någon fanns kvar, som kunde sympatisera med henne om den gamla, goda tiden. Inte heller anade någon, att där under Lovas hårda, pansartäta korsett klappade ett mänskligt hjärta, likt alla andras, med en längtan efter kärlek, som lifvet aldrig gifvit henne. En sådan kärlek, som ingen rikedom i världen kan köpa, som ger sig

ända ner till ögonbrynen eller konstnärligt lockade öfver hvita pannor. Där var heller ingen, som tant förmått lägga bort turnyr, förrän modet en dag bjöd, att den skulle försvinna, då de med ens alla blefvo snäfvva som strutar, medan tant Lova allt från sin ungdom till nuvarande tider, med öfverhoppande af krinolinens period, nyttjat starkt styfkjol och däröfver från höfterna veckad klädning. Märk — *handsydd*; intet »maskinträckladt» fick komma på tants kropp, en symaskin hade, förklarlig nog, aldrig synt till i hennes mors hus.

Tant Lovas föreläsningar och förmaningar åhördes dock med yttre andakt och vördnad, allvarsamma miner och botfärdiga blickar från ögon, som, bortta ur tants synhåll, strax efter strålade af skälmskt löje. Det var inte heller sällsynt, att en och annan husmor kom till tant Lova enkom för att be om receptet

stamentet var inte ännu upprättadt; med åldrigas vanliga afsky för att skriva testamente, liksom skulle det påskynda deras bortgång, sköt hon ständigt upp denna viktiga handling. Ty huru ond tiden än var, kände tant Lova ingen lust att ännu lemna den, och hon var inom sig mycket intresserad af släkt och grannars göranden och låtanden, ehuru hon låtsade ett öfverlägset förakt för den närvarande tidens personligheter.

Inte var väl hela släkten så egoistisk och hycklande, som tant Lova i sin bittra ensamhet lade den till last. Där fanns nog mer än en af fruarna, som tyckte verklig synd om den gamla och gärna skulle ha omfattat henne med uppriktig vänlighet, äfven om testamentet varit skrivet till förmån för någon annan, och som skulle egnat henne den bästa vård och förljufvat hennes sista ålderdomsdagar. Och nog hade där väl funnits något litet bar-

ogennyttigt, oreflekteradt. Eller bara att *själf* kunna hålla riktigt af någon, utan misstro, och att inte lemna en bunt värdepapper efter sig, när man dör, utan en enda liten gnista af en sådan där innerlig kärlek, som gör, att man inte tycker sig ha lefvat förgäfvat, utan dör nöjdare.

Men för hvarje år som gick blef det allt svårare att ge sig själf, helst där ingen kom till mötes. Egoismen, bitterheten och misstron växte. Och tanken på, att det hvilken dag som helst kunde bli för sent, verkade i ensamma stunder på tant Lova som ett glödgadt järn i öppet sår. Men där var ingen, som anade det, och hon dolde det inom sig som sitt lufs största hemlighet.

Det var sedan långa tider tillbaka brukligt inom släkten, att man turade med att bjuda tant Lova till söndagar och helger, och denna juldag skulle hon tillbringa hos kap-

ten Bruuns. Tant Lova hyste särskildt agg till detta unga par, ty hon visste, att de mer än de flesta bjödo henne, därför att de ansågo sig därtill nödda och tvungna. Men att neka infinna sig föll henne aldrig in. Hon njöt en bitter skadeglädje öfver att bli högtidligen förd till bordet af kaptenen själf och som hedersgäst placerad på hans högra sida. Hon tyckte särskildt i det huset om att göra sina hänsynslösa anmärkningar om serveringen, maten, vinerna, barnens själfsväld m. m. Eller satt hon tyst, värdig, med neddragna munpipor, en stum förebräelse från den tid, då »i hennes mors hus» barnen ej fått öppna sina munnar vid bordet till konverserande, såvida ej någon äldre först tilltalat dem, gent emot denna nya tid, då barnen drogo förnämsta intresset till sig, då de pratade och skrattade, och då de äldie skrattade tillbaka åt dem och sålunda uppmuntrade deras själfsväld.

Men om tant Lova var böjd för att ha någon favorit bland släktens talrika barnskara, så var det kapten Bruuns fyraårige son Harry. Utan att ha en aning om, att tant Lova kunde göra ett testamente, hade Harry fattat ett visst intresse för den gamla, ett intresse, som dock snarare var kuriositetens än ömhetens. Det var nästan, som hade hennes originalitet omedvetet slagit an på honom, och som studerade han henne, hennes hem, hennes sätt och ord med en psykologs intresse. Många gånger, när han var ute och gick med barnjungfrun, förmådde han henne att följa sig till tant Lova. Dittkommen, klättrade han upp i en högkarmad, antik länstol eller tog en träpall och satte sig vid hennes fötter och sade med sin min af putslystigt allvar:

»Haji pjata med tant Lova.»

Och han var alltid välkommen, och tant kunde inte förhålla sig stram vid hans lustigheter och barnsliga joller. Dessutom hade detta barn i sin oskuld gifvit tant Lova ett efterlängtadt bevis i händerna öfver hans föräldrars uppförande mot den vördade släktingen. Det hände nämligen flere gånger å rad, att tant Lova sökt dem, men ej lyckats träffa någondera af dem hemma. Detta föreföll tanten misstänkt, och då hon en dag fick samma svar, att »herrskapet nyss gått ut», men varit nästan viss om att höra kaptenens sabel skramla från hans rum och fruns sängkammardörr hastigt slås igen, beslöt hon spionera ut rätta förhållandet. Sabelskramlet var hon alldeles viss på, men någon af jungfrurna kunde ju ha gått i sängkammardörren. Hon var inte så lomhörd, som folk trodde, hon hörde minsann mer, än de ville, bara att det var så modernt och fint, gubevars, nu för tiden att tala så där sakta och innanför tänderna, så att man fick lof att fråga om gång på gång.

Tant Lova hade seglat in i matsalen, där Harry lekte med en gunghäst, och när hon blef ensam med honom, passade hon på och sade i inställsam ton:

»Pappa och mamma är ju hemma, eller hur, Harry lilla? Säg tant Lova det, så är du snäll.»

»Mamma spjäng in i skaffejiet, näj tant kom, å pappa sa': däj kommej tant, då schappaj ja'.»

Det var inte någon skvallerjuka hos Harry, endast ett enkelt omtalande af obestriddiga fakta. Han förstod hvarken, hvilket obehag han åsamkade sina föräldrar eller den tjänst han gjorde tant Lova, hvilken från den dagen fick ett högt begrepp om Harrys intelligens och observationsförmåga samt sedermera

såg i honom en bundsförvant, med hvilken hon stod i ett hemligt förstånd.

Julmiddagen var öfverstökad. Tant Lova hade placerats i ett litet kabinettt innanför salongen för att hvila litet efter maten. Hon hade slumrat till, då hon väcktes, af att en polska spelades upp på pianot ute i salen, där bordet flyttats undan åt sidan och granen ställts midt på golvet med alla ljusen tända, skimrande med stilla, stjärnlik glans bland barrrens dunkelgröna. Och så togo de alla i ring, äldre och yngre, och dansade under jubel kring granen.

Tant Lova kunde genom salongen se dem ute i salen. Själf satt hon i halvmörker, då kabinetttet endast var upplyst af en skär, mattslipad taklampa. Därför var det också, som lyste ljusen därute från granen och lampetterna med så mycket starkare sken. Det gjorde ondt i tants ögon, hon blinkade och slöt dem sedan, allt under det musiken, klampandet af deras dansande fötter och det muntra skrattet hördes in till henne i ett virrvarr af ljud. Det kom öfver henne, starkare än någonsin, en smärtsam känsla af ensamhet — icke egentligen bitter, utan mera vemodig. Alla hade glömt henne eller brydde sig inte om, att hon fanns där i halvmörkret. De hade ju gjort sin skyldighet — satt henne i högsätet vid middagsbordet och druckit hennes skål! Men nu var glädjen lössläppt, nu hade de *roligt*.

Hon hade också varit barn, haft julgran och dansat kring den, men det var så förfärligt längesedan! Hennes lif hade en gång varit rikt på glädje och strålande löften om lycka — hvarför hade hon väl blifvit så ensam och öfvergifven i sin sena ålderdom? Var hon egentligen själf skuld därtill, hade hon stött dem alla ifrån sig med sin bitterhet och sitt dåliga lynne? Kanske, kanske — tills det nu blifvit för sent.

Någon kom in i rummet. Tant Lova kisade litet under ögonlocken, men då hon såg, att det var fru Bruun, slöt hon åter ögonen och låtsade sofva. Hon kände en plötslig afsmak att få höra några tillskrufvade artighetsord eller att pliktskyldigast bli ombedd att komma ut och se på julglädjen, som hon stod utanför. Vårdinnan aflägsnade sig sakta, rätt nöjd vid tanken, att tant Lova fortfarande tog sig en lur och ej ännu på en stund behöfde krusas för.

Men några minuter därefter hördes åter korta, snabba steg af springande barnafötter i saffiansskor. De stannade plötsligt innanför dörren, nästan skrämde af gestalten i soffhörnet, som satt där så orörlig och såg spöklik ut i skymningen. Men så fortsatte de åter och närmade sig, fast tvekan och skygga. Ett par från armbågen bara, knubbiga armar lades i tants knä, och ett upphettadt, rosig litet ansikte med glödande kinder såg med undrande ögon upp till tant, på hvares skrynkliga kinder några tårar sakta rullade ned, och en på en gång sorgsen och förvånad barnaröst sade:

»Hvajföj vill du inte dansa?»

»Välsignade barn, välsignade barn!» var allt, hvad tant Lova kunde yttra, medan ännu några tårar följde de andra i spåren. Det var en, som inte glömt henne, en som tänkte på

hennes och förundrade sig öfver, att hon satt där ensam, utanför glädjen.

»Vill du inte dansa med Haji?» Han drog i hennes händer och ville ha upp henne. Och hon *måste* följa med, den lilla mjuka barnahand, som fattat hennes, hade en magnetisk kraft, hon ej kunde motstå. Strax därefter svängde Harry och tant Lova om med hvarandra i oregelbundna cirklar kring hela salen, hon styf, med frasande kjolar, men glädjen lysande från hvar rynka i det gamla ansiktet, ännu litet fuktigt af tårarne, som hon glömt torka bort, och Harry med tjocka, något hjulande ben, hufvudet starkt tillbakalutadt för att kunna se på sin moatié, så ytterst belåten med sin dam som någonsin en kavaljer med den mest eftersökta baldrottning. Ingen af dem tänkte på, att de väckte allmän förvåning och ej så litet löje, där de uppträdde ensamma på tiljan. Den, som spelade polskan, hade upphört därmed för att betrakta fenomenet, men likväl dansade de två, som hade de varit gripna af dervischer-nas yra. Till slut svartnade det för tants ögon, hon sjönk ner på närmaste stol och sade flämtande, men förtjust:

»Barn, du tar lifvet af gamla tant!»

Men Harry smög sig tätt intill hennes knä, så att hans varma, mjuka ansikte nästan kom att ligga vid hennes bröst, och i sin öfversvallande glädje och välvilja sade han:

»Haji tyckej om tant Lova!»

»Välsignade barn!»

Hon gaf ingen annan smekning än att sakta fara med ovana, knotiga händer genom hans ljusa, silkeslena lockar.

Ett par dagar senare gjorde tant Lova sitt testamente och insatte en universalarfvinge, men det blef *icke* någon välgörenhetsinrättning.

”Pappa kommer!”

Med teckning af Jenny Nyström.

Säkerligen har du mången gång sett en barnskara ila sin far till mötes och hört dess jublande: »Pappa kommer! Pappa kommer!»

Hur månet moln ha ej dessa ord jagat bort, hur mången bekymrens rynka ha de ej slätat ut, hur månet fadershjärta ha de ej värmt och styrkt både i glädje- och sorgedagar! Det ligger en värld af stämningsfull oskuld, kärlek och lycka i detta uttryck från barnamun. Det är en af de fagrade pärlorna bland »hemmets ord».

Men du har nog äfven hört »Pappa kommer» uttalas på helt annat sätt: i befallande, skrämmande, hotande ton — en ton, som fyllt ditt sinne med vemod och isat ditt hjärta.

Jag undrar, om flertalet af de mödrar, som sålunda förvanska ett af barnens bästa ord för att dymedels bringa dem till lydnad, betänker, hvilken storartad inkompetensförklaring de gifva sig själfva. Man må visserligen erkänna, att det för mödrarna kan vara en stor frestelse att på detta sätt skaffa sig respekt hos sina barn. Det är naturligt, att faderns auktoritet är mycket lättare att hålla uppe än moderns; den behöfver ej, som hennes, stundligen nötas på en mängd småsaker. Däri ligger dock endast en förklaring på, men ingen ursäkt för, att modern bringar i elden ett batteri, med hvilket hon ej kan vinna annat än Pyrrhussegrar. Det behöfs ej många sådana, förrän hon är insolvent med afseende på makten att göra sig åtlydd af sina barn.

Och hur går det med barnens förhållande till fadern, då hans mellankomst utan urskillning anlitas i tid och otid? Ja, i några lyckliga undantagsfall händer det visserligen, att barnens respekt för och kärlek till honom ändå trots allt bibehållas i riktiga proportioner. Jag tror, att orsaken då är att söka i en hos honom befintlig skarp omdömesförmåga och makt att ögonblickligen fatta en situation och bestämma sig för det rätta handlings sättet. Men vanligen går det så, att antingen respekten eller kärleken kommer till korta.

»Det finns ej sinne så förslitet, som ej har barnaögat kärt,» säger Talis Qualis. Hur kärt skall då icke det klara, förtroendefulla barnaögat vara för en fader! Har du tänkt på, hur han skall känna det, när han i sina barns blickar ser misstrons, rädlans eller likgiltighetens skugga skymta fram eller kanske lägrad där för alltid?

Och så oändligt hjälplös den moder är, som i detta fall ej kan lita på sin egen kraft. Hur skall hon bära sig åt vid de tillfällen, då både hon och barnen veta, att faderns

Fattiga barns bespisning.

Jag varit med om sällsam fest i dag på slaget tolf — en tidig middagstimma; det var i äfva tarfligt hvardagslag, men större festprakt jag ej förr sett glimma.

En skumgrå dager öfver salen låg, i gränden ute var ett rusligt väder, och alla gäster, jag i salen såg, de buro färglöst fula, simpla kläder.

De sutto stilla ikring dufadt bord; konversationen hörde till de tröga, ty icke sades något artigt ord, man om sin granne brydde sig helt föga.

En träftig middag? Nej — en riktigt glad: små blefa parflar, trasiga och arma, de skötte skedarna i sträfsam rad, så långt hon varade, den soppan varma.

Ja, rätten njöts med väldigt välbehag, och blefa kinder blefvo fagert röda: i dag det är en sant välsignad dag, då fattigdomens sorger ligga döda.

När skedarna de alla från sig lagt, väl ingen tog för fagnaden till ordet, men ögon findrade med sådan prakt, som om det lästes tacksamtyst från bordet.

Ur bruna ögon sken det och ur blå, så det vardt ljusst i mulen middagstimma den tycktes svinna, vinterdagern grå, för ljus jag såg i glada blickar glimma.

A. U. Bååth.

mellankomst af ett eller annat skäl är omöjlig? — En af uppfostrans grundvalar, ja kanske den förnämsta, är ju barnens *förtroende* till föräldrarna. Barnet måste kunna *fullständigt lita* på dem, som i främsta rummet ha deras andliga utveckling i sin vård. Tror du då, det är så ofarligt att gång efter annan för de små upprepa en hotelse, utan att göra sig reda för, vare sig om man har för afsikt eller ens är i stånd att sätta den i verket. Barn ha utomordenligt fin iakttagelseförmåga och godt minne, när det gäller att jämföra äldre folks teorier om det rätta med deras sätt att tillämpa dessa i det praktiska lifvet. De märka snart, om sanningen är en annan för dem än för far och mor. Tror du det är så lätt att godtgöra den skada, som åstadkommes, då barnet får klart för sig, att modern sagt en afsiktlig osanning?

Nej, skaffa dig respekt hos dina barn, utan att anlita skräckinjagande gestalter. Men om du ej kan undvara sådana — inränga åtminstone icke barnens far i deras led! Saken har dessutom äfven sin komiska sida. Det kan hända, att du nödgas gripa till en sådan klimax, som den jag en gång hörde en barnjungfru använda: »Björn kommer, fargalten kommer, pappa kommer.»

En helt annan sak är att någon gång vädja till barnens ömhetskänsla för fadern; men manne man icke äfven i sådana fall gör klokast i att taga sig själf med och säga: »Tänk, hvad pappa och mamma bli ledsna, när Lillan gör så!» Dessutom tror jag, att icke heller detta sätt bör användas ofta, utan sparas till »de stora tillfällena».

Och om så den dag kommer, då dina barn stå för alltid beröfvade fadersstödet och allt hvad du och de ega kvar blott är minnet af hvad han varit för er, hur skall du då känna det, om du i ditt oförstånd kastat, låt vara en aldrig så liten, skugga öfver den kära bilden?

Nej, låt hägkomsten af de stunder, då »pappa kom» stråla i kärlekens klara ljus för dina barn, låt det bli en af de allra dyrbaraste egodelarna i deras minnens skattkammare!

Gurli Linder.

Gamla konsulinnans julbref.

Berättelse af Ave.

Med teckning af Jenny Nyström.

Det var i fjol — 1890 — kort före jul, som jag kom att besöka en af våra mest ansefulla städer och då ej försummade att aflägga ett besök hos »gamla konsulinnan».

Hon är en flyttfågel, denna gamla dam, och hon har blifvit detta mindre af egen böjelse än genom omständigheternas tvång; men hon är glad däröfver, ty hon har härigenom förvärfvat sig noggrann kännedom om samfundslifvet i åtskilliga svenska städer, och hon gagnar därmed sin nästa.

Jag fann henne nu vid sitt skrifbord, selsatt med att skriva och kuvertera en mängd små biljetter, och då hon bad mig hjälpa sig med detta arbete, fann jag, att innehållet i dessa små bref var fullständigt lika samt af följande lydelse:

»Min vän!

Innan du köper något till julklappar, så var snäll och betala din sömmerska, din tvätterska och alla de öfriga handverkare och arbetare, hvilka du möjligen är skyldig något.»

Och så satte gamla konsulinnan sitt namn under biljetten samt skref själf utanskrifterna

»Men går det an, kära du, att skicka ut dessa små underliga krafmbref? Inte kan det väl vara möjligt, att alla dessa fruar och fröknar, som ha fullt upp af livvets goda, låta fattiga medmänniskor vänta på deras förtjänta arbetslön?» sporde jag.

»Alla? Nej, det hoppas jag, men bland dem finnas flere, som göra sig skyldiga till denna grymma synd; därpå är jag viss. Och du känner ju ordspråket om det slag, som slås i flocken. — Var lugn du, 'gamla konsulinan' får stå till svars på nästa bjudning, och till dem, som veta sig vara oskyldiga, säger jag då blott: *Tacka Gud, för det att mitt krafmbref icke hade ärendet till dig!* Tror du, att jag förlöper mig genom att utskicka dessa biljetter?» utbrast hon med sin ungdomliga liflighet, när jag satt tyst och såg på utanskrifterna, undrande, hur det skulle kännas i samvetet för dem, som voro skyldiga, när de läste krafmbrevet. »Du skall få höra, hur jag kommit till att fatta ett dylikt beslut. Det var i fjol i oktober tre år, sedan jag — som du nog minnes — flyttade från X. och hit till denna stora stad. Den första i nämnda månad i Herrans år 1890 fick jag besök af en tvätterska, en enka med fyra barn, hvilken jag lärt känna som en i hög grad flitig, ordentlig och frimodig kvinna, en af dessa, som tycktes sätta en glädje i att arbeta hårdt för sin och barnens utkomst. Hennes hem utmärktes af en viss prydlighet, och kon själf samt barnen voro alltid hela och utsökt rena, äfven då hon sysslade med det gröfsta arbete. Denna dag, då hon kom upp till mig, var hon klädd med en viss omsorg, men ansiktet var så underligt blekt inom ramen af den svarta hufvudduken, och stämman var något osäker, då hon talade.»

Hade manne någon stulit från henne af det linne hon hade sig anförtrödt?

Nej, hon behöfde låna penningar till resterande hyra för tre månader.

Och jag — jag kunde ej hjälpa henne, du vet nog hvarför. Ack, gamla vän, det var en tung stund!

»Fru Andersson, går det ej att få förskott — bara denna gång — hos någon af de rika —»

»Förskott?» afbröt hon lifligt, »det behöfver jag, Gud ske lof, ej be om, bara jag finge in mina förtjänta penningar.»

Orden kommo hastigt, och hon tystnade tvärt, liksom skrämde af någon plötslig tanke.

»Hör på, fru Andersson,» sade jag då, »frun vet, att jag aldrig frågat efter namnen på någon af fruns kunder, och jag gör det hvarken nu eller framdeles; men jag vill veta, om frun *kräft* någon af dem, som äro skyldiga?»

»Ja, men aldrig förrän nu,» sade hon liksom urskuldande, att hon denna gång begått ett dylikt fel. »Aldrig, aldrig gör jag det mera, ty det vore detsamma som att förlora dessa kunder. De blefvo, förstås, mycket onda och svarade, att de ej *ville* bli krädda, då de ju brukade betala, när det fölle sig lägligt för dem. — I dag var det rengöring i det ena stora hemmet; en annan familj höll på med flyttning, en tredje skulle ha stort kalas. — Ja, och hos den fru, till hvilken jag satt mitt säkraste hopp om betalning, fick jag genom jungfrun svaret, att hon skulle betala allt på en gång, när jag fått hennes stora jultvätt i ordning. — — — — — Det blir svårt att komma hem till barnen nu,» forsatte hon stilla och utan att fälla en tår. »De ha varit så snälla under hela denna tid, som vi sträfvat med dessa tre stora by-

kar; icke ens den minsta — hon kan krusa örngåttsband nu, vet konsulinnan — har bedt om smör på brödet eller om kaffe eller något, utan vi ha alla varit förnöjda med separerad mjölk, morgon, middag och kväll. Alma — min äldsta — hade trott, att hon skulle få ut sina veckopenningar för två månader, men fröken Berg, som hon arbetar hos, kan ej få in sina utestående fordringar hos sina kunder. Där är det fruar och fröknar, som låta henne sy den ena fina klädningen efter den andra på kredit, så fröken Berg själf halfsvälter, men är ändå ej i stånd att betala sina fattiga biträden. Ett par fruar, som hon kräft, ha nu tagit sig andra sömmerskor, förstås.»

»Nå detta var min första inblick i detta slags synd i den här staden,» fortsatte gamla konsulinnan; »jag hade sett åtskilligt däraf på andra platser, och under detta år ha dessa brott mot våra fattiga, hårdt arbetande medmänniskor mött mig gång på gång, och i går inträffade åter något, som kom mitt beslut att skriva de här 'jultbrevet' att mogna.»

En fattig skomakare, som genom bekymmer förfallit till dryckenskap, men som genom sin energiska hustru och några kristna människors omvårdnad och stöd håller på att arbeta upp sig ur moraliskt och ekonomiskt elände, hade gjort något arbete åt mig. Jag hade ej förrän nu anlitat honom, och hustrun, som i går eftermiddag kom hit med kängorna, kände mig ej. Mitt lilla kaffebord stod dukadt, jag bjöd den främmande kvinnan att sitta ned bredvid och dricka en kopp, men jag observerade, att hennes min var mycket dystert, då jag slog i kaffe åt henne. Utan en aning om hennes tankar om mig nästan trugade jag henne till att taga mera bröd, men då jag slog i andra koppen åt henne och därvid sade: 'Se så, drick nu denna, medan jag går in efter penningar!' utbrast hon i häpen förvåning: 'Får jag betalning nu — strax!'

Då begrep jag, att hon trott, det min obetydliga vänlighet mot henne varit ett — kanske nytt — sätt att besvika hennes svaga hopp om betalning.

Och sedan måste äfven hon gifva mig en skildring af sin och sin familjs nöd, bekymmer, frestelser och strider, under det mannen och hon arbetade för kunder, hvilka betalade, när det — var lägligt för dem.

Det är min öfvertygelse — fortsatte den gamla damen efter en stunds tystnad — att bildade, förmögna kvinnor sig ovetande bära ansvar för mycket af det samfundselände, som finnes omkring oss, och att det därför är en plikt och en samvetssak att söka väcka så många af dem som möjligt till insikt om de olycksdigra följder, hvilka uppkomma genom ett så skamligt creditsystem.»

Gamla konsulinnan samlade i hop sina jultbref, kallade in en liten fattig gosse, som suttit och väntat i köket, visade honom ett tvåkronemynt och sade: »Den här penningen får din mor, när du ordentligt burit omkring alla de här små breffven.»

Hon lade dem i en liten resväska, hängde den kring gossens hals, och han gick med strålande anlete.

»Gud fader i himmelen, låt dessa jultbref lända till välsignelse äfven för dem, som läsa min maning med ett styng i samvetet!» bad då den gamla så innerligt, så varmt och ödmjukt, att jag af mitt innersta hjärta hvi-skade ett: *amen*.

I skogen.

Med teckning af Jenny Nyström.

ur härligt att vara aderton år, att veta allt — kemi, fysik, astronomi, utvecklingslära, alltsammans!

Hon satt med boken i knät, visdomens bok. Liksom en frisk vind skingrar och aflägsnar dimman öfver sjön där framför henne och ur skogen bakom henne, så skingrade och hennes vetande den dimma af gamla nedärfda föreställningar om ett mystiskt något, som gifver lif och själ åt denna natur, hvars enkla mekanik hennes frigjorda och upp-lysta anda nu kände.

Sommarsolen sken, luften dallrade, skogen doftade, sjön återspeglade strandens träd och himmelens skyar, men hon kände hvar enda »hvarför», hon visste från boken, att det var materiens eviga förnyelse och orubbliga lagar.

Och med ett leende på läpparna skådade hon tankfull ut i denna natur. Liksom i sagorna älfvor och sjöran utöfva en hemlighetsfull makt öfver människan, så förhöll det sig i själfva verket med den mystiska föreställningen om en andekraft, som med osynliga band sammanbinder människa och natur och kanske blott med en vindpust i trädets krona sänder till själen en hviskning, som tänder stämningen, böjer viljan, bestämmer handlingen. Det klingar vackert i skaldens varma, melodiska sång, men för den starka, klara anden är det som tron på älfvornas dans i sommarnatten.

Hon reste sig och gick tillbaka utefter den smala skogsstigen. — Dagen var skön, och hon stannade än för att betrakta ett perspektiv mellan träden, åt hvilket olika belysningar syntes gifva ett djup, som aldrig ville taga slut, än för att böja sig ned öfver en blomma och njuta dess doft, denna ljuft berusande andedräkt, hvarigenom växten utandas sin längtan för att ditlocka giftomannen, den surrande insekt, som skall förena den med dess älskade.

Där ljöd ett kort hundskall.

Ja, där borta, där stigen krökte sig, hade en vacker jakthund kommit fram. Det var öfverraskningen att se henne, som aftvungit honom detta gläfs; nu såg den sig hastigt tillbaka och fortsatte så sin väg med nosen tätt efter marken, på spår efter något, Gud vet hvad.

Men efter honom kom han, den unge, vackre, smärte jägaren med bössan öfver axeln och jaktväskan vid sidan. I samma ögonblick som han blef synlig, såg hon, hur bra han tog sig ut mot denna bakgrund; och — besynnerligt nog — med denna första hastiga blick hade hon så uppfångat hans bild, som om hon sett

den många, många gånger — länge — ja alltid. Men i nästa sekund sänkte hon blicken till jorden. Nu hade han passerat henne, i det han med ett nästan barnsligt, förläget leende ovillkorligt fört handen till hatten och gjort en lätt helsning; men i hans blick — — det föreföll henne, som hade han hviskat, talat, nej, sjungit en himmelsk hymn, hvars like i härlighet hon icke känt förr, vare sig i dikt eller musik.

Där borta stod rosenbusken vid stigen. Då hon nyss gick förbi, fanns där en knopp, hvars skönhet hon lagt märke till, färdig, som den var, att slå ut. Nu hade den nästan vecklat ut sina blad. Hon böjde sig ned öfver den, och den doftade skönare, varmare, mera berusande än någon hon förr sett, ja, då hon rörde vid den, utandades den en lätt hviskning, som trängde djupt, djupt in i hennes själ: Kärlek!

Och då hon satte sig på den mossbelupna stenen vid stigen, upplefde hon den gamla, sköna sagan om henne, som fått gudagåfvän att förstå fåglarnes språk och tyda blommornas och skogens hviskningar.

* * *

Det hade gått timmar — det hade gått dagar sedan dess.

Hon gick åter i skogen. Boken hade hon alldeles glömt. Hon längtade — längtade efter att lyssna till, hvad där väl nu månade hviskas mellan träd och buskar och doftande blommor, hvad där sjöngs från gren till kvist.

Nu kände hon honom, hade talat med honom. Men det hade icke varit som den där första gången, då han — icke talade. Hvad hon då sett, var nu täckt af den ena slöjan efter den andra, och för hvar gång hade där kommit till en ny, tätare slöja.

Nej — ut i skogen måste hon! Där talades hennes språk; där förstod hon den minsta hviskning, den svagaste susning. Och så visste hon, att där utandades hvar enda liten blomma sina rosendoftande älskogssuckrar; där ute kunde man förstå hvarandra. Hon kände sig som ett med skogen; först där lefde hon.

Så gick hon den gamla stigen. När hon sporde de kvitrande fåglarne, svarade de med en vek, smältande ton: Gå till rosenbusken! Och när hon stannade för att lyssna till den sakta susningen i furans topp, så ljud det: Gå till rosenbusken! Och hängbjörken svängde smekande sina grenar och sade ganska högt: Ja visst, till rosenbusken! Till sist hörde hon i aspen en skälfvande röst: Skynda till rosenbusken!

Javisst, till min bästa vän, till rosenbusken, till den älskogsdoftande rosenbusken! Den hade ju varit vittne till det första mötet; den hade hviskat till henne ordet: kärlek — kärlek!

Och snart sutto de där båda två på den mossbelupna stenen, och det sköna, varma, rosendoftande ordet hade sagts hundrade gånger, hvar gång ledsagadt af en jublande andekor från den tusenstämmiga världen i denna trolska skog.

Han sträckte sig fram mot rosenbusken för att bryta en svällande, djupröd knopp, som han ville fästa vid hennes barm.

Men hon bleknade lätt och höll hans hand tillbaka.

»Nej — icke af denna rosenbuske; den är för mig som en del af mitt lif. Gör den icke något ondt; bryt ej dess kärleks blomma!»

Och sedan, när hon saknade bud från hans kärlek, då gick hon ut till rosenbusken vid stigen. Den hade alltid af en andevingad budbärare fått veta, att han — älskade, älskade henne!

Kristian Winterhjelm.

Julstök och julklappar.

Med teckningar af Jenny Nyström.

Det ser verkligen ut härinne, som om det vore dagen före julafton, sade prostinnan skrattande, då hon steg in i det rymliga köket en morgon, som också enligt almanackan började dagen före julaftonen är — låt mig se: fyrtio från nittiotvå — rest: femtiotvå — således år 1852.

Man kunde verkligen se, att här var julstök å färde. Ur den väldiga »ugnsmunnen» stego röda lågor uppåt den svärtade muren, och då och då flög ett moln af sprakande gnistor ut i spiseln. Vid det ena fönstret var »bakbordsskifvan» upplagd på »bordbänken», och där stod mamsell Klara med en hvit duk bunden om det blonda hufvudet och ett stort gulrandigt förkläde öfver den blårutiga bomullsklädnigen. Med van hand formade hon af den gula, påsande saffransdegen kakor och bullar, som af den yngre system pryddes med russin och »öfversiktades» med kanel och socker. En jungfru skurade stakar och knifvar och kakelugnsluckor, medan en annan klippte »hyllremсор» och krusade papper, dels till ljusmanschetter, dels också till smörtårtan, hvilken senare prostinnan egenhändigt skulle tillaga, då ej ens mamsell Klara var betrodd därom. En massa koppar- och bleckkärl stodo hopade i ett annat hörn af den väldiga spiseln; de skulle skuras blanka under natten, då äfven köksgolvet skurades och spiseln hvitlimmades med färg, som en tredje jungfru nu rörde till i en balja och sedan satte undan.

I en stor balja låg nu fläsket och köttet i vatten, för att saltet skulle urdragas, och i en kopparbunke syntes ett halftjog kött- och fläskkorfvar, som skulle undergå samma process.

Smörbyttor, mjölvackar och krukor stodo öfverallt, och de dagen förut bakade limporna lågo ännu nedbäddade i lakan och skinnfällor för att »slå sig», men det stora träget, hvari de skulle nedläggas, var inburet och stod på golvet.

»Ja, här ser väldigt ut,» medgaf den ena jungfrun och såg sig omkring, »men det ska' nog bli ordning på alltihop till sist.»

»Det skola vi väl hoppas,» svarade prostinnan. »Men nu, kära Stina, får du inte stå och plocka med det där längre,» tillade hon, vändande sig till flickan, som klippte papper; »lägg undan det så länge och gör i ordning brödplåtarna åt mamsellerna och kvicka dig, är du snäll, för vi få lof att sätta på skinkan — den hinner aldrig bli genomkokt i morgon.»

»Är det inte bäst att vi steka oxharen och stora kalfsteken också?» frågade Klara. »Det är så bra att ha det undangjordt till helgen — vi kunna ju låta bli att fullsteka den, så blir den lika god.»

»Ja, det förstås — den steka vi i ugnen, så kunna vi få rum med båda stekgrytorna på järnspiseln — harsteken skall också stekas på; vi skola ju hafva den till kvällen tredjedagen på kalaset.»

»Skinkitteln sätta vi på trefot öfver elden i stora spiseln,» afgjorde mamsell Klara och trillade den sista bullen ned kraft.

Middagen var längesedan öfverstökad. Både folket och herrskapet hade spiset klockan tolf;

drängarne hade klockan fyra fått sin halfkaka bröd med istersmör, och ej förrän klockan åtta skulle de åter visa sig för att få sin portion mjölgröt med mjölk, som året om utgjorde deras kvällsvard. Fruntimren hade således god tid att laga till så mycket som på förhand kunde kokas och stekas af de väldiga förråd af mat, man under helgen behöfde.

Stina var rapp i vändningarna, och snart puttade det och fräste i alla grytor och kittlar. Efter en kort öfverläggning beslöts, att kött och korf också skulle nedläggas i den ofantliga kopparkitteln och upptagas, när det var färdigt, hvar efter skinkan fick koka »så mycket hon orkade», sade Stina, och så skulle man hafva »så ledigt i spiseln» sedan och slippa mer än nödigt »draga ned» de nyskurade kokkärlen.

Sedan dessa order blifvit gifna och utförda, drog sig prostinnan med sin smördeg in i handkammaren, ty smördegen skulle ju kaffas i kallt rum; jungfrurna skötte ugnen och brödgräddningen, och mamsellerna vispade gräddor och äggwhitor, skalade mandel och stötte socker och lagade till småbröd och bakelser, som gräddades efter smörtårtan, och hvilket allt ej var slutadt före klockan elfva.

På ett i den rymliga handkammaren uppslaget bord uppställdes nu ofantliga fat, belastade med kokt och stekt kött; stora klädkorgar och tråg med nybakadt bröd af alla slag inburos, och när allt var på sin plats, hade prostinnan med lugn kunnat utfärda en inbjudning till ett helt regemente att hos henne intaga juldagens middagsmåltid. Bakelser och tårter inställdes tills vidare i väfkammaren, och så gingo fruntimren in i salen för att öfverlägga om, i hvilken ordning denna massa af matvaror skulle förtäras. Men därute i köket skurades kopparkittlar och golf och klistrades de i uddar utklippta pappersrem-sorna upp på hyllorna, allt i hopp om den ut-sökta förfriskning, som litet »påkok på sumpen» med tillägg af en matsked kaffeböner skulle skänka. »Skafbullen» vid saffransbaket hade mamsell Klara varit nog generös att skänka jungfrurna till doppbröd, och den delades samvetsgrant i tre lika delar. Just när den gamla »väggsmällan» i köket efter ett långt förberedande surrande med två slag förkunnade, hvad tiden led, förtärdes den stärkande drycken, och en halftimme senare sofvo de trötta tjänarinnorna rättfärdighetens sömn i sina utdragssoffor i det stora köket, utan att oroa sig öfver närheten af det fuktiga nyskurade golvet eller den tjocka isskorpan på fönstren, där både innanfönster och rullgardiner saknades. En rymkad »kappa» för öfre och en snäf »jalusi» för nedre delen af fönstret var allt, som i denna kärftva, all veklighet och onödigt bjäfs föraktande tid bestods i köket.

När prostinnan andra morgonen, själfva julafton, kom ut i köket, lyste de skinande kopparkittlarne och de på hyllan uppradade locken med strålände glans emot henne; spiseln glimmade hvit, och på bordbänken stodo blänkande ljusstakar, till hvilka nu ljus skulle delas. På ett

annat bord låg en hvit duk utbredd; där skulle folkets julbröd läggas upp. Prostinnan helsade gladt och fryntligt på sina jungfrur, och så började dagens förhandlingar.

Julstöket var nu öfver, och nu återstod blott att skörda frukten af sina gärningar.

Mamsell Klara kom ned från vindskontoret med en hel låda ljus, som hon fördelade efter de lokaler, de voro ämnade att upplysa. Prostinnan gick jämte Stafva och mamsell Charlotta, husets yngre dotter, in i handkammaren och lade ned i en särskild korg det julbröd, som skulle sändas till fattigstugan och till staffolket. Men rätt som alla stodo fördjupade i dessa viktiga sysselsättningar, slogs köksdörren upp, och Stina intrusade, andfädd och ifrig, och slängde vedbördan ifrån sig i spiselvrån.

»Tänkte jag inte det, när ugnsveden oupphörligt sprakade, så att gnistorna flögo långt fram i köket!» utbrast hon. »Här kommer långväga främmande! Pastorn! Han är strax här — jag såg släden på gården.»

»Hvad säger du!» Mamsell Klara släppte ett af tjockaste ljusen i golvet, så att det gick midt-itu, och det utan att hon märkte det.

I detsamma hördes bjällror på gården, och en släde körde fram till porten. En bepelsad herre steg ur, och prosten kom ut i kalott och nattrock och tog med strålände min emot den ankommande.

»Välkommen, hedersbror! Såå, det gick för sig ändå? Jaså, du var uppe hos biskopen? Jo, jo, på skrufvar måste det gå! Men stig in, stig in! Mor och flickorna veta af ingenting, det blir fullkomlig öfverraskning.»

Hvilket det också blef. Ty att prostfar begärt och fått tjänstledighet och predikobiträde midt i brinnande helgen, kunde de aldrig drömma om. Emellertid var glädjen stor och uppriktig, och en riklig frukost uppdukades som bevis därpå.

Fruentimren återvände till sina sysslor, men litet tankspridda voro de dock; mamsell Klara räknade fel på ljusen, och prostinnan lade bästa saffranskakan i fattigkorgen, hvilket dock i tid bemärktes och rättades. Medan hon och dottrarna lade upp »julhögarne» åt tjänstefolket — en limpa, en sikt och en hvetekaka samt en »saffranskuse» öfverst — uppgjorde de programmet både för aftonens och följande dagens festlighet. Julklapparne diskuterades också — de voro hvarken många eller präktiga på den tiden, men nog försågo dottrarna »far» med tofflor, rökmössor, cigarrställ och dylikt, och prosten själf köpte alltid vackra klädningar

åt mor och flickorna eller också andra behöfliga saker. Nu föll det sig dock så, att, som prostinnan sade, Klaras julklapp uteblifvit. Den varbestäld, men hade icke kommit.

»Men min snälla, förståndiga flicka tager nogden saken lugnt och är lika glad ändå,» förmodade prostinnan. »Du vet ju att pappa tänkt på dig, såväl som på syskonen, och du får din julklapp senare, det kan du vara viss på.»

Lilla Klara lofvade allt, hvad mamma begärde, och bjöd också ärligt till att hålla sitt löfte, men visst sved det litet i sinnet, och tårarne voro ej så långt borta, när alla andra vecklade upp paket och behagligt öfverraskades af vackra gåfvor. Några småsaker föllo väl på hennes lott, men det var ändå så underligt tomt. Värst var det, att alla de andra af den unge pastorn blifvit ihågkomna med nåtta och väl valda presenter, men icke den minsta småsak från honom föll på lilla Klaras lott. Och dock hade han, när han i höstas lemnade grannförsamlingen och gjorde sitt afskedsbesök i prostgården, sagt några ord som — Men det var ju ej värdt att tänka därpå — — hon hade bara varit enfaldig, som gått och drömt och byggt på de där orden! Om hon blott kunde bli kvitt den underliga känslan af att något satt sig i halsen, så att hon ej kunde svälja, och om hon kunde låta bli att gråta — —

»Till mamsell Klara» läste prosten utanpå ett tjockt bref, »att efter godfinnande mottaga eller förkasta.»

Klara mottog brefvet och bröt det. Ett papper, som såg ut som en ämbetskrifvelse, föll därur.

»På kallelse af patronus i — församling har — — utnämnt och förordnat pastor — — till kyrkoherde darsammastädes,» läste hon ytterligt förvånad.

»Det är ju fullmakt på ett pastorat,» stammade hon, »hvad skall jag göra därmed?»

»Tag emot du, min flicka, tag emot, hvad du kan få,» uppmanade prosten skrottande; »men när du har fått pastoratet, så skall du väl hafva presten med,» tillade han och drog sin unge äm-

betsbroder fram till den häpna och rodmande flickan.

»Seså, min bror, nu får du föra din talan själf!» fortfor den fryntlige gamle, tog sin gumma under armen och begaf sig in i sitt eget rum, dit de öfriga barnen snart följde, lemnande »syster Klara» och »farbror pastorn» allena.

Och så fick mamsell Klara ändå julklapp. Och så föga romantiskt kunde dylika saker uppgöras för fyrtio år sedan.

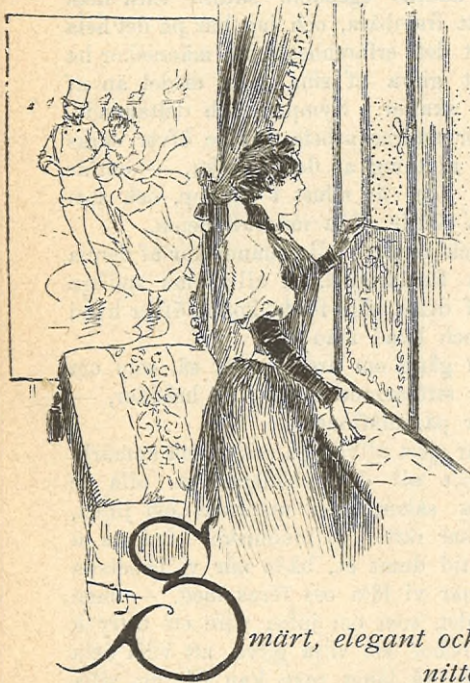
Mathilda Langlet.

Glömmen ej att i tid förnya prenumerationen på Idun och Iduns Mode- och Mönstertidning. Prenumerationspriset återfinnes fullständigt på sista sidan i detta nummer. Medföljande blanketter kunna lämpligast användas.

Den första snön.

Med teckning af Viktor André.

Smärt, elegant och endast nitton år... Vid fönstret hon i vakna drömmar står och blickar ut i kvällen öfver parken. Det börjar sakta snöa. Hvit blir marken, på trädens grenar, som hvart blad ha mist, i snöhvitt fågring lyser minsta kvist.

För hennes inre blick i brokig tropp då stiga vackra, ljusa bilder opp... Musiken tonar, gyllne kronor brinna, och i kristallglas ädla viner rinna. Själf i en vals hon bärs, liksom i dröm, till ett förtrolladt land på toners ström.

Ack, skönhet, rikedom och lycka — allt i hennes ungdom tagit ljuf gestalt, och därför slår af längtan hennes hjärta till denna värld af färger glada, bjärta. Hon anar ej den sorg och bittra nöd, som ser i första snön blott köld och död!

Nej, hon vill skratta, vill ha sång och ljus, vid bjällerklängen höra skogens sus. Och när kring viken festmarschaller blänka och högt mot nattens skyar guldregn stänka, hon flyger sorgglöst glad på stålsmidd fot sin kavaljer från balerna emot.

Ja, du är lycklig, barn! En flinga snö för dig betyder lefva, ej att dö.

Den lofvar dig, när du ser ut i natten, en dans på bonadt golf, på frusna vatten.

Den bjuder dig, när balens fröjd är slut, en dunmjuk bädd att riktigt sofova ut...

Men hon, som framför isad ruta står med glanslös blick, i förtid grånadt hår, hon hviskar, när hon första snön ser falla, med bleka läppar: »ve oss — ve oss, alla!»

För henne vintern är ej lek och skratt — nej, den är köld och hunger, död och natt.

Och därför, barn, när du vid fönstret står och första snön mot glaset sakta slår, så hör det ej liksom en festsång klinga — nej hellre som begravningsklockor ringa. Betänk, för fattigfolk går solen ner, och många, många få ej se den mer!

Daniel Fallström.

Att taga och att gifva.

Några ord

af

Helena Nyblom.

Det första vi visa någon lust till i denna värld, är att taga. Små barn ligga de första månaderna af sitt lif stilla och taga denna världen i betraktande, som om de noga undersökte allt i dessa nya och okända omgifningar, men därefter är deras första handling den att gripa efter allting; allt vilja de ha tag i och hålla fast. Antingen det nu är deras fars näsa, deras mors ögon eller stjärnorna på himmelen, så gripa de efter det — allt vilja de tillägna sig, och allt tro de sig kunna nå.

I hela den första barnåldern gå ju alla tankar och önsknings hos barnen ut på att vilja taga. Deras hopp är att en gång komma att äga något af allt det myckna, som denna värld innehåller, och som, enligt deras begrepp, de vuxna ha makt och förmåga att gifva dem, om icke de flesta af dessa vuxna despoter vore sådana själfviska snålvargar, som alltid taga det bästa själfva och låta barnen vänta.

Det händer ju, att vissa barn, som uppfostras väl af sina föräldrar, icke plåga människor med att bedja om och skrika på alla de saker de önska, och så mycket intresse borde väl föräldrar ha för sina barns väl, att de i tid motarbetade detta pockande begär, som gör, att somliga människors barn äro en riktig plåga för föräldrarnes vänner; men hur mycket föräldrarna än kunna lära barnen att beherska sin lust att vilja ha, tror jag dock, att denna lust finns hos alla de små, och att det kanske kostar dem en lika stor ansträngning att öfvervinna den, som det kostar vuxna människor att öfvervinna sina allvarliga passioner.

Till och med det lydigaste barn tänker: »Jag får inte be om detta, jag får det inte, — men vänta, tills jag blir stor!»

Den danske författaren Richardt har uttryckt denna barnatanke mycket träffande i några verser, där en liten gosse skildrar sina framtidsplaner och säger, att när han blir stor:

»Saa skal jeg gjøre alt hvad jeg vil,
Og saa skal jeg svine mig rigtigt til!»

Jag är öfvertygad om, att, för barnen, de vuxnas värld står som den lyckliga existens, där allt är tillåtet, där hvar och en kan göra »allt hvad han vill», — det är blott en försakelsens skärseld man som liten måste genomgå först. Man känner kanske historien om en mor, som gaf sin lilla flicka en kaka och bad henne dela med brodern och att dela kristligt — det vill säga ge honom största biten. Nästa gång en kaka skulle delas, bad den lilla flickan modern, att delningen måtte öfverlemnas åt brodern, då hon tyckte mer om, att *han* delade kristligt.

Att få, att ega, att samla och skrapa till sig, är den första och mest genomgående mänskliga svaghet, som kan antaga en förfärande styrka.

Medan barn växa upp, kan man dock redan hos en och annan, — oftast hos små flickor — iakttaga, att de ha upptäckt, att det finns en annan glädje i lifvet än den att taga, nämligen den att gifva. Det är något obekrifligt rörande i att se dessa små bevis på försakelse och uppoffring hos ett barn, som,

när de göras frivilligt, utan uppmaning, äro de första uttrycken hos ett vaknande, älskande hjärta.

När en vuxen människa, som har genomgått åtskilliga af lifvets hårda erfarenheter, finner sin tröst i att hjälpa och lindra andra, är det knappt så rörande, som när en af dessa små kvinnor på sex, sju år med glädje afstår från sin leksak eller sitt nöje för att trösta eller uppmuntra en kamrat.

Göres det frivilligt, skall man snart se, hur denna glädje vid att gifva blir en ny upptäckt för ett sådant barn. Det går öfver i deras natur, eller rättare, är kanske uttrycket för en djupare natur, än de flesta andra barn besitta.

En viss, lättköpt glädje vid att gifva lära dock också de flesta barn. När födelsedagarne eller julaftnarne komma, få vi alla känslan af, att man icke blott kan taga emot, man måste också gifva, och det är roligt och behagligt att se andra vara glada, åt hvad man ger dem. Och där ofvanpå kommer ju alltid det hufvudsakliga nöjet, att när man har sina egna julgåfvor färdiga, har man att vänta sig alla de förseglade paketen till sig själf.

När lifvet skrider framåt, upptäcker dock en hel mängd människor, att denna tillfredsställelse i att mottaga och få icke på långt när går upp emot lyckan att kunna ge. Den lilla flicka, som, redan då hon var sex år, kunde göra sina små uppoffringar, hade säkert en hemlig instinkt af, att denna uppoffring icke blott var något svårt, utan hufvudsakligen något lyckligt.

De människor, som någon gång ha fått mottaga ett varmt tack, veta nog, att detta är en större glädje att taga emot än någon yttre gåfva, om den än vore aldrig så vacker och välkommen. Ett tacksamt ord eller en tacksam blick är en så stor gåfva att få, att det sedan icke är godt att säga, hvilken som är den gifvande, och hvilken som är den mottagande. En materiel gåfva får en andlig gåfva till tack, det måtte väl anses för gåfva och gengåfva.

Hur ofta har man icke erfarit, när man gifvit en fattig någon obetydlig sak, som man utan uppoffring har kunnat undvara, hvilken oförtjänt summa af ädelt mynt man blir betalad med: ett mänskligt hjärtas rödda tack, som har fyllt en med blygsel och skam öfver gåfvans ringhet.

Visserligen kan man ju också ofta upplefva, att hvad man vänligt vill gifva blir ovänligt och likgiltigt mottaget, och sådana erfarenheter borde hjälpa en själf att med mera uppmärksamhet iakttaga den minsta tjänst andra människor visa en.

Det är en lycklig gåfva att taga emot ett tack, och det är en lycklig sak, att kunna säga tack. Och dock ha många svårt därför.

Jag vet icke, hvad det är för en falsk stolt, som förmår så många människor att bära på ett tack som på en synd. Det måste med en kraftansträngning tvingas öfver deras läppar. Och hvad kunna vi många gånger gifva annat än just ett tack? Man borde passa på att, innan man dör, gå omkring och tacka alla människor. Det är knappt någon man icke har något att tacka för.

Jag har i lifvet mött goda, förträffliga, uppoffrande människor, men som aldrig själfva vilja mottaga något, aldrig liksom kunna unna deras nästa den glädjen att gifva. Det är, som om de skulle resonnera så:

»Jag vill ha rättigheten att uppoffra mig, att tjäna, hjälpa och trösta. Ni andra måste

nöja er med den simplare och mera egoistiska glädjen att taga emot.»

Detta är egentligen icke snällt tänkt, och det döljer sig en stor egoism däri, den att sätta ett högt värde på sin egen uppoffring och sitt eget arbete. Man kan icke ens unna de andra att visa sin tacksamhet.

Det är något så smått i all denna uträkning, denna debet och kredit, som föres i den mänskliga kontraboken. Om det funnes en naturligare och varmare kärlek mellan människorna, skulle det icke vara så.

Det står i bibeln: »Din venstra hand skall icke veta, hvad den högra gör», — och hvilken frihet och glädje innehålla icke dessa ord.

Det skadar enhvar af oss att så där syssla med egna förtjänster och fordringar gent emot andra människor. Hvad gör det, hvem som ger, och hvem som får, när endast de, som behöfva, få och de, som få, kunna glädja de andra med sin tacksamhet? Vi äro väl icke sådana småstadskrämare i andligt afseende, att vi skola mäta upp våra gåfvor och gengåfvor i pappersstrutar.

Detta begär efter att blott vilja ha är en alltför barnslig ståndpunkt för vuxna människor. Man kan ju älska, hvad man vill, endast man icke samtidigt vill ega det. Kan man icke glädja sig öfver att gå i en blomstrandande park eller i en härlig skog, utan att därför behöfva önska, att det vore ens tillhörighet, så att man hade lof att hugga ned träden, om man ville?

En vis människa har en gång sagt: »Man kan blott ega sig själf och älska andra. — Men ville man ega de andra och älska sig själf, — då ville man något, för hvilket man skall vakta sig väl.»

Man har ju rätt att glädja sig öfver allt, som är de andras, utan att vilja stjåla det från dem, utan att behöfva tänka: »Bara det vore mitt!»

Jag känner människor, som aldrig kunna glädja sig öfver något, aldrig berömma något, till och med det minsta föremål, som icke befinner sig i deras eget hus, inom deras egen familj. Till och med den allra minsta sympati för andras egendom skulle vara dem omöjlig att frambara, och jag har på det hela taget gjort den erfarenheten, att människor ha lättare att gifva af sina yttre medel än af sina inre skatter. Sympati och deltagande, intresse för andras arbete, glädje öfver deras framgång, njutning af deras lycka, — det är den vara, som är minst i omlopp, och som dock mest skulle rikta mänskligheten.

Och dock tryckas alla människor af denna ömsesidiga försiktighet, af all denna andliga snålhet, af detta högt förda konto, öfver hvad man ger och hvad man får.

Men en gång om året är det så, som om alla floder strömmade öfver sina bräddar, — och det är på julaftonen.

Man har gjort allvarliga och sanna anmärkningar emot all den onödiga lyx, alla de öfverflödiga saker, som utspridas om julen, och man har rätt. Vi människor bära oss ju nästan alltid dumt åt, både när vi beherska oss, och när vi låta oss föras med, — men dock är det, som om julen vore ett uttryck för detta behof att vilja gifva, att vilja dela med andra, så långt man kan nå, att vilja sända helsningar och omfamningar till alla, fjärran och nära, alla dem, som man annars glömmes, men åtminstone denna dag vill minnas.

Liksom snön, som nu tumlat ned från himlen öfver onda och goda och täcker alla gränser, så vilja människorna för en dag, för en

afton, icke bara tänka på sig själfva och på sitt eget, utan på de fattiga, de ensamma, på sina vänner, — ja, kanske på sina ovänner.

Det skall flyta mjölk och honung, och alla ljus skola tändas, och vi skola för några ögonblick gifva oss en illusion af, att vi alla äro systrar och bröder, — så som vi alltid borde vara det.

Pastorskans stora middag.

Skiss

af

Anna Wahlenberg.

Med teckningar af Viktor Andrén.

Hela veckan hade man haft brådtom i det lilla pastorsbostället på Högkulla.

Domprosten skulle komma resande från staden för att hålla inspektion därnere i skolgården, och sedan den var slutad, skulle det bli stor middag hos pastorns. Förutom prosten hade man äfven inviterat kyrkoherden i grannsocknen, dennes fru, klockaren, två kyrkvårdar, nämndemannen, länsmannen, de fyra halta skollärlarne och så naturligtvis sommarvästerna i flygeln, herrskapet Hults med två barn, fruns mor och herrns syster.

Fru pastorskans var nygift, bara nitton år, lång, litet fet och såg bra ut. Fru Hult tyckte, hon var en smula dum. Herr Hult tyckte, hon var tyst och tafatt. Herr Hults syster tyckte, hon var klumpig, och fru Hults mor, gamla kaptenskan, tyckte, hon var ett litet våp.

Men pastorn själf tyckte, att hans lilla Helga var söt som en rosenknopp och lagade mat som en mästarkock. Han var nöjd med allt, hvad hon gjorde, och motsåg årets stora tilldragelse, Helgas första prostmiddag, med mycket lugn och stolta förväntningar, helst som man tagit en kokerska från staden.

För herrskapet Hults var denna dag visserligen icke någon så viktig dag, men den var heller icke utan sitt intresse. Högkulla låg långt från den lilla hemstaden och långt från grannar. Man led en betänklighetsfullt brist på samtalsämnen, och hvarje afbrott i enformigheten var därför välkommet.

I flygeln var man emellertid icke så odeladt säker på, att festen skulle aflöpa med heder för värdfolket, isynnerhet inte för värdinnan. Man hade noga följt med alla förberedelserna, och de hade icke vunnit obetingsadt gillande.

Fru Hult undrade, om de ämnade bjuda på fläskkorf från slakteribolaget i staden, ty hon hade varit nere på järnvägsstationen och sett en öfverklädd korg, som tillhörde pastorns, och när hon kände utanpå serveten, anade hon runda och välkända former. Herr Hults syster hade letat reda på, att de inte hade färskt smör i smördegen, och gamla kaptenskan hade sina misstänksamma blickar fästade på fönsterrutorna. Hon trodde, det var slarf med rengöringen. Och när kokerskan kom dagen före den stora dagen, så hade man inte mycket hopp kvar. Den människan kände man alltför väl till. Hon hade brännt upp steken för borgmästaren, serverat råa legymer hos stadsfiskalens och låtit såsen skära sig hos postmästarens. Men naturligtvis hade de tagit henne, därför att hon var så billig.

Äntligen randades den stora dagen.

Klockan nio på morgonen kom pastorskan in till Hults och bad att få låna porslin och silfver, och gamla kaptenskan, som nästan mera hade hand om hushållet än hennes sjukliga dotter, gick ut och räknade fram. Hon frågade sig litet för, om de hade det eller det. Och tänk, människorna hade ämnat ställa till kalas, utan att ha hvarken fruktknivar, bordlöpare, vinbrickor eller ens en snygg geléskål.

Om de inte händelsevis haft sommargäster hos sig, skulle det just tagit sig fint ut.

Gamla kaptenskan anade, att här äfven behöfdes en smula handräckning med arrangementerna, och hon följde med, när sakerna buros öfver, för att se, hvad som kunde uträttas.

Men hur tafatt och oerfaren lilla fru pastorskans än var, så hade hon i alla fall sin stolthet för sig. Hon kunde inte förmå sig att begära hjälp af en person, som hon inte känt i mer än en månad, och med hvilken hon, otillgänglig som hon var, knappt talat femton ord.

Gamla kaptenskan fick stå och titta sig omkring i köket och fråga både hit och dit, men några frågor fick hon inte själf, och så måste hon gå, utan att ha fått utöfva sin tillämnade tjänstaktighet.

Men hade hon inte fått begagna sina händer, så hade hon i stället begagnat sina ögon, och så fort hon kom hem igen, slog hon sig pustande ned i stolen midt emot sin dotter, utan att ens se åt stickstrumpan, som låg i fönstret och annars aldrig var ur hennes fingrar, så fort hon hvilade sin lilla runda gestalt på en stol eller soffa.

»Kan du tänka dig, Amalia, de ska ha stufvade morötter till kycklingen. Det syns då, att hennes pappa ä' skomakare!»

Och porslinet, det var då en brokig blandning, tre sorters tallrikar och omaka såsskålar. Och i sängkammaren skulle de duka småbord att äta vid. I sängkammaren!

Fru Hult, herr Hults syster och gamla kaptenskan skrattade så tyst de kunde, för att barnen inte skulle se så mycket af munterheten. Det måtte bli en rolig bjudning! Och det bästa var, att det där lilla våpet trodde, att hon förstod sig på allting så väl.

* * *

Klockan tre var det bjudet, och klockan tre kvart på tre kommo de fyra skollärlarne upp på gården. Den ene haltade på höger ben, den andre på venster, den tredje gick på krycka och den fjärde var styf i ena knäet. De kunde inte så noga beräkna tiden för promenaden, och för sent ville de inte komma.

Men herrskapet Hults kom i alldeles lagom tid. Klockan två minuter öfver tre stod de i dörren, och tre minuter öfver tre stod herr Hult i kakelugnshörnet och samtalande med domprosten, under det damerna sutto i förmakssoffan och sågo sig omkring.

Gamla kaptenskan hade till och med redan hunnit släta ut sina gröna, hängande mössband och göra två upptäckter, att den ena rullgardinen satt snedt och inte var riktigt uppdragen, och att de konstgjorda blommorna på spegelbordet voro mycket illa dammade. Och hon hann att göra ett dussin märkvärdiga upptäckter till, innan hon blef upptagen på annat håll, ty pastorskan dröjde betänkligt länge med att inbjuda sina gäster till smörgåsbordet.

Slutligen kom man likväl dit, men middagen hotade fortfarande att bli utdragen på längden, ty när man sedan hunnit bli place-

rad vid småborden, var värdinnan försvunnen igen, och man fick sitta där och vända på gafflarne och se på hvarann. Gästerna höllo nästan på att bli hungriga på nytt, det vill säga alla utom de fyra skollärlarne, ty de hade ännu inte slutat smörgåsbordet, och det såg ut, som om de trodde, att de inte skulle få mera mat.

Till sist kommo emellertid soppan och värdinnan in, nästan lika varma bägge två.

Lilla Helga öste för, trugade och bjöd, kastade oupphörligt ögonen kring rummet för att se, om någon ville ha mer, for med näsduken öfver ansiktet och hade inte tid att säga ett enda ord mer än »var så god» och »får det lof att vara».

Men de fyra skollärlarne hade hon inte något besvär med. De äto ändå.

»Ska' du inte ha något själf, min lilla vän?» sporde pastorn och klappade stolt sin duktiga lilla fru på kinden.

Men hon nickade bara helt tankspridd, såg sig omkring och var tvärt ute igen.

Paus.

Jungfrun kom in och tog bort en del, gick ut och kom in med ett fat, som hon ställde ifrån sig på smörgåsbordet.

Återigen paus.

Domprosten berättade historier, och man upphörde att tumma gafflarne för att skratta och höra på, naturligtvis med undantag af skollärlarne, ty de hade inte tid. De voro fortfarande upptagna med att stilla sin aptit därborta vid bordsändan.

»Gud vet, hvad de ha att äta,» tänkte gamla kaptenskan, som reflekterade öfver allt. »Smörgåsbordet borde de efter all mänsklig beräkning redan ha hunnit att göra slut på.»

Hon började sakna sina glasögon, som hon glömt i tamburen, och dels för att kunna följa med prostens minspel, dels för skollärlarnes skull, beslöt hon gå efter dem.

Men då hon öppnade dörren, stannade hon bestört öfver den syn, hon fick se.

På en af tamburstolarne satt lilla pastorskans med ansiktet gömdt i en gammal kappa, som ristades af de krampaktiga snyftningar, som den skulle dämpa. Nu erinrade sig kaptenskan som en blix, att unga frun sett be-

synnerlig ut nyss, när hon var inne ett tag och stod och skådade öfver bordet.

»Kära barn, hvad står på?» sporde den gamla frun, stängde sakta dörren efter sig, gick fram till klädhängaren och smekte det stackars, halfgömda hufvudet. Hur barsk hon än kunde synas, så var hon likväl både mor och mormor och var van att torka tårar.

Helga lyfte hufvudet ur kappan och lade det i stället öfvergifvet mot sin nya väns bröst, men snyftade värre än förut.

»Hvad ä det, kära hjärtandes?»

»De ha ätit upp den! De ha ätit upp den...!»

Snyftningarna blefvo konvulsiviska.

»Hvad ha de ätit upp?»

»Gö... gö... gösen...»

»Hvilka? Katten? Rättorna?»

»Nej. De där fy... fy... fyra...»

Det var de fyra skolläranne, som annam-

Om ett par ögonblick var hon tillbaka igen, kastade ett stort paket in i köket och trädde åter in i salen med glasögonen på näsan.

Pastorn såg litet orolig ut. Han tycktes icke lyssna till domprostens historier med tillbörligt intresse, utan lät sina ögon väl mycket spela omkring och helst åt tamburdörren. Men fru kaptenskan smålog åt honom, gick rakt fram till bordet och tog af locket till soppskålen, som ännu stod kvar.

»Ursäkta, snälla pastorn, men buljongen var så god. Lilla Helga har verkligen alltid så utmärkt mat.»

Den upplärande värden fick den äran att hjälpa henne, och när hon kom till sitt bord igen, narrade hon till och med kyrkoherdens fru att följa sitt exempel. Och när kyrkoherdens fru åt mera, kunde naturligtvis de fyra skolläranne icke heller underlåta att lägga i dagen sin belåtenhet med fru pastorskans

där vid smörgåsbordet,» sade den gamla frun med ett grymt ögonkast på de fyra.

»Men, mamma...»

»Ja, jag skulle bara velat se dig göra det vid nitton år! Herre gud, ett barn på nitton år! Jag får säga, jag tycker hon reder sig utmärkt.»

»Hm...», mumlade fru Hult.

»Hm...», sade gamla kaptenskan, så ond att det lyste om henne. »Man säger inte 'hm' om värdinnan i huset!»

Hennes dotter var röd, hon med, och höll på att svara något, men med detsamma öppnades dörren för ett stort, rykande fat. Det var fisken, en väldig gädda, som låg i krum, men ändå knappt fick rum inom bräddarne. Helga gick omkring och bjöd tallrikar, och man började äta med en aptit, som var kryddad af den långa väntan.

Men nu var det också slut med allt dröjs-

mat den. Jungfrun hade i sin oskuld burit in fatet och ställt det på smörgåsbordet, utan att Helga visste af det, upptagen som hon var af att göra såsen i ordning. Och de fyra halta, men för öfrigt friska skolläranne hade genast uppfattat det som en tillökning i smörgåsbordet. Och smörgåsbordet, det var för dem det. Det fanns inte mer än hufvudet och stjärten kvar af hela den präktiga fisken, som kokerskan hade sagt borde räcka till middag i morgon med, som var kalasets pièce de résistance, och som hon lagt upp så vackert! Åh, om åtminstone prosten hade tagit för sig! Åh, de hade ätit upp hennes heder och rykte! Åh, hon visste det, de skulle säga, att hon var snål och knusslig!

»Tyst, tyst, tyst, håll dig nu undan i köket bara, så ska du få se på någonting,» sade gamla kaptenskan, öppnade dörren, sköt in henne till kokerskan och försvann själf genom förstugudörren.

kokkonst. Det såg nästan ut, som om man tänkte börja middagen från början igen.

Men slutligen blef det för lång väntan för lilla fru Hult. Hon höjde sig småleende mot sin goda vän, kyrkoherdens fru, och hviskade halfhögt med visshet om att bli uppfattad med sympati.

»Jag tror, de gått och köpt fisken!»

Men hon fick strax svar på tal från ett oväntadt håll och på ett oväntadt sätt. Det var hennes egen mor, som höjde sin allra skarpaste röst.

»Hör du, min kära Amalia,» sade gamla kaptenskan, »nu ska du inte sitta och bita tungan af dig. Tycker du, det passar sig att yttra sig så i ett gästfritt hem, dit man blifvit vänligt inbjuden?»

»Men, snälla mamma...», började fru Hult.

»Ja, ja, jag skulle just vilja se dig ställa till en middag för femton personer och fyra ulfvar. För de ä' inte annat än ulfvar, de

mål. Stek och fågel och kakor och dessert kommo efter hvarann med iltågsfart, och kaptenskan gick omkring med sina fulla tallrikar och prisade lilla fru pastorskan. För kyrkoherden berömde hon lamsteken, för nämndemannen kycklingen, för länsmannen plummon-tärtan och för kyrkvårdarne den hembryggda likören; så fingo inte deras fruar en lektion i kokkonst morgonen därpå, så voro de då inte lika vanliga herrar, och fick inte pastorshuset efter den dagen rykte för att vara bästa mathuset på fem mils omkrets, så hjälper det då ingenting med agitationer.

Men när herrskapet Hults gick öfver gårdsplanen och kom till sitt igen, tog fru Hult sin mor i förhör.

»Säg mig nu, mamma,» sade hon, »hvad gick det åt dig? Förut hade du ju så mycket att anmärka.»

»Tyst,» sade gamla frun, »jag går och funderar på någonting.»

»På hvad då?»
 »På hvad vi ska ha till middag i morgon.»
 »Vi ha ju gäddan.»
 »Nej, ser du,» sade gamla kaptenskan, »det ä' med den som så, ser du, att den ha vi redan ätit upp.»

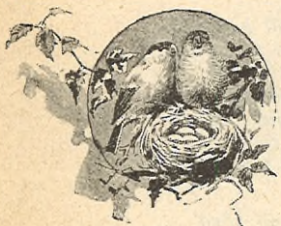
Konungahusets yngste.

I detta liksom i föregående års julnummer hafva vi ansett lämpligt att utbyta det i alla andra nummer förekommande kvinnoporträttet på första sidan mot någon annan illustration. Och då vi denna gång valt att meddela den allra nyaste porträttgruppen af vårt kronprinspars trenne söner, tro vi, att detta val skall af Iduns läsarens helsas med tillfredsställelse. Det skall äfven osökt påminna dem om de unga furstarnes moder, hvilken ett mindre tillfredsställande helsotillstånd tvingar att tillbringa julen långt, långt bort från sina kära. Säkerligen skall det glädja henne att veta sig hafva varit så ihågkommen vid juletid.

Fågelbo.

Med teckningar af Jenny Nyström.

Ett fågelbo!

Ja, just ett sådant skulle de ha...

På en grön gren öfver deras hufvuden hängde det, sakta gungande för den svagaste vindfläkt. Konstnärligt hoptimradt af hundratala gråa kvistar och guldglänsande strån, samlade från skogsslutningen och vägkanten, ombonadt med sammetslen mossor och bäddadt med svällande dun, plockade från de små nybyggarnes egna bröst. Lönnlöfven hvälfde sin gröna sufflett öfver det till ett skydd mot solens hetta och landsvägens dam; en enda klar solstråle letade sig fram mellan bladen och målade en ljus fläck, som dallrade och dansade, när en susning drog genom kronan. Ut och in, i kvittrande kretsar, flög bofinkmor med mat åt ungarne.

De stodo länge tysta vid hvarandras sida och blickade ditupp.

»Hur underbart,» sade hon till sist och lutade sitt hufvud upp emot hans skuldra.

Han svarade henne ej, men tryckte hennes arm fastare intill sig.

* * *

Två vildfåglar voro de, ensamma, stormdrifna ut i den vida, främmande världen.

Ännu var han ung, men han hade länge

pröfvat egna vingar. Godt att de buro honom, om också just icke till någon flykt i högre rymder. En sådan stämmer ej särdeles öfverens med en fattig kontorsplats och åtta hundra kronors lön — hela åtta hundra nu efter tio år af siffror, slit och släp. Uppskrufvad på en hög kontorsstol vid en pulpet, brant som en uppforsbacke, på ett skumt kontor vid en gränd i »staden», med en gasläga pipande öfver ens hufvud, dag ut och dag in, sommar och vinter, binner man lära sig på tio år, att livets poesi just icke interfolierar de lispundstunga kassaböckerna. Men man uppehåller tillvaron, och det är ju hufvudsaken.

När man så till på köpet verkligen är ung...

* * *

Upe i Tyskbagarebergen hade de byggt ett nytt hus, ett stort femvåningars stenpalats, som i stelnad förvåning med sina rader af tomma fönster, liksom med dumma ögon, stod och stirrade öfver taken på de små kåkarne vid dess fötter utåt »Gärdet» och skogen. Så lät man, mot billiga hyror, småfolket flytta in i de granna, banala rummen, där de torftiga bohagen togo sig befängdt parodiska ut. De skulle »dra ut fukten».

Här hade han en vindskupa fyra trappor upp. När han öppnade fönstret kl. 6 om morgonen, hörde han reveljen gå i Artillerikaserne, och i fjärran från Dragonskolan svarade det som ett eko. Och han såg den första dagens bris dra dimman bort från Djurgårdsbrunnsviken.

I rummet bredvid hörde han genom den tunna väggen, hur den lilla grannen redan var vaken. Hon rörde sig och styrde med dessa

mjuka, tassande, egendomligt smeksamma ljud, som gäfvon honom en känsla af att något varmt, darrande smög sig upp mot honom... Och så tog en späd, men klar röst upp en sång.

De hade samma tid. Mary skulle på fleuristateljern kl. 8 liksom han på kontoret. Ty att hon hette Mary och var fleurist, det visste han redan andra dagen. Man hade väl för intet skomakarfrun därnere, som tjänstgjorde vid portluckan som hela husets samvetsgranna Klio.

När hon tog i sin dörr, tog han i sin. När hon var i trappan, var han tätt bakom henne. Så vände hon sig om, litet förvånad först, kanske litet förskräckt. Men när hon mötte hans blåa, fromma ögon, log hon och böjde med kokett grace på hufvudet till en helsning. Ett sådant hufvud, ett rundt rosigt litet hufvud, ett hufvud med guldgult hår och skratande ögon och röda, röda läppar!

Den tredje dagen hade han redan talat till henne, om en vecka voro de vänner. Det var ju så mycket, som dref dem tillsammans; båda voro de unga, ensamma, fattiga på den snöda mammon, men rika på glädigt mod. Och så hade de samma väg till arbetet.

* * *

Hvilken härlig sommar blef det ej!

Fred — han hette nu egentligen Fredrik, men Mary hade döpt om honom till Fred — tyckte, att de sex slafdagarne på kontoret gingo fortare än fordom en, när han hvarje dag frässade på minnet af deras gemensamma morgonpromenad till sin torra frukostsmörgås, som vid tolf tiden förtärdes på den tomma kolboxen bakom kaminskärmen på Kellers kontor; när han hade henne i tankarne vid sin femtioöresmiddag på »magasinet» kl. 4, och sju laget från »Tyskan» betydde så mycket som så: om tio minuter mötas vi i Storkyrkobrinken!

Och så vaknar man en morgon med en förnimmelse af, att en elektrisk gnista sprungit genom hela ens kropp; hjärtat bultar hårdt, och hvarenda

nerv kittlar af spänning. Man gnuggar sig i ögonen. Hvad var det? Ah, det är söndag, söndag! — —

Ut öfver slätten vandra de sida vid sida, medan daggen ångar upp från gräset som en blå rök, darrande i solen. Borgens runda torn tecknar sin röda silhuett mot skogen. Det är musik i luften af en hel här med lärkor, utan återvändo. *Tutu* — smattrar hornet från kaserngården, men det skrämmer dem ej. Icke ett ögonblick hålla de upp.

Just som solen smått börjar steka, äro de framme i skogsbyn. En fuktig svalka slår dem till mötes. Deras steg tryckas djupt ned i den yfviga mossan. Det är, som om den ville alldeles gripa om Marys högvristade lilla fot och hålla henne fast. Hon skrattar, griper hans arm och stöder sig hårdt därvid.

En andäktigt tystnad råder mellan pelarstammarna i skogen. Den visan, som Fred nyss gnotade, blir tyst; Marys korta små skratt komma allt mera sällan. Utan att ett ord vexas gå de vidare. De följa icke stigen, de gå allt djupare in. Som en svag nynning höra de ljudet af kyrkklockorna från staden. Deras bröst andas djupt, nästan häftigt, i samfärd takt.

Då och då böjer han sig ned, utan att släppa hennes arm, bryter ett ormbunksblad i förbifarten, rycker upp en slinga konvolvel, så att rötter och mull följa med. Deras händer mötas, när hon tar den ur hans. Det är något annat än atelierns kretonblommor!

Plötsligt hejdar hon sig, knäpper fingrarna om hans arm och kaller honom tillbaka:

»Tst! Ett fågelbo!» — —

Ja, just ett sådant skulle de ha...

* * *

Ty hvarför skulle de icke ha det?

De hade funnit hvarann, de älskade hvarann — det var väl dock någon mening därmed! Åtta hundra kronor, det är inte mycket; men så var hon en riktigt snäll och duktig fleurist och förtjänade hela tolf kronor i veckan hos fru Berndt. Det var icke något litet plus. Och de skulle ju ändå lefva hvar för sig — nej, hvar för sig, det kunde de icke längrel! Det var som om deras händer icke mer kunde släppas!

»Herrn är tokig,» morrade grosshandlar Keller, »löpa åstad och gifta sig med åtta hundra kronors lön. För kom det i håg, jag ämnar inte öka på herrns lön för att föda hustru och ungar! Jag kan få tio så'na som herrn, bara jag hvisslar...»

Fred hade svårt att undertrycka ett skratt midt upp i ansiktet på sin principal, ett trotsigt, jublande skratt. Tokig?... åh, han visste icke, hvad han sade!

Ett fågelbo! De voro yra som barn åt sin lycka. Det fanns ett litet outhyrdt kök bredvid Marys rum, och så tog man upp dörr emellan detta och Freds kammare. Det blef ju ståtligt, en hel våning!

Litet bohag hade de förut; för öfrigt fick man göra som bofinken, man fick plocka vid väggkanten. Så småningom; det bråskade ju inte. De hade alltid en pinne att sitta på, det var vackert så till en början. Och sparade man sedan litet, aldrig så litet i den här veckan, och litet i nästa och litet i den därpå — det blef penningar det till sist! Skomakarfrun hade ett gammalt matbord, som hon egentligen inte hade plats för och skulle släppa till »vänpris». Och fram i september, då adjunktens en trappa upp skulle flytta, för att frun rakt inte tålde vid fukten, skulle de hålla hus-

auktion på ett och annat gammalt. Då kunde man passa på...

* * *

Ung kärlek har klara ögon, men de äro icke till att se med. Den värld, de spegla, är nu en gång icke den, vi ha utomkring oss, väggen till höger, i hvilken vi stöta hufvudet vid en hastig vändning, den gråa gatan till venster, på hvilken vi nöta våra skor, där vi bittida och sent vandra till vår arbetsbänk. Ung kärleks ögon äro vända inåt och spegla den värld, som vårt hjärta drömmer sig, den värld där det förtrollade slottet bygger sig af skimrande luft, och där rosor växa utan törnen...

Ung kärlek har lystrande öron, men de äro icke till att höra med. När den vishet talar, som köpt sina rön för varmt blod, gifvet ut droppe efter droppe bland kopparslantarne på lifvets salutorg, då äro de döfvare än för vindens susning. Ung kärleks öron lyssna till visor, dem ingen annan hör, visor, som sjungas utan läppar, som klinga ljufvare än strängar, som flyta genom ådrorna, rusande som vin...

* * *

Och en augustisöndag var väggen genombruten och skomakarfruns matbord tronade midt på golvet i Marys rum, glänsande som en drifva af dukens snö. Vinglasen i en krans kring portvinskaraffen voro lånade af adjunktens. Men de bröto deras egen sol, fågelboets egen solstråle, som genom det öppna fönstret hade fri väg, i bjärta prismaklommor öfver duken. Och utifrån det lilla köket ångade en lockande doft af »bästa brasilianskt» genom dörrgläntan.

En hyrvagn — stolta syn! — stannade framför porten, begäpad af hela husets bebyggare i en lång, andlöst nyfiken rad. Och ut hoppade Fred i hvit halsduk och glänsande cylinderhatt, och efter sig lyfte han en vitklädd liten kvinna med ett hår, som lyste under myrtenkransen likt klaraste guld.

Det blef en lång bullrande gåsmarsch uppför trapporna; alla voro de bjudna upp att dricka de ungas välkomstskål. Skomakarfrun — som sig vederborde — med sin gubbe i spetsen närmast efter brudparet. Till och med adjunktens voro så »gemena» att sluta sig till.

Och hvad man skrattade och stöjade i denna festprocession; det var minsann sannskyldig bröllopsstämning! Trappa för trappa bar det uppåt. Marys lilla hand sved ännu under handsken efter den hjärtliga tryckningen af skomakarens beckiga fingrar. Men hennes hjärta svälde af en ny glädje, så full, så djup, att hon kände, att den måste räcka för ett helt lifs arbete och strid.

Kärlekens glädje, som öfverskyggar människors bon och fåglarnes nästen.

Johan Nordling.

Ursprungligt ädla naturer kunna djupt sjunka, men aldrig helt gå under. Den store läraren, olyckan, han, hvilken de gamla kallade den helige för hans kraft att förbättra hjärtat, kommer öfver sådana naturer såsom en pånyttfödande, upprättande makt.

Martin, skoflickaren.

Efter Leo Tolstoys saga:

Där kärleken är, där är Gud.

Af Charlotte Lindholm.

Med teckningar af Axel Sjöberg.

*U*ti ett gammalt och förfallet hus, i trakt, där ganska litet folk har vägen, en källarvåning finns med ringa ljus; i denna Martins bostad är belägen. Där, fastän ensam, lefver han förnöjd, där idkar han se'n många år sin slöjd. Ej har han på sitt yrke skördat guld, ty det består af lappning för det mesta, och ännu aldrig Martin kräft sin nästa, då hon hos honom häftat uti skuld.

Ej alltid de förrunnit, Martins dagar, som nu i sorgfritt lugn och stilla frid; den gamle öfver pröfningen ej klagar, men minns med vemod sunnen sorgetid. Det var för omkring femton år tillbaka han drabbad blef utaf ett dubbelt slag: först döden skördade den hulla maka, som gladt med honom delat mödans dag; och kort därefter såg han lagdt på bären sitt enda barn, sin son, sin ögonsten. O, hur de blödde, djupa hjärtetsåren! O, huru tungt det var att stå allen! All trefnad hade flyktat från hans bo, ej dag, ej natt hans sorgsna själ fann ro. Det hände någon gång, för sina kval han sökte trösten, han så väl som mängen, där, hearest hon som allra mest är fal — dock, denna tid är längese'n förgången. Nu har han »trösten» funnit i Guds ord, ibland han plötsligt kastar sylen undan midt under arbetet och vid sitt bord i bibeln läser under tyst begrundan.

För Martin denna bok är städse ny, allt mer och mer han lär att henne skatta; i början gaf hon honom hufvudbry, men snart begynte han att tro och fatta. I evangelierna han läste glad om Herrens godhet mot de små och arma, uppå de gulnade och nötta blad hans tårar ofta föllo strida, varma. Hvad honom fångslade dock allra mest, det var de ställen, hvori det förtalades, att Jesus, frälsaren, som jordisk gäst hos sina vänner understundom dvaldes. O, om han varit ibland dessa en! Bedröfad läste han om farisen, som ej bjöd Mästaren en kyss till helsning, som stod så nära själens lif och frälsning, men lät det stanna vid ett fagert sken. Med sympati han såg, hur Magdalena hos Herren dröjde kvar i ödmjuk bot, med tårar fuktande hans helga fot; o, hade Martin så som hon fått tjäna!

En natt i drömmen tyckte han sig höra en stämman, talande uti hans öra: »I morgon, Martin, vill ditt hus jag gästa, sätt fram för mig då af ditt allra bästa!»

Med glädje mottog Martin detta bud; hans hjärtas innerliga, varma trängtan, hans under år och dagar närda längtan förnummen var i himlarne af Gud. Dock — kunde väl ett sådant under ske? — Ja, denna stämman ville ej bedraga; men hvilken skepnad Herren skulle taga, förmädde Martin ej att förutse. Det syntes honom likväl vara bäst utsagan tolka enkelt, efter orden, hans Herre skulle komma såsom gäst, just så som när han vandrade på jorden.

* * *

Den dag, som grydde, kulen var och grå, af moln och dimma tyngdes himlens fäste, och en och annan stormil hördes gå med kvinande omkring det gamla näste. Snart snö med blandadt hagel yrde kring, ibland ett slag mot rutan man försporde, men Martin låtsade om ingenting, han tycktes finna allt så, som sig borde.

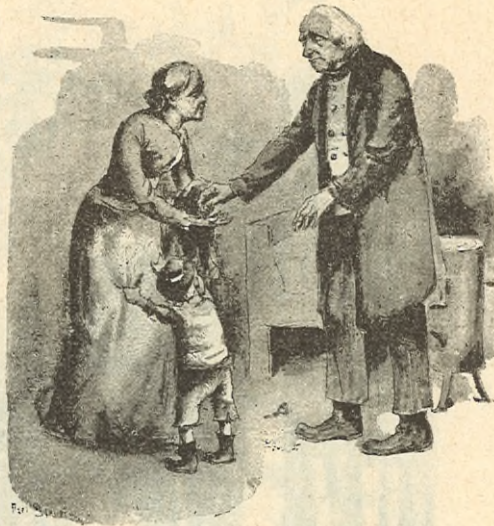

Han hade också, stackars gamle man, i morgonstunden många ting att sköta; ty fast han fattig var, så ville han sin gäst, den höge, med all vördnad möta. Han städade sin boning rikligt fin och gjorde upp en brasa i kamin; med morgondrycken sysslade han och samt bredde prydligt ut en duk på bordet. När allt på bästa sätt var ordnad vordet, iförde Martin sig sin helgdagsrock.

Ut genom fönstret då och då en blick, en spanande, den gode Martin sände; väl en och annan öfver gatan gick, men ingen stegen mot hans boning vände. Johannes, gårdens dräng, ej långt ifrån sågs stitigt syssla med sin tunga spade; fastän till åren kommen, var han mån, och brådt att skotta undan snön han hade. »Ack,» tänkte Martin, »vädret är så hårdt, den arme gubben har det riktigt svårt!» Fram litet närmare Johannes skred, snart han befann sig tätt vid försterrutan; en doft af »Mandarin» just nu sig spred från Martins tekök. — »Skall han blifva utan? Nej!» Martin sig beslöt: han knackade; Johannes godt förstod och nickade. Sin spade bort han slängde i en hast, det var af nöden ej att honom truga, han tyckte om att taga sig en rast och steg så in i Martins varma stuga. »Jag har, som du kan se, redt till en fest, och därför bjuder jag, hvad jag har bäst. Sitt ned!» Så Martins stämma vänligt ljud, därpå en kopp han skänkte full med råga; Johannes tömde den och tycktes fråga med ögats språk, om Martin mer ej bjöd. Jo visst! Ej kunde denne hjärtat värna mot sådan bön, strax med en gifmild hand på nytt han fyllde koppen upp till rand: »Drick, du behöfver, och jag unnar gärna.» — Ett litet samspråk följde därpå, fördt något tankspridd ifrån Martins sida; till sysslan, hvilken nu en stund fått bida, Johannes snart dock måste återgå. »Guds fred,» han helsade, »tack för i dag! Nu må du tro, det skall bli friska tag.»

Det skred mot middag, ingen hördes af; visst tyckte Martin, att det drog på tiden, men hoppet dock förlorat han ej gaf, blott halftva dagen var ännu förliden. Fram till sitt fönster gick han då och då, den lilla gatan syntes tom och öde; men vinden ändrats, snön nu tycktes gå upp i ett enda väldigt vattuflöde. — Ah, hvad var detta för en klagolåt, som plötsligt trängde fram till Martins öra? Besynnerligt — den ljud liksom den gråt, hvarmed de späda ofta pläga störa. Se där! — En kvinna, ytterst torftigt klädd, kom nedåt gatan med ett barn på armen; den lille smög sig, skälftande och rädd, med sakta kvidan tätt till modersbarmen. »O,» utbrast Martin, »här är verklig nöd! Här är en plikt att bjuda hjälp och stöd.» Ut han begaf sig, ropande: »Hitåt, gå trappan ned, den till min bostad leder, därinne kunnen I få värma eder, ack, arma kvinna, hvad ni blifvit våt!» — »Men kanske komma vi blott till besvär?» —

»Nej, hvilade nu från mödorna på vägen, sitt ned i stolen invid brasan här!» — Glad kvinnan lydde, men ock smått förlägen. »Jag kan förstå, att ni, som många andra, fått kämpa hårdt i dag med köld och frost, så låt mig bjuda litet resekost, törhända långt ni ännu har att vandra.» Nyss Martin ordnat till sitt middagsmål, som för i dag bestod af kraftig soppa, däraf till brädden fyllde han en skål och bjöd sitt främmande med bröd att doppa. Det var för Martin en ej ringa fröjd att se, hur väl hans rätter tycktes smaka, att skåda lille pilten så förnöjd och höra honom joltra: »Kaka, kaka.» — När Martin sina gästers hunger släckt, begynte han att granska kvinnans dräkt, närgånget ej, medlidsamt, halft i smyg och med ett mildt af tårar fuktadt öga; ack, denna klädning skyddade så föga, gjord, som den var, af dåligt bomullstyg. Men hvarför gick hon ut i dräkt så sval? Forsiktigt Martin började att leta, och huru det förhöll sig, fick han veta: hon lånat en och femti på sin sjal. — Hur var det då för gossen, stackars liten? — För honom var det sämre ställt ända, den snäfsa kolt han bar af tunn trikå — hans enda plagg — var nära nog försliten. Nu Martin sökte ut sitt förråd, där borde väl dock finnas någon »tråd»; ja, snart han fann en ganska brukbar jacka. Glad räckte kvinnan handen för att tacka. Sist Martin letade ut sin pung, den var, som vanligt, icke mycket tung, men hur det var, så hann det till för »pantien»; och när han tryckte kvinnans hand i sin, han lade uti den en penning in och bad: »Lös hem er sjal för denna slanten!»

Det vanligt är, att tiden blifver lång för den, som väntar någon under spänning; till fönstret trädde Martin gång på gång, af litet missmod erfor han en känning. Det gamla väggur visade på tre, än var det tid, än kunde det väl ske, att han förnimma fick sin Herres fjät; sitt löfte kunde Jesus icke rygga, och därför borde Martin också bygga med lugn förtröstan hoppet uppå det. Just under det han stod och tänkte så, en skepnad rörde sig tätt vid hans ruta; det var en gumma, som sågs långsamt gå och allt emellan sig mot väggen luta. Ej under att hon fram så sakta skred. På hennes rygg man lagt en börda ved, så stor, att hon den ej förmådde draga. I hast var Martin fick sin mössa på, stod strax på gatan, ropande: »Hallå! Nu, kära mor, vill jag din börda taga.» Men gumman gjorde motstånd på allt sätt, som hon var döf och skumögd i förening, hon hade svårt att fatta saken rätt, men sist förstod hon Martins goda mening. Den gamle man ej egde att förfoga just öfter mycken kraft, hans rygg var böjd, men tåligt med sin börda sågs han knoga, och gumman vandrade bredvid förnöjd.

Om aftonen sin lampa Martin tände och tog det nya testamentet fram; men hur han läste, hur han bladen vände,

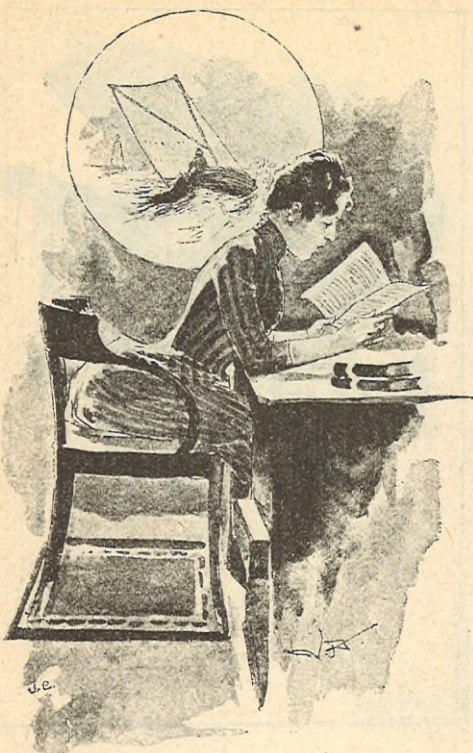

af innehället intet han förnam. Hvad är, som denna afton honom stör? Head är det väl, som sig kring honom rör? — Nu var det, som om låga taket skalv, som om det lyfte sig inför hans öga, se, buret utaf pelarrader höga, det lyfter sig till heligt tempelvalf! De, hvilka nyss ha gästet i hans hus, för honom tråda fram som ur en dimma i dräkter skinande, liksom de ljus från fästet stråla ned i köllens timma. Dock känner Martin väl igen dem alla: där står Johannes, ack, hans sträfsa drag ha blifvit milda som en solskensdag, se'n stoftomklädningen fått nederfalla. Och kvinnan, nu med skär och rosig hy, ses sväfsa fram som ur en morgonsky med barnet ännu slutet i sitt sköte; så glada båda synas vid hans möte. Ack, barnet allra skönast är ända utaf de fagra gästerna därinne, dess åsyn kallar fram för Martins minne **det barn**, som hvilade på hö och strå. Den gamla, hvilken fram så sakta skred och var så skröplig, hon är också med. Förunderligt att se! Hon blifvit ung på nytt, det skett därför, så hon sade, att hennes börda, alltför stor och tung, på sina skuldror Martin villigt lade.

En röst nu talade som ofvanfrån: »Väl den, som öfver fattiga och arma förstår att uti kärlek sig förbarma, betalande till Herren Gud sitt lån! Head du mot dessa mina minsta gjort, det har i himlars himmel jag försport: den sista dag, då jag mitt domslut faller, din gärning såsom **mig** bevisad gäller.»

Den häpne Martin lade boken hän och sjönk i ödmjukhet på sina knän: sin Herres godhet ville han beprisa, hans hjärta var en enda högstämnd visa. Ej han förmådde uti ordens skrud sin andes underbara stämning kläda, men som ett barn förstod han fram att tråda till nådens fotapall, till lifets Gud. Utaf de känslor, i hans själ sig rörde, en enda blott i ord tog sig gestalt, de milda änglar honom hviska hörde med brutna ljud: »Pris dig, min Gud, för allt! När helst din tjänare du täckes gästa, vill Martin bjuda dig det allra bästa.»

Sommarferien.

Skiss af Vilma Lindhé.

Med teckningar af Viktor André.

Björkvik den 10 juni 1891.

Min älskade flicka!

Du må tro, det blef en uppståndelse, då vi fingo ditt bref med underrättelsen, att farbror bjudit dig med till Marstrand i sommar. Jag fruktar småsystkonen aldrig tröttna med sina frågor, hur där ser ut, om kungen skall dit i år också, om det kommer mycket rikt och fint folk — och först af allt, om du kan begagna dina gamla klädningar eller måste ha nya, och om farbror består dem också. Gud gifve, han gjorde det!

Pappa säger, att det kanske är till din lycka, och att vi ej ha rättighet att neka. Han hade nog annars gladt sig så mycket åt att få hem sin flicka på en tid och började redan tala därom i vintras — men det skall du inte tänka på — han får väl trösta sig — och här ha vi sannerligen intet roligt att hjuda på.

Du vet, att vi hade stygga frostnätter långt fram i maj och sedan svår torka hela försommarn, så det ser inte lofvande ut för skörden. Hur arrendesumman skall kunna betalas, är vår tanke natt och dag. Han skall vara en sträng herre, löjtnanten på Holma. Jag har inte sett honom ännu och ser helst jag slipper. Det svider i hjärtat hvar gång jag tänker på, att vi skulle behöfva gå ifrån vår gård — vårt kära Holma — dit jag flyttade som nygift, och där du och de andra barnen äro födda.

Det skulle också vara svårt för dig att komma hem nu, sedan allt blifvit så förändradt. Rummen här äro små och låga — ja, allt är så smått och annorlunda, men få vi bara vara friska, och pappa går i land med arrendet, så vet jag, att jag skall bli lycklig äfven här.

Jag har bara en tjänarinna till hjälp inomhus, som du vet, och kniper det, måste hon ut på åkern, hon också, och då står jag där ensam med barnen, maten och allt. Ja, det är svårt, men när jag ser, hur pappa sliter, ville jag göra dubbelt, om jag kunde — och hvad gör det också, att jag är dödstrött på aftonen, bara jag är uthvilad på morgonen och kan ta i på nytt.

Lilla Elsa försöker ersätta dig och hjälper mig, så godt hon kan. Språk, musik och sådant, som du kunde få lära, är ej för henne, nu när vi ej kunna ha guvernant, men hon kan ju bli en duglig flicka på annat sätt — och lycklig också, hoppas jag.

Öfver dina kläder oroar jag mig mest, ty din lön kan ju inte räcka till allt, hvad du nu behöf-

ver. Tror du, att farbror ger dig något extra — det kunde han gärna göra! Kan du inte bedja honom, manne? Min ljusa sidenklädning kunde ändras åt dig, och jag skickar den med första. När skulle jag begagna en sådan klädning? Jo på ditt bröllop, förstås, men det kan vara långt till dess, och — — Jag skickar den i alla fall. Tro inte, det är någon uppoffring. Det kan ju hända, att jag förr tyckte om att vara fin och se hyggelig ut, men det är öfver nu — jag har så mycket annat att tänka på.

Bruna och Stjärnros ha kalvat. Den efter Brunna lägga vi på, den andra sälja vi, när den blir riktigt fet — det betalar sig. Pappa säger, att som jag sköter mjölkammaren ger den dubbelt — jämförelsevis, förstås — mot hvad den gaf på Holma. Ja, hvad jag förebrår mig, att jag inte då låg i allt, som jag borde.

Skrif nu om, hur du har det med kläderna, får jag se, hvad som kan göras. Jag har en hatt och en sommarkappa också, som jag tänker på. — Så lyckligt, att du har ordentligt med skodon!

Farväl nu! Tvätten skall läggas in, och Leopold har rifvit sönder sina byxor igen — jag vet inte ens, om de kunna lagas. Syskonen helsa! Trädgården här är nätt, och det blir mycket krusbär och inte så litet frukt heller — det är godt på många sätt — mest för barnen.

Oroa dig nu inte för oss, utan tänk bara på, att du själf får största möjliga nytta och nöje af dina sommarferien. Helsa farbror och faster! Jag skref genast och tackade, naturligtvis. Nu ropar Elsa från köket. — Lef väl och skrif snart till

Din egen moder.

Ebba hade läst brevet två gånger och satt ännu med det i handen, så lade hon det ifrån sig, steg upp och lemnade rummet.

Farbrodern satt ännu vid sin skrifpulp, och hon stannade i dörren till kontoret, tvehägsen om hon vågade störa eller ej.

Äntligen såg han upp. »Hvad är det om?»

»Det är bara några ord. Har farbror tid?»

»Tid?! Genast! Vänta ett ögonblick.»

Hon satte sig och såg ned på den tränga, af murar instängda gården.

Hon hade varit kontorsbiträde hos sin farbror i ett helt år. Allt sedan fadern förlorat på en borgensförbindelse — mer än han egde — och Holma måste gå under klubban. Sedan dess hade hon ej sett föräldrarna eller delat deras bekymmer — annat än som man delar på afstånd, med några ögonblicks smärtsamma tankar då och då — ej mera. Hon hade sin lilla lön och allting fritt. Mycket arbete för resten, men godt på det hela, om hon också alltid kände sig främmande och öfverflödig i det rika hemmet.

Kvällssolen föll in i rummet, förskönande de mörka väggarna, de digra kontorsböckerna, den skinnklädda soffan och farbroderns stränga, markerade profil. Att han bjudit henne till badorten var ändå ett tecken till, att han hade hjärta och tankar för annat än affärerna. Eller var det bara, för att hon var öfveransträngd, och af fruktan, att hon ej skulle göra nytta för sig framdeles? Det var en ful tanke, och hon sökte stöta den ifrån sig.

»Nå, hvad är det nu?» Han såg på sin klocka, som räknade han minuterna.

Hon reste sig hastigt. »Jag kan inte fara med till Marstrand. Jag reser hem!»

»Hem? Prat!»

»Jag reser hem.» Hon upprepade det långsamt, men med en beslutsamhet, som kom honom att se på henne, som hade han aldrig sett henne förr.

»Till slit, släp och fattigdom i stället för till nöje och hvila?»

»Just därför — för att dela med dem!»
 »Det är otacksamt.»
 »Mot farbror kanske, men —». Hennes ögon fylldes af tårar.
 »Du har ju glädt dig så åt resan — har du inte?»
 »Mer än åt något annat.»
 I detta ögonblick var det ock, som reste sig alla luftsloft, alla dåraktiga planer, hon byggt i och för denna resa, dubbelt sköna och förföriska.
 »Tänk på, hvad du gör,» kom det öfvertalande.
 »Sådant bjuds inte två gånger. Faster vet ingenting — vi låta det stanna oss emellan. Du får pengar till ny klädning och hatt.»
 »Nej, jag kan inte. Mamma arbetar ut sig, och pappa längtar. Jag skulle inte få roligt borta. Jag kan inte.»

Kontorsboken slog igen med en smäll. »Nå som du vill — laga bara, att du kommer igen frisk och stark.»

Hon hade kommit med morgontåget och gick framåt landsvägen med resvägen i handen. Om hon tog genvägen genom Holma skog, var det endast en kvarts mil till Björkvik — utgården som fadern arrenderade —, sakerna kunde hemtas sedan, och hon ville öfverraska de sina.

Daggen låg ännu kvar öfver ängarna, likt ett skimrande silfverflor, lårkorna jublade däröfver, och från skog och björkhult doftade det så underbart friskt och stärkande.

Att människor kunna sammangyttra sig i städerna, föreföll henne i denna stund nästan ofattligt, och hon ryste till vid minnet af det mörka kontoret, dit hon snart måste återvända.

Hon gick fort, med klädningen högt uppskörtad, hatten på nacken och ögonen glimmande af lefnadslust.

Det var så nytt, så härligt, allt hvad hon såg, och ändå så kärt och välbekant! Där, vid krökningen af vägen, skulle hon få se kyrkan, där hon konfirmerats! Ja, där stack tornspiran redan fram! Hur var det möjligt, att hon inte saknat, inte tänkt mera på allt detta, som hon nu tyckte sig aldrig kunna skiljas ifrån?

Hon stod länge stilla på backens krön, så vek hon af till venster, där genvägen började mellan solvärmda blommande rågfält med söt mjölstark doft.

Efter en stund var hon inne i skogen. Där var så mörkt och underbart tyst, och som ett oväntadt bakslag öfverrumplades hon — som mången gång förut — af smygande bittra tankar, på hvad hon förlorat genom att ej följa med till badorten.

Hon var ju så ung! Hvarför skulle hon ej få roa sig som andra, utan bara arbeta — arbeta året om? Nu hade det kommit ett tillfälle att få vara med, att få visa sig, taga sin del i livets glädje, och det hade hon försakat — kanske utan att det var nödvändigt. Hon förstod faderns ord, att »resan-kanske var till hennes lycka». Hade hon inte tänkt detsamma! Hade hon inte drömt så många dåraktiga flickdrömmar om någon ännu okänd, som hon skulle möta, som skulle älska henne, och som — hon rodnade bara hon tänkte därpå.

Visst hade hon mellan raderna i moderns bref läst mer om öfverarbete, längtan och försakelse, än själfva orden uttryckte; men föräldrarna voro ju gamla, och vid deras år kunde man ej begära annat än bekymmer och möda, då man i ungdomen däremot har privilegium på all livets glädje.

Hon hade gått framåt under dessa funderingar, och när hon såg upp, visste hon ej rätt, hvar hon var. Stora höga träd rundtom och små otydliga gångstigar härs och tvärs. Att gå vilse i Holma skog var ej att leka med och nu till, när hon var så ifrig att träffa de sina! Med ens flammade längtan efter dem alla högt upp — allt annat var glömdt.

Hon gick till höger och fann en klippvägg, som stängde, till venster och hejdades af ett snår, rakt fram och höll på att fastna i en myr — tog så en annan gångstig och stod återigen vid klippväggen. Med ens kände hon sig förfärligt hungrig. Tänk, om hon skulle ligga här och dö, utan att råka föräldrarna, utan att de ens finge veta, hvad hon gjort för deras skull! Hon sprang framåt, ref sönder sin underkjortel och sprang på nytt, tills hon höll på att gå ner sig i myren igen. Då kastade hon sig framstupa på marken och började storgråta.

Strax därefter sprang hon upp, utom sig af förskräckelse. Något varmt, vått hade snuddat vid hennes öra.

En stor brunfläckig hund såg på henne med kloka goda ögon. Kanske var den ej ensam. Kanske var hon räddad. Det knastrade bland gre-

narne, och hon tyckte sig urskilja ljudet af fotsteg. »En människa! Gud vare lofvad!»

»Jag har gått vilse, var god visa mig vägen!» ropade hon framspringande, men stannade tvärt.

En lång, välväxt man med mörkt helskägg, kort rock, jaktstöfflar och grå sidenmössa stod framför henne.

»Hvart ämnar ni er då?» frågade han småleende.

»Till Björkvik. Jag har kommit med tåget och —»

»Det var oförsiktigt att gå genom skogen, då ni inte kände den.»

»Jag har gått här så många gånger förr.»

»Ah!» Han såg på henne.

Hon märkte det och blef blosande röd. Så hon såg ut! Hvad skulle han tänka? Lerig om fötterna, med klädningen uppsatt, underkjorteln sönderriven, granbarr i det yfviga ljusa håret, som hon visste stod åt alla väderstreck, och spår efter tårar öfver hela ansiktet.

»Nej, nej, behåll klädningen uppe,» sade han, då hon ifrigt ryckte i den. »Ni är våt om edra små fötter, ser jag, men vi komma strax ur skogen.»

»Strax!» frågade hon och såg sig omkring.

»Ni har sprungit i en cirkel, lilla barn, kan jag förstå.»

»Lilla barn!» Hvem tog han henne för?

»Jag kommer från Stockholm,» sade hon helt omotiveradt.

Han smålog och såg återigen på henne. »Och tänker stanna på Björkvik?»

»Sex hela veckor.»

»Inte längre?»

»Det är ovanligt långa sommarferier. Det är bara, för att det är min farbror.» Så afbröt hon sig. Hvad kunde allt detta intressera honom? Han visste ju inte, hvem hon var, lika litet som hon kände honom.

»Nu kan fröken se sjön glittra mellan träden.»

»Fröken!» Han hade således insett, att det hvar-

ken gick an att kalla henne *ni* eller *lilla barn*. Hunden gick bredvid henne och slickade då och då hennes hand, solen brände, och barrskogen ångade.

»Det är härligt, men varmt,» sade han, och tog af sig mössan.

»Och nu går herrn längre, än som behöfs — bara för min skull.»

Han svarade ej, men böjde sig ned och klappade hunden. »Thieros har gjort ett godt arbete i dag. Det var han, som fann er.»

Hur god han såg ut, hur manlig och kraftfull, hon hade ej vågat se på honom förut.

»Ja, här ligger Björkvik,» fortsatte han. »Nu hittar fröken väl?»

De stodo vid en stätta, och hon var rädd han skulle hjälpa henne öfver — hon mindes, att hon hade ett litet hål på strumpbenet.

»Ja,» svarade hon ifrigt — »och tusen tack!»

»Och ni stannar bara sex veckor? Nå, jag får väl försöka begagna tiden.»

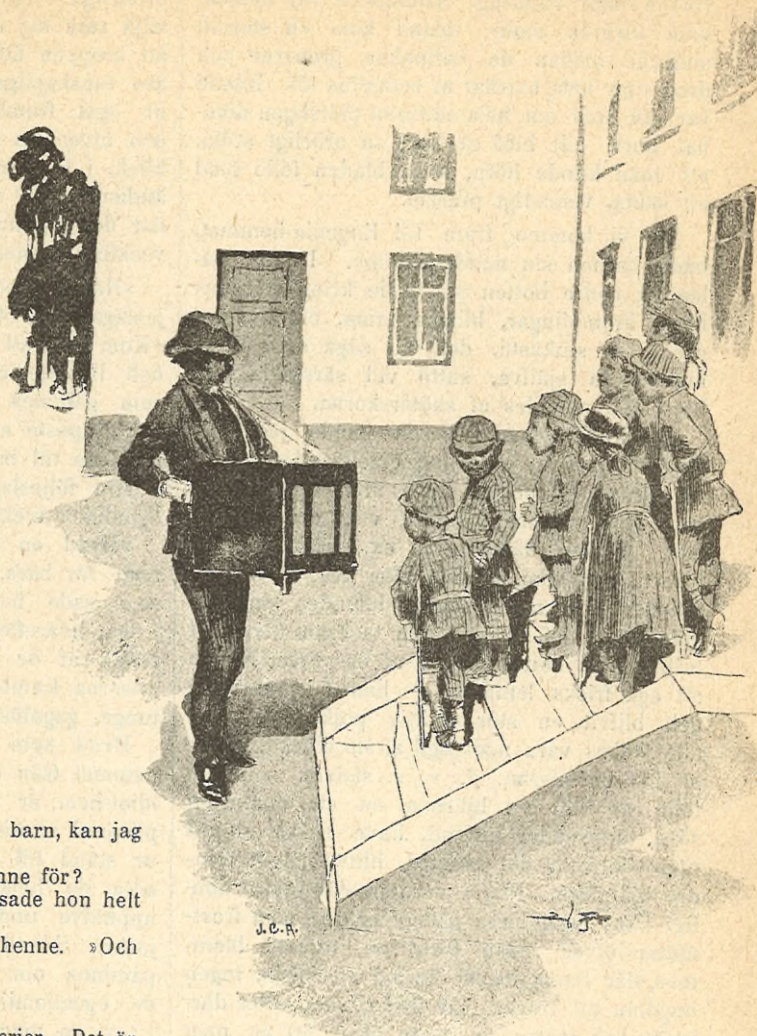
De skildes åt med ett handslag, och hon var öfver stättan, utan att han kunde begripa, hur det tillgick.

(Forts. å sid. 434.)

Bland nyheter,

som komma att inflyta i Idun för nästa år, vilja vi särskildt påpeka fru **F. M. Chryanders** vid Iduns senaste stora täfning prisbelönta novell »Den rätta», hvilken börjar det nya årets följetongsafdelning och kommer att sträcka sig ett godt stycke fram på våren. Dessutom erhålla alla, som prenumerera på Idun från årets början, gratis fru **Ellen Bergströms** förträffliga och likaledes prisbelönta arbete: »Huru skall kvinnan bäst kunna bidra till höjande af familjens ekonomi?» — tryckt i bokform. Endast dessa tvänne arbeten äro tillsammans mera värda än den obetydliga prenumerationsavgiften — 4 kronor — för hela årgången.

Ett intryck från Eugeniahemmet.

Af

Mathilda Roos.

Med teckning af Viktor Andrén.

Då en landtbo kommer till Stockholm, har han vanligen på sitt program uppsatt åtskilliga ställen och inrättningar, som han under vistelsen i hufvudstaden önskar bese. Bland dessa återfinnes of-
 tast — om den resande tillhör det kvinliga könet, och särskildt om hon är maka och moder — Eugeniahemmet. Denna lilla tillflyktsort, som inom sig gömmer det mest rörande af alla lidanden — det som bäres utan egen skuld — har en sällsam dragningskraft på hvarje kvinlig natur, som ej förderfvats af låghet och själfvisshet. Den lyckliga modern, hon som har omkring sig en skara leende friska barn, längtar att få se dessa små martyrer, måhända för att sedan känna sig ännu mera ödmjuk och tacksam, ännu mera manad att gälda sin skuld till Gud genom att sprida af sin lycka åt andra. Den olyckliga modern, hon som själf måste kämpa med sjukdom och sorg, känner kanske ett behof att lära sig, att det finns en smärta större än hennes egen, och att det finns ett sätt att bära denna smärta, så att hälften af dess tyngd är borta.

Det var en mulen oktoberdag, då jag med en resande kvinlig släkting — en ung lycklig mor med tre friska, vackra barn — begaf mig af till Eugenia-hemmet, där jag lofvat att vara hennes ciceron. En tung stämning hvilade öfver det vackra hvita huset, där det låg på sin höjd med de gulnade, aflöfvade

träden rundt omkring. Himmelen var betäckt med blygråa moln; ibland kom en stormil susande mellan de halfnakna grenarne och drog upp hela hvirflar af nedfallna löf. Ibland var det, som om hela naturen plötsligen domnat bort; allt blef så tyst, så orörligt stilla, att man kunde höra, huru bladen föllo med ett sakta, vemodigt prassel.

Då vi kommo fram till Eugenia-hemmet, hade barnen sin middagstimme. I stora salen på nedre botten sattes de kring ett stort bord, krymplingar, blindas, lama, om hvarandra. De sjukaste, det vill säga de, som ej kunde äta själfva, sutto vid särskilda små bord och matades af sköterskorna.

Sedan föregående besök kände jag igen flere af barnen; som jag emellertid icke varit där på ett par år, hade många förändrats och, trots vanskapligheten, växt och utvecklats. Gossen därborta t. ex., som går på träben, och som, då han efter två, tre amputationer och månadslånga lidanden slutligen kom upp, blef så glad och tacksam öfver sitt träben som kanske ingen af oss öfver lyckan att ega friska lemmar, — han har nu vuxit och blifvit en stor, duktig pojke, som icke alls tyckes vara nedtyngd af sin olycka. Flere af hydrocefalerna, d. v. s. sådana som till följd af vatten i hjärnan ha ett onaturligt stort, uppsvullet hufvud, hade också skjutit upp och, som det tycktes, blifvit något mindre hjälplösa. Några voro sig däremot orubbligt lika; åren hade gått öfver dem som frostnätter öfver redan förfrusna, torkade blommor, där fanns ingen fägring att härja, ingen ungdom att röfva. En flicka, som sitter därborta och matas, är redan öfver 30 år, men som hon nu ser ut, såg hon ut för många år sedan, och hon skall troligen, om hon får lefva, icke märkbart förändra utseende. Det lilla rödletta ansiktet, skrumpet och torrt som ett fruset lingon, de vanskapliga lemmanne, förvridna af oupphörliga nervryckningar, ha ingen kraft vare sig till utveckling eller förändring, blott till ett långsamt, omärkligt aftynande.

En annan flicka, »lilla Lina», en pigg, treflig 17-åring, med hvilken de besökande gärna prata litet, har också ohjälpligt stannat i växten. Hon är så liten, som om hon blott räknade åtta, nio somrar, och till följd af svåra fistelgångar kan hon ej växa, men trots sin lilla hopkrympta gestalt ser hon glad och frisk ut och förefaller att vara ett slags kustos för de andra barnen.

Jag gick omkring och pratade med barnen och, vana som de äro vid ständiga besök af främlingar, svarade de mig glad och utan den minsta blyghet. Men min följeslagarinna kunde ej taga saken på samma sätt som jag. Hon var häftigt upprörd; alltemellanåt måste hon gå afside för att dölja sin rörelse. Jag visste, jag också, af erfarenhet, hur svårt hon kände det; jag visste, att första gången man ser dessa små varelser, är det omöjligt att icke så uteslutande gripas af deras lidande, att man glömmar allt, hvad som måhända gömmes under denna dystra yta: den kärlek, den barnsliga glädje, den förnöjsamhet, den arbetslust, som kan gifva deras, mänskligt att döma, härjade lif skönhet och betydelse...

Sedan vi varit i öfre våningen och helsat på gossarne, som där intaga sin middag, begåfvo vi oss genom en lång täckt gång ned till det i en flygel belägna idiothemmet.

Det är här den svaga tron så lätt vill svikta, det är här känslan af en oändlig, rättvis kärlek stundom liksom kväfves af dessa

förfärliga: »hvarför», som likt mörka skuggor vilja resa sig i ens inre. Hvad betyder det, att kroppen lider, hvad gör det, att lemmanne äro vanskapliga och ansiktet härjadt, om blott ur ögat framlyser en själ, som kan bildas och utvecklas för evigheten? Men denna slöa blick, i hvilken intet själslif återspeglas, detta ändamålslösa, vedervärdiga lidande, hvad gagnar det till, hvad är dess mål, då ingen utveckling vinnes därmed?

»Har du mod» — frågade jag min följeslagarinna, då vi närmade oss flygeln. — »Kom ihåg, att hvad vi nyss sett af sjukdom och lidande är ett intet, jämfördt med hvad som gömmes inom dessa väggar. Det är det djupaste mänskliga elände, som här kommer oss till möte.»

Min följeslagarinna ryste till och stod ett ögonblick tvekande.

»Hvad en del mödrar hela sitt lif igenom får bära, bör jag kunna uthärda att se,» sade hon slutligen till svar på min fråga, hvarefter vi tillsammans gingo in i det första af de rum, där de stackars små varelserna framlefva sitt, efter vårt sätt att se, tunga, gagnlösa lif.

Hvad som skiljer idioterna på Eugenia-hemmet från dem, som äro intagna på andra idiot-hem, är att de förra, till följd af komplicerad idiotism och kroppslig sjukdom, äro ur stånd till något slags arbete. Merendels sitta de hela dagen igenom i sin stol och upphäfva underliga läten, ibland vilda glädjeskri, ibland ångestfulla, otåliga rop, som påminna om ett fångsladt djur. Ibland ha de egendomliga, vidriga vurmer; en gosse t. ex., en mager, slankig figur, som dock tyckes kunna sitta upprätt, fingrar nästan oupphörligt på sin näsa, som blifvit alldeles röd och svullen af det ständiga handterandet, — det är alldeles, som om hela hans själslif — ifall man kan använda detta uttryck! — gått upp i en enda stor undran, öfver hvad det är för en utväxt, han har i ansiktet. En liten flicka kastar sig gång på gång framstupa på golvet i samma ställning som en österländing, då han bedjer. En annan håller nägon leksak i handen, gapar, så att man ser ett stort, svart svalg, och råmar som en kalf. I en säng ligger en liten varelse, som har ett fullständigt aphufvud; man behöfver ej fråga, om hon är idiot, man ser det på det smala hopklämda hufvudet och det skarpt utvecklade käkpartiet.

Hjärtat krymper samman vid åsynen af dessa arma varelser, hvilkas hela lif förflyter likt en tung, oredig dröm, en hemsk nattlig mara, som ingen morgonsol skingrar. Hur ser det ut inom dem — råder där en absolut slöhet, en absolut medvetlöshet, — eller är det icke stundom en dof, kvalfull ångest, som skyntar fram ur blicken?

Ja, detta skall ingen läkare eller psykolog kunna säga oss. Hvar finns för resten gränsen mellan det medvetna och det omedvetna lidandet? Kan man icke i t. ex. en hunds ögon ibland se ett uttryck af smärta så djup, så intensiv, att man tycker endast ett mänskligt öga kan se så lidande ut? Och här finnes dock en bunden människosjäl, en själ som våndas och ängslas i den kropp, som af föräldrars eller förfäders synd smidts till förnedrande bojer i stället för lydiga verktyg åt anden.

Medan vi stodo där och med tårade ögon följde de stackars idioternas besynnerliga rörelser, afbrötos plötsligen våra betraktelser af ljudet från ett positiv, som därute på gården spelade upp en vals melodi.

Jag kan ej beskrifva, hvilket gripande intryck denna melodi gjorde. På dess toner kommo böljande en mängd stämningar från lifvet därute, stämningar af glädje och ungdomslycka, otydliga bilder af glada, leende ögon och rosiga kinder — och mot allt eländet, all den vidriga oskönheten härinne bröto sig dessa stämningar med en hemskt skärande glans, likt en solstråle som faller in i ett svart likrum.

Hvad ha de här att göra, dessa toner, som i sin banala enkelhet dock gömma så många luftiga drömmar från lifvets vår — hvad ha de att göra, dessa yra, glittrande trollsländor i detta lidandets hem, där luften är tung af sjukdom och sorg?

Medan jag stod där och öfverlemnade mig åt dylika tankar, fick jag höra en röst bredvid mig, som sade:

»Nu bli barnen så glada; det roar dem så, när någon kommer och spelar för dem.»

Det var den vänliga sköterskan, som visat oss hemmet, och då jag nu vände mig mot henne, såg jag, hur hela hennes ansikte strålade af glädje vid tanken på barnens nöje.

Vi gingo ut på förstugubron och sågo därifrån, hur på trappan till stora huset, vid hvilken positivspelaren stannat och i rask fart vefvade på sitt instrument, samlats hela skaran af de barn, som voro i stånd att själfva röra sig. Krymplingar af alla slag stodo där om hvarandra; bleka kinder och tärda drag mötte blicken, hvart man såg, men öfver de flestas ansikten låg ett det mest rörande uttryck af barnslig glädje. Ett par af de relativt friska klappade i händerna och hoppade skrattande omkring.

Jag vände mig emot min följeslagarinna; men hon mötte ej min blick, hon hade gömt ansiktet i näsduken och snyftade sakta.

Och positivspelaren vefvade oförtrutet på; de lekande valstonerna ljödo ut öfver den stilla gården med de små dansande krymplingarne, de gula höstlöfven, som föllo det ena efter det andra, och den mörka himmelen, bakom hvilkens tunga skyar solen gömt sig undan.

I detsamma kom sköterskan ut på förstugubron med en af idioterna i sin famn. Den lille gossen höll sina armar om hennes hals med en kraft och en innerlighet, som vittnade om, att denna rörelse åtminstone var fullt medveten. Öfver hans bleka ansikte med de stora, öppna, blindas ögonen låg ett nästan soligt uttryck; han log, såsom man ler, då i hela ens varelse kännes endast välbehag, under det han hårdare och hårdare tryckte sig emot sin sköterska.

»Han är så kär i mig, den lille staccarn,» sade hon småleende, »det gör honom en sådan glädje, då jag så här tar upp honom.»

Och hon strök smekande handen öfver hans hufvud, under det den lille gossen fortfor att trycka sig intill henne med samma lyckliga leende öfver sitt blindas ansikte.

Jag tyckte i detta ögonblick, att de glada tonerna från positivet ljödo mindre skärande, mindre vilsekomna. Det var dock glädje, som återspeglades i den lille idiotens ansikte; det var en känsla af lycka, som genomströmmade hans stackars förkrympta hjärta, då han tryckte sig intill sin kärleksfulla vårdarinna. Bakom denna dystra natt af lidande, bakom dessa bilder af mänsklig förnedring, dessa hemska vittnesbörd om skuld och synd, som under några ögonblick så häftigt upprört mig och frammanat gengångare af förflutna tidars tvivel, såg jag ånyo glänsa den lifgifvande solen

— Guds eviga kärlek — hvars hemlighetsfulla, underliga vägar måste framtvinga ett ödmjukt: »jag förstår ej», men hvars värmande kraft framlockar blommor äfven på den mörkaste, ödligaste stig.

Hvarför måste dessa stackars varelser lida, som de göra? Hvarför måste, år från år, odödliga själar hållas bundna i tunga, vämjeliga fjättrar?

Det vet jag ej; jag måste lära mig att uttala det för högmodet motbjudande: »jag förstår ej.» Men ett vet jag, ett förstår jag: där lidandet är gränslöst, där mörkret är stort, där fordras mycken kärlek för att framkalla glädje, att fånga solstrålar.

Och där mycken kärlek finns, där löses äfven den bittraste af lifvets gåtor.

Just som denna tanke för igenom min själ, föreföll det mig, som om en plötslig ljusning flugit öfver naturen därute.

Jag såg upp mot himmelen; mellan de mörka molnen syntes en strimma af solen, som upplyste det nyss så dystra landskapet.

Den var mycket blek, denna solstrimma — blek som återskenet af den eviga kärlek, vår synd, vår misströstan, vår egoism bortskymma — men det var dock sol!

Om en hvar af detta års prenumeranter skaffade en enda ny prenumerant på Idun till nästa år, skulle Red. sätas i stånd att ytterligare förbättra och utvidga tidningen. Arbeten således, ärade läsare, för eder egen tidning!

Efter femton år.

Teckning af Cecilia Bååth-Holmberg.

Här hon stod i sitt eget lilla enskilda rum, hvilket låg litet högre än de andra, och till hvilket några trappsteg ledde upp, kunde hon se ned genom hela våningen. Alla dörrar stodo öppna, och solen sken in på de friska gröna växterna, som i behagliga grupper stodo framför fönstren; tjocka brokiga yllegardiner hindrade dagern att bli för stark, den fick af dem ett rödaktigt skimmer, hvori alla de många småsaker, med hvilka hon tyckte om att pryda sitt hem, glimmade och blänkte, och som förlånade ett visst lif åt väggarnas taflor.

Hon hade öppnat ett litet skåp, hvori hon förvarade sina kära minnen från ungdomen. Hon hade framtagit en dräkt, hvilken hon burit som sextonårig flicka. Nästan med ömhet utbredd hon den framför sig, i det hon med ett drömmande uttryck strök med handen öfver tyget.

Det var ej någon elegant baldräkt eller glänsande silkeskrud, ej ens hennes äfven väl förvarade hvita bruddräkt; hon hade ej burit den i salongernas sällskapslif; men den påminde henne om ångest och förskräckelse, om eld och dån, om rök och brak; den erinrade henne och om ljufva sommar dagar, då hon för första och enda gången i sitt lif skänkte bort sitt hjärta — den framkallade hennes lifs sommarsaga, hvilken nu åter drog genom hennes själ. — Det var en liten enkel bomullsklädnad, hvars våder voro liksom öfversållade med små hål, som om den varit utsatt för ett regn af gnistor.

Det var nu femton år sedan.

Hela sommaren hade hon häfvat vid tanken på den kommande upplösningen i hemmet, som hennes fars död nödvändiggjorde; att se detta hem, där hvarje träd, hvarje buske talade till henne liksom med sitt eget språk, detta hem, där hon lefvat sin så utsägligt lyckliga barndom, i alldeles främmande människors händer — det var henne nästan outhärdligt; hon grubblade däröfver beständigt, och hon sörjde äfven hvarje sommar dag, som, hastigt flydd, förde henne närmare till en vemodig vändpunkt i hennes lif. — Ack, ack,

Helsing.

Från andra sidan hafvet
På böljan toner gunga,
Som sång af sorg och oro
I kvällens timme sjunga.

Ej under att den sången
Dig sänkes djupt i hågen:
Det är din egen broder,
Som sjunger öfver vågen.

Han bor vid blåa tjärnet,
Där gyllne hjortron glöda,
Vid svedjeland i skogen,
Där smultron lysa röda.

När glädjens sång han sjunger
I mörka furususet,
Då blossa vilda rosor
Likt morgonglöd ur gruset.

Men när om sorg han sjunger,
Ljungblommor hvita, röda,
Likt tvänne syskontoner
Från dagstänkt tufva glöda.

En ton om tålmodet,
Då frost på tege andas,
Då hagel mejar skörden,
Då bark i brödet blandas.

En ton om mannamodet,
Som rätt mot maktspråk vänder,
När lagens rågång hotas
Af våldets hårda händer.

Den sångens ton besvaras
Af tusenstämmigt eko:
Det ropar ve åt alla,
Som tro och lofven sveko.

Det ropar: hell dig ädle,
Som manligt tål och lider,
Som stark i arm och vilja
För rätt och frihet strider!

Och folkens krets till himlen
På skilda tungor beder:
Gif värn åt Suomis frihet,
O du, som världar leder!

Ernst Beckman.

att hon kunnat taga det med sig, allt detta, som andra aldrig skulle kunna älska som hon, ty endast för henne hade det allt sitt eget hemlighetsfulla, hviskande språk!

Men stundom kunde hon glömma sin sorg. Hon deltog i lekar och skratt i parken; smidig och liflig, iklädd den enkla ljusa bomullsklädnaden, var hon främst i krocketspelet och snabbast i enkelen — men alltid var han vid hennes sida, barndomsvännen, den unge studenten, som under sommaren besökte hennes bror. Han gnabbades alltid med henne, och hon påstod högt och ifrigt, att hon ej fördrog honom — hans leende, litet spefulla ögon gjorde henne harmsen och het; långt bort slungade hon med välriktade slag hans kula i krocketspelet, men hon blef alltid tagen i enkelen.

På mellanstunder läste de högt — han och hennes bror —; de sutto under det blommande röda hagtornstrådet i parken. De läste Runebergs »Hanna», prestgårdsidyllen, den första unga kärlekens lofsång; hon låg då vanligen utsträckt i det mjuka, mossblandade gräset, hvori den blå veroniken så rikligt växte; med armarna under hufvudet blickade hon upp mot den ljusa sommarhimlen, som skyntade mellan trädets klarröda blommor och mörkgröna blanka blad, lyssnade till dikten och mötte ibland blicker ur hans ögon, icke längre spefulla, utan sällsamt strålande.

Och i trädets bark hade de alla tre inskurit sina namn: det var så godt som förlofningskort, hade han leende sagt. Förtretad hade hon då med ett kraftigt snitt bortskurit sitt eget. Och han hade en smula hänfullt bugat sig för henne och gått sin väg med det vanliga spefulla löjet.

Hvad hon var ond på honom då!
Så kom hennes födelsedag, sommarens festdag, af henne själf och alla hennes vänner med långtan motsedd.

För sista gången samlades de nu omkring henne, och muntrare än någonsin gick dansen ute i det gröna på den stora planen i parken, skuggad af resliga äppleträd och en tät hög basselhäck, hvars omogna, i stora ljusgröna, litet ludna hylsor sittande nötter de emellanåt under lekarne hoppande sökte nå. Och leken hade varat, tills skymningen bredde sig under träden och ljusen från den stora hufvudbyggnaden vackert glimmade ut genom de af aprikos- och persikotråd omgifna fönstren och liksom vinkade dem in.

Då alla sedan rest — han också, långt bort till sina föräldrars hem och med honom hans vän, hennes bror — hade hon ensam gått omkring i trädgården, gripen af ett sällsamt vemod. Blommorna i rabatterna doftade starkt, fuktade af daggen; kvällen var stilla, och popplarnas löf, som eljes nästan ständigt prasslande skälfd, voro alldeles orörliga; det nästan vemodiga lugn, som hvilade öfver nejden, inverkade döfvande — hon kände sig mera ensam än någonsin förr, och det var, som om det muntra skratt och den klingande sång, hvilka nyss omgivit henne, skulle hafva gömt sig kvar därinne under de mörka träden, som om luften omkring henne ännu skulle vara fylld af ljudet af glada röster. Men tystnaden stördes endast af det entoniga ljud, som de kväkande grodorna frambragte i den sankt ången, hvarifrån lätta dimmor uppstigit. Och åter hade denna beklämning kommit öfver henne, denna smärta att snart för alltid nödgas lemna dessa kära trakter; hennes tankar flöto nästan drömligt öfver i det förflutnas minnen, i framtidens obestämda förhoppningar: skulle det kommande okända ens tillnärmelsevis kunna göra henne så lycklig, som hon varit?

När hon omsider gick in, blef hon länge sittande i det öppna fönstret, alltjämt tankfullt grubblande och blickande ut öfver den sofvande slätten, bort mot himlen i vester, där ännu en starkt röd strimma af aftonens sista skimmer dröjde kvar, och mot hvilken de höga spetsiga popplarna aftecknade sig mörka, orörliga, med hvarje blad i hvila. — Så hade hon suttit länge, länge, med en känsla, som om hon toge ett farväl. — — —

Det var ett farväl.

Nästa dag, då morgonsolen redan stod högt på himlen, slogo väldiga lågor upp, tunga rökmoln omhvarfde huset, trädgården — allt; elden hade sluppit lös, och den tilltagande starka vinden kom den att med ett susande ljud flyga äfver hela gården.

Hon hade för att ropa tjänarne in vid frukosttid kommit ut på den vid sidan om hufvudbyggnaden liggande kringbyggda stora uthusgården, just som den första eldslågan lik en spetsig tunga stack upp öfver takåsen hos arrendatorns, och innan hon fått tid att ropa till de därinne sysslande, hade tungor efter tungor, fladdrande små skarpgula lågor i hvinande, susande fart, spridd

sig vidare, vidare, från hus till hus, följande halmtakens åsar till dess den sista lilla flammen nått det ställe, där den första stuckit fram; alla dessa tusen små lågor vältade nu ut öfver halmstackar och vedstaplar — hela gården var ett eldhaf — det fördes af vinden bort till den vackra hufvudbyggnaden af tegel — tog i markiserna utanför gafvelfönstren till hennes lilla vindskammare — alla rutor sprungo med en stark smäll, och in i vindsvåningen strök elden, gripande i takbjälkar och trävirke.

Ett ögonblick hade hon känt en oändlig matlighet i knäna; hon hade fattat tag i det gamla brunnskarret för att stödja sig; men blott ett ögonblick. Nästan lika snabb som den fladdrande lågan hade hon störtat tillbaka in i rummen, där hennes moder var allena; hastigt hade hon stängt alla fönster åt vindsidan för att hindra de stora, af blåsten löskyckta brinnande halmflagorna från tak och stackar att komma in; luften därute var mörk af rök och aska, elden dånade och brakade, den rasade redan i huset öfver deras hufvuden. Utan rast ilade hon från rum till rum, hopsamlade alla kära minnen, först den döde faderns porträtt; folk kom ilande från alla håll, sprutor framkördes i rasande fart, vattenstrålarne hväste öfver eldhafvet, stråle på stråle smattrade in i lågorna; men hon gaf ej akt på tumullet omkring sig.

Med själftagen, obestridd myndighet ledde hon det arbete, som så många villiga händer snabbt utförde; från rum till rum sprang hon, anvisande, med af stundens spänning ökad styrka, själf bärande stora tunga möbler.

Hennes moder, som nere på den vackra lekplatsen tog emot alla räddade saker, var utom sig af ångest för henne och sände bud på bud, att hon skulle lemna det brinnande huset, hvartaken redan började instörtas; hon gaf ej akt derpå; så länge det ännu fanns kvar där inne en enda bit att rädda af dessa mångfaldiga ting, som tillsammans bildat hennes hem, hvilka hon hållit af såsom nödvändiga tillbehör till detta, så länge vek hon ej från sin post; håret flöt ned öfver hennes axlar, hon var svart i ansiktet af rök, flere gånger hade eldgnistor fattat tag i hennes klädning, och en gång hade man måst rikta en vattenstråle emot henne. Men i nästa ögonblick var hon åter i full verksamhet, hes af att befalla, halfvärd af rök.

Till slut återstod endast linneskåpet, hennes moders stolthet; nästan alla de räddade hade nu af röken jagats ut; de ville föra henne med; hon slet sig lös, sprang tillbaka, flämtande och med okuflig energi. Ut ur det brinnande skåpet ryckte hon de prydliga linnehögarna, redan svedda i kanterna, hög efter hög kastade hon ut genom fönstret; då hördes plötsligt omkring henne ett fruktansvärdt brak, utanför höjdes skri af hundrade röster, hon kände sig häftigt gripen och utburen och kom ej till besinning, förrän hon befann sig stående ute på den lilla bakgården, där hon kände, hur askan efter de redan nedbrunna torf- och vedstaplarna var brännet under hennes tunna skor. De omgifvande hade med ens blifvit tysta och bleka — alla stodo stilla och stirrade: taket i det rum, hvartaken hon nyss stått, hade instörtat med grus och bjälkar; hon hörde de flämtande andetagerna från den man, som rusat efter henne och nästan kastat ut henne; borta på andra sidan arbetade ännu sprutorna, en och annan vattenstråle brusade in i elden — men mera matt än förr — all räddning var hopplös.

När eftermiddagen kom, voro af hennes hem endast de svarta murarne kvar.

Med sin moder hade hon hemtats till ett vänligt grannhem i nästa by; man hade velat förmå henne hvila; men hon fann ingen ro; efter ett par timmars nervös slummer hade hon åter lemnat sin moder, ombuldad af deltagande vänner; ut ilade hon den kända vägen fram; hon drogs tillbaka till det ödelagda hemmet.

Hunnen halfvägs, till sockenskälet, där vägen delade sig på en backe, gick hon upp på den höga dikesvallen vid sidan och såg framåt mot det håll, där hemmet legat; rödaktig brandrök syntes ännu; kyrkan helt nära bredvid stod hvit och vänlig som alltid, men af kyrkogårdens almar hade många delat det öde, som öfvergått hennes kära buskar och blommor i trädgården; kala och svarta stucko de nu upp.

Den ljusa sommarkvällen var stilla; vinden hade lagt sig. I sin lilla förbrända bomullsklädnings stod hon där med det ljusa långa håret ännu oredigt omkring sig; hon stirrade bortåt mot den tomma platsen, och hon kände med vemodig glädje, att dock något fanns kvar därborta, som oskadadt tillhörde dem: hennes fars graf. Midt under det elden rasade som värst, hade hon ställt

vakt vid den hvita marmorstenen, så att den ej skulle skadas i tumullet, som sträckte sig ända in på kyrkogården.

Doft buller och ett och annat rop hördes ännu från brandstället; men öfver slätten hvilade eljes tystnad.

På vägen ljödo snabba steg; hon såg dem komma springande i skymningen, brodern och hans vän, och hon kände dem genast i deras hvita sammetsmössor. De ilade fram till den lilla gestalten, som orörlig stod på den höga vallen; och medan hennes bror, alltjämt springande, fortsatte vägen fram för att uppsöka deras moder, stannade den andre kvar, och snart stodo de där, han och hon, hand i hand. De satte sig ned på den med många vilda blommor beväxna gräsvallen, hon ännu tyst, fortfarande nästan bedöfvad, men finnande helt naturligt, att han kommit och nu satt där bredvid henne; han åter kunde icke dölja sin oro, ja sin sorg, öfver att han för den långa vägens skull ej hunnit fram, förrän allt var slut, öfver att han så skulle möta den ännu i går så glädtiga ungdomsvännen, med hvilken han ej fått dela fara och ångest.

Och kvällen sänkte sig allt mera öfver slätten: dimmor uppstego från ångarna; syrsor sjöngo i gräset; långt borta glänste ännu en svag strimma af hafvet; i gårdar och byar var allt dagens arbete slut, och i doftande klöfvervägar rasslade tjudret från en och annan ännu betande ko.

Hand i hand vandrade de två framåt mot den svartbrända poppelraden.

Tagande en omväg för att undvika folket och bråket bland dem, som ännu höllo på att släcka, styrde de nästan omedvetet stegen ned till parken; den stora planen var fylld af alla möjliga föremål, och på gräset låg det af henne sist räddade, af sprutorna genomdränkta linnet utbredt. Alltjämt hand i hand nalkades de det röda hag-tornstrådet; här tog han henne i sina armar, strök tillbaka hennes hår, kysste hennes ögon, kysste hennes kinder och läppar, om igen och om igen. Och hon tog honom om halsen, lutade hufvudet mot hans bröst och snyftade sakta, medan hela hennes gestalt darrade under inflytande af den föregående starka själsspänningen och den nyvunna lyckans djupa glädje.

Slutligen lyfte hon åter upp sitt ansikte och leende mellan tårarne — han kunde nätt och

jämnt i sommarskymningen uppfånga den skälmsaktiga blicken ur hennes ögon — visade hon med handen på den ljusa fläcken i trädets bark — spåret efter hennes knif — och hviskade: »Nu tror jag, vi om igen kunna skära in våra namn där — så blir det ändå vårt förlofningskort.»

Skuggorna under parkens höga träd blefvo allt djupare. Uppe från den plats, där hennes hem stått, hördes ännu ljudet af arbetande sprutor. Och åter blef hon allvarsam: hennes hem, där hon lefvat sin lyckliga barndom, det hon med ångest tänkt sig skola lemna, det hon önskat kunna föra bort med sig, på det inga främmande människors blickar måtte komma att med likgiltighet hvila, på hvad för henne egde oskatthart värde — detta allt var nu borta, försvunnet, utplånadt! Hon snyftade af smärta, men midt i sorgen med en känsla af tröst, öfver att nu ingen främling mera skulle kunna nalkas det; hon skulle slippa att återse det, på en gång detsamma och dock ett annat; ja, borta var det visserligen — i hennes minne och tankar skulle det likväl lefva kvar.

Nya byggnader och nya anläggningar i det sköflades ställe skulle komma att uppstå och ordnas af andra, som här skulle lefva lyckliga; men hennes hem egde endast hon, gömdt djupt i hjärtat som dess dyraste minne.

Femton år fyllda af ostörd harmoni hade gått sedan dess, och af dessa tio under gemensamt arbete, gemensam glädje i det hem, de själfva skapat.

Ibland hade de tillsammans framtagit och betraktat den dräkt, hon burit under dessa deras ungdoms mest minnesvärda dagar, den lilla ljusa bomullsklädnings, hvars väder voro liksom öfversållade af hål, brända af ett regn af gnistor.

Vaknande upp ur sina tankar, där hon stod i sitt eget lilla rum, blickade hon ned genom våningen, hvars alla dörrar stodo öppna; solen sken in genom fönstren och spelade öfver växternas gröna blad; allting såg gladt och vänligt ut. — Nästan ömt strykande det nu gulnade tyget med handen, vecklade hon det åter samman och gömde det i skåpet, där hon förvarade sina skatter från flydda somrardagar.

En spelmannshistoria.

Med teckning af Jenny Nyström.

Hårda år och svår tid hade de haft att kämpa med på den gamla herrgården. Arbete och omsorg tycktes intet hjälpa. Boskapen ville ej trivas, åkern ej frodas. Allt där hade blifvit märkvärdigt gammalt och kraftlöst: de stora parkträden föllo, alla tak blefvo otäta, alla väggar lutade, äppelträden buro små, maskstungna frukter, och trädgårdslanden tycktes ej mäktas framalstra annat än ogräs.

Människorna på den gamla gården fattades af ångslan. »Vi duga ej mer,» tänkte de, »gården är nog bra, men vi duga ej. Nya stränga tider äro komna, bistert arbete och oafätlig kamp fordra de af dem, som vilja bestå, men sådant är ej för oss.» Och de kände, att de voro dömda att förgås, därför att de voro gamla och ej kunde följa med den framstormande tiden.

Väl hade de gjort en och annan ansträngning för att hålla allt vid makt, men de fattades af modlöshet inför dessa gamla tjänare och dessa gamla hästar, inför alla dessa gamla, som nog ville, men ej mäktade. Gamla sedvanor förmådde de ej bryta, nya bruk kunde de ej följa. Egarne af den gamla gården kände sig glömda. De måste sälja gården och lemna barndomshemmet åt främlingar. De voro ej sådana människor, som tiden behöfde. De älskade lugn och sorglöshet. De voro helt visst ej värdiga att behålla den gamla gården.

Så hände sig en stilla sommardag, medan folket arbetade med rågsörden, fast där nog ej fanns mycken råg att skörda, att husets damer suto på trappan med sina handarbeten.

De suto tysta, såsom de gärna gjorde på senaste tiden, men deras tankar vandrade i de vanliga spåren. Då de gåfvo akt på, att slingerväxterna, som eljes brukade nå takåsen, nu stannade på halfva vägen, och sågo mängden af torra grenar i buskagerna och märkte, hur ostadigt och bräckligt trappträcket blifvit, så kände de alla lika tydligt, att de ej hade krafter nog att upprätta allt detta, som villé falla. Och i tankarne sade de till sig själva: »Detta går ej. Vi måste bort härifrån; här behöfvas kraftigare armar än våra.» Men dessa tankar hade ännu ingen vågat högt uttala, ty de hade gården öfvermåttan kär.

De kände det bittert, att de nu skulle kastas bort som något, för hvilket ej mer fanns plats eller användning. Naturen förkastade dem, människorna glömde dem. Gamalt herregårdslif, sådant som de tyckte om, fick ej mer föras. Det var, som om tiden ej hade råd med sådant.

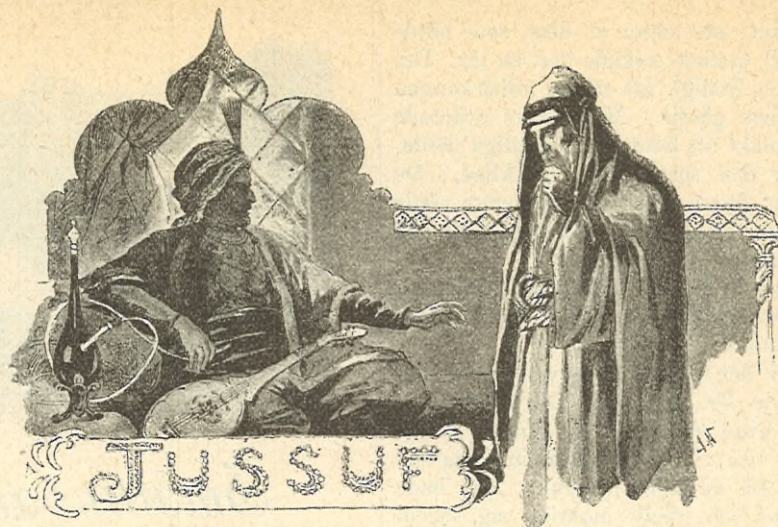
Som de nu suto där, hörde de plötsligen några gälla klarinettoner från flygelbyggnaden, där gårdskontoret låg. Af de första, osäkra drillarne blef det snart melodier, ypperliga, gamla dansmelodier, som de alla hört så ofta, att de kunde gnola dem takt för takt, och så blef det »Neckens polska» och så till sist »Preciosa».

De hörde genast, hvem det var, som satt nere på gårdskontoret och underhöll inspektoren med musik. De kunde ej tvifla på, att deras egen gamle spelman var kommen till gården. Det var längesedan han varit där nu, men förut, — ack, så många gånger!

Han var ingen vanlig bondspelman. Han hade varit fältmusikant, och en tid, i hans ungdom, tänkte hans direktör på att sända honom till Stockholm och låta honom få konstnärlig utbildning. Det var mycket hos honom, som lofvade framgång. Han hade godt hufvud och riktigt glänsande musikaliska anlag, god sångröst, godt sätt och ett ståtligt utseende. Det var underligt, att han ej kunnat arbeta sig upp till herreman, men han hade gift sig med en bondkvinna, som endast velat förbli hvad hon var, och detta torde hafva stäckt vingarna på honom. Fattigdom och sorglöshet hade väl ock hållit honom kvar i hans eget stånd.

Nu var han gammal — allting hade blifvit gammalt. Han skötte ej mer musiken på herrskapernas baler och böndernas bröllop. Han kunde ej mer hålla ut vid klarinetten natt efter natt. Han var gammal och märkte det själf. Men att arbeta som en bonde vid plog och lie anstod honom dock ej. Han skötte fiske och jakt.

Nu hade det denna vackra sommardag fallit honom in att gå ut med bössa och hund. Och på samma gång som han stoppade ned

Med teckning af Jenny Nyström.

»Min ungdom», sade Jussuf, »rike Jussuf från Medina, »i min ungdom»... men så tycktes orden på hans läppar sina.

Ty han kom på sorgsna tankar, och han suckade och sade:

»Ack, hvi talat jag om ungdom, jag, som ingen ungdom hade!

»Nöd och armod blott, så länge som jag minnas kan tillbaka, hårdhänt sträfvan mot bekymren, strida, lida och försaka.

»Guds och guld blef mödans vinning, makt och rang bland öknens förstar, men förgäfvdes efter kärlek, efter lycka hjärtat törstar.»

Och han gick till sångens älskling, Omar el mastúr, den glade, han som sjöng så skönt om kärlek — klagade sin nöd och sade:

»Jag har sett, hur ömhet hopats öfver män, ej sådant värde, jag har sett dem finna kärlek, där de kärlek ej begärde.

»Underligt i sanning månede människornas öden länkas: kunde ej en enda smula från de rikes bord mig skänkas?

»Lät mig, Omar, lyckan finna,» bad han sist; »jag gärna lade allt mitt guld för dina fötter!» — Men den ädle sångaren sade:

»Arme Jussuf! Guld kan köpa lätt den skönaste slafvinna, men ett hjärta, ack, ett hjärta är för sent för dig att vinna.

»Köst är inne. Arme Jussuf, arm i dina rikedomar, du gick ut att plocka rosor, när ej någon ros mer blommar.»

H. O. Melin.

kruthorn och matsäck i jaktväskan, lade han också ned den sönderskrufvade klarinetten däri, och detta var ingenting ovanligt, ty den tog han gärna med sig, hvart han färdades.

Men ovanligt för honom var att gå på jakt i sin bästa rock och att släppa lös hunden i skogen ofvanför den gamla herregården, ty den var väl den sämsta jaktmark där på orten. Han egnade ringa intresse åt jakten den dagen och fick ej heller något.

Fram på förmiddagen hade han kommit drifvande ned till skördefolket och talat med det om många likgiltiga ting. Inspektoren hade råkat honom där och tagit honom med sig in på kontoret. Han hade följt honom under mycket krusande och undskyllan.

Och så hade inspektoren frågat efter hans klarinett och bedt honom spela. Den gamle hade kastat en snabb blick genom fönstret upp till trappan, där damerna suto. Inspektoren slog upp fönstret, då började han genast.

Tonerna rullade flinkt och lätt i de taktfasta dansmelodierna, men mycken känsla stod ej till att inlägga i dessa, som blifvit nötta

af att spelas tusentals gånger. Annat var det, när han kom till Neckens polska och Preciosa, som han spelade blott där i gården, där man förstod musik. Då blef klarinetten smältande öm och vemodig.

Därpå nödgade inspektoren honom att gå upp och helsa på damerna, och han lät sig efter oändligt mycket motstånd tvingas därtill. Åh, den skrymtaren, inte var han kommen för att träffa just dessa damer!

De, som suttit på trappan och lyssnat, hade så när tagit honom i famn, då han kom. De förstodo nog, trots alla hans omvägar, att han var kommen för att spela för dem nu, då det gick dem illa. Hyvad det var vackert af honom, att han ville trösta dem med att låta dem höra de kära, gamla melodierna!

Och så satte han sig ytterst på kanten af en liten ranglig trädgårdsstol i hemsk närhet af trappstegen och alldeles utan skydd mot solskenet. De kunde ej få in honom på en bättre plats, men där han satt, spelade han än en gång igenom hela repertoaren, alltifrån dansmelodierna till Preciosa.

Jag tänker, att några af dem, som hörde honom, i all tysthet torkade bort en tår. Det var godt och ljufvigt, att någon velat komma och göra dem glädje. Människors oväntade godhet har makt att lätta den förhatliga börda, som trycker den sorgsne och olycklige. De sågo, att det ännu fanns de, som satte värde på dem, ännu egde de kvar många goda och glada minnen att fröjda sig åt.

Då den gamle mannen slutat spela, blickade han ut öfver trädgården med dess blommor och trädgrupper.

»Detta är det vackraste jag vet,» sade han.

Det kunde de nog tro. De kunde med ens förstå, hvad det varit för honom att få lemna slitet och släpet hemma i sin stuga och komma dit på de stora festerna. Där hade han haft lust och glädje omkring sig, såsom hans hjärta behöfde. Dansande ungdom, lysande blommor, ljus, vin och skämt hade omgett honom under långa nätter. Där hade han hört dem, som voro längre komna än han i musikens härliga konst, spela förunderligt sköna saker på fiol eller piano. Den gården hade varit hans paradiset.

Där hade de gjort honom godt. Därför kom han nu och spelade för dem, då det gick dem illa.

Han stannade där hela dagen, och de gjorde honom hvad glädje de kunde: spelade för honom och talade med honom om de gamla tiderna.

När han var gången, förstodo de, hvilket underbart tecken detta varit. Den gamle hade nog sett och hört, att det snart skulle vara slut med deras välde på den gamla gården. Han hade kommit för att säga farväl till de glädjens stunder han njutit där. De sade det nu högt till hvarann, för första gången: »Vi måste bort, vi måste sälja.»

Men det var, som om tankens bitterhet var borta. Det var nog sant, att de nu ej kunde motsvara tidens kraf, men de hade dock ej lefvat ett så dåligt lif. Det var ej alldeles förspillt; det hade gifvit ögonblick af lycka åt en fattig stackare.

Åh, den gamle spelmannen, han hade gjort många glada! Många lätta fötter hade svingat efter hans polskor, mångt leende brudpar hade han ledsagat med brudmarschen, men aldrig hade hans toner haft sådan förmåga att lyckliggöra, som då han spelade för de sorgsna människorna på den gamla gården. Många stora konstnärer finnas, hvilka kunna röra människornas hjärtan, och det blef ej hans lott att räknas som en af dem. Men hvilken af de store mästarne skulle ej velat byta bort något litet af sitt världsrykte för att hafva fått sitta och spela på denna solbelysta trappa och skänka bedröfvade sinnen frihet och ljus?

Selma Lagerlöf.

En gratispresent

af synnerligen högt värde, som hvarje år kommer alla Iduns prenumeranter till del, är det rikhaltiga och omvexlande julnumret. Såsom synes innehåller detta års julnummer ej mindre än 28 bidrag på vers och prosa af lika många pennor eller dubbelt så många som andra de rikhaltigaste i jultidningarnas långa skara. Därjämte äro i texten inströdda 28 teckningar och vignetter, de flesta af våra båda mest framstående artister på detta område, *Jenny Nyström* och *Viktor André*.

Smättningar.

I.

Det är vår. Blommor och barn göra täcka, brokiga inslag i den grönskande parkväfnaden kring Linné, å den åt hans minne helgade promenadplatsen.

Där står en liten parfvel på ostadiga ben. Han bär en fotsid, gul kragkappa och en puddingformad, broderad mössa i samma färg. I ena handen har han en målad bleckhink och i den andra en träsked, hvilka föremål likväl ej för tillfället sysselsätta hans tankar. Det rosiga ansiktets uppspärrade ögon fixera en annan liten en, som passerar, åtföljande en tjänstflicka, hvilken med sömnvandraremin bär en ännu mindre på armen. Den lille, som går för sig själf, är iklädd en fotsid blå kappa och i samma färg äfven en puddingformad, broderad mössa. Han får i sin tur syn på den lille gule, och under inflytande af å ena sidan vanans attraktion till barnjungfrun, å andra sidan intressets dragningskraft till den gule, beskriver han kring denne en halfeirkel och kommer allt längre ur barnflickans spår.

Denna vänder sig instinktligt om och får i det samma syn på ett nästan tomt säte i närheten af den urspårade samt slår sig ned där med den lilla i knäet. På andra ändan af sätet sitter en mer till åren kommen, stickande tjänstkvinnna, hvars soliditet i dräkten och öfverlägsna trygghet i minen utvisa, att hon tjänar hos förnämt folk. Den blick hon stundom riktar på den gule utvisar äfven, att hon är dennes besoldade skyddsande. I anledning af detta förhållande ler den blås skyddsande mot henne på ett mera inbjudande än säkert sätt, hvilket leende besvaras med en ganska artig, men reserverad rörelse af ena mungipan, sedan den solidas blick öfverfarit den ungas fattiga klädsel, och de stanna på hvar sin sida af sätet med herrskapens rang lika tydligt som osynligt mellan sig. Emellertid få smättningarne hållas.

Den blå har tvärstannat i sin cirkelgång, i sin tur med utspärrade armar och ben stirrande på den gule. Därpå vända båda plötsligt hvarandra ryggen och strutta åt hvar sitt håll likt två kautschukbollar, som hålla på att stanna. De stanna också och vända sig om mot hvarandra, hvar på den gule struttar undan, tills båda stanna på en gång och den blå, nyfiken, men med tecken till stortänksamhet, ser sig om. Då han märker, att den gule står alldeles stilla, får förtroendet likväl insteg i hans hjärta, och han rullar fram mot den gule, som i sin tur tar några steg mot honom till mötes.

Därvid komma de så nära hvarandra, att de efter en stunds oafslutligt stirrande kedjas

fast vid hvarandra genom den gules hink, som den blå fattar tag i, sägande: då!

Men den gule håller fast i den med ett uttryck af grubbel i sitt ansikte, tills båda förlora jämnvigten och befinnas sitta i sanden midt emot hvarandra med hinken emellan sig, hvilket högst förvånande faktum framkallar ett nytt allvarligt stirrande.

Den gule får emellertid en idé, lägger sig på knä och kryper fram mot den blå, ösande en sked sand i hinken. Den blå ger till ett litet skratt och guppar till med hinken, så att sanden flyger ut, samt säger: då! Den gule ler i sin tur och öser en ny sked i hinken, sägande: då! Den blå guppar på nytt, och den gule öser på nytt. Men då får den blå en ny idé, lutar sig fram och griper efter träskeden. Den gule stretar emot och säger: nå! — men får syn på den ovaktade hinken och släpper träskeden för att återta den. Detta utbyte förvånar dem på nytt, och de försjunka åter i en stunds begrundande. Den blå tycker likväl tydligen, att man orättfärdigt ingripit i hans eganderätt, hvarför han reser sig och vacklar fram till den gule för att draga hinken till sig. Den gule stretar emot och griper i sin tur i träskeden; den blå mister balansen och kommer öfver den gule, som faller baklänges, medan båda sätta i ett skrik.

Gulkappans skyddsande ser hastigt upp från sin stickning och ilar till den besegrades bistånd, reser honom, torkar sanden ur hans ögon, sätter honom åter i besittning af hans tillhörigheter, kastar på den blås skyddsande, som, väckt ur sin dvala, närmat sig med den lilla på armen, en blick, som säger »patrask», och aflägsnar sig i diametralt motsatt riktning mot den blå, som äfven fått mössan på sig och den rätta stödjepunkten under sig, och som dras ifrån den gules närhet af tjänstflickans slappt nedhängande hand.

Men den lille blå går baklänges för att hålla ögonen på den gule, som i sin tur är färdig att vrida nacken ur led för att ha den blå i sikte.

Och så slukar folkvimlet dem, och de äro skilda.

Men då de möta en annan fotsid liten rullande kappa, glider ett ljust leende öfver deras små rosiga anleten, och de strutta fram mot den, slående med armarne och ropande: då, då!

II.

Det är ett faktum, som inte längre kan bortresonneras, att Gert trampat ut småbarnskorna, och att det är tid för honom att börja skolan och beträda den knaggliga stråten till lärdomens högre sfer.

Man fattar mod, och en vacker dag vandra mamma och han den grönskande gatan framåt till ett sådant där hus, där man lär sig läsa. Solen skiner och gatans planteringar lysa vackert med sina höstblommor; men i fyra vackra,

mörkblå ögon, som alldeles likna hvarandra, hvilat ett allvarligt begrundande uttryck, som säger: hur skall det bli där borta?

Slut på de sköna, fria förmiddagarna, då Gert följt mamma till torget och deltagit i en hel del andra små husliga sysslor och tomtat kring henne, beskäftigt och gladt. Nu blir det att plugga lexor förstas! Man är emellertid redan i förstugan, och klockan ringer häftigt under mammas nervösa tryckning på knappen.

Gert kryper bakom mammas rygg och känner ett begär att springa ut genom porten, hvilket endast besegras af hans oemotståndliga behof att krampaktigt hålla i mammas klädning. Men på henne har klockans klang framkallat en alldeles motsatt verkan. Hon har rätat upp sig och antagit en glädlig sällskapsmin, medan blicken forskande fästs på det unga fruntimmer, som ber henne stiga in.

Det är en blond, vänlig liten dam med ett ungdomligt utseende. Nu sitter man i soffan, och midt emot vid skrifbordet sitter det unga fruntimmer. Gert hör, att man talar, och att han uppmanas att se upp, där han håller sig bakom mammas armbåge. Han har nog redan stulit sig till en blick under de långa, svarta ögonfransarna. Inte tycker han, att hon ser så farlig ut, men det är ju ändå rysligt att tänka, att hon skall rå om honom hela förmiddagarna. Mamma talar och skratrar, så att Gert känner sig helt nedstämd. Han läser ju icke hennes hjärtas tankar, att den här lärarinnan säkert kommer att bli riktigt snäll mot hennes lilla Gert, och att hon är glad, att hon just kom att gå hit.

En mjuk hand lägges på hans hufvud, stryker öfver hans bruna kind och tvingar honom att se upp i ett par vänliga ögon, och en mjuk stämma affordrar honom svaret på, hur gammal han är, och hvad han heter, hvilket allt på en gång kufvar och retar honom som en makt, hvilken han inte kan motstå.

Seså, nu fattar hon pennan och skriver in honom i en stor bok. Det känns, som om mamma sålt honom. Det enda han uppfattar af samtalen är, att mamma genom något välfunnet skäl förklarar, att han icke kan börja ännu på en vecka. Han känner en stor lättad därvid, liksom af att han åter befinner sig i förstugan. Han skall börja på måndagen, och på lördagen infinner sig mamma ensam med terminsafgiften och omtalar därvid, att Gert bestämdt förklarar, att han icke vill att mamma skall följa honom till skolan, emedan skilsmessan då blir mycket svårare. Han ville helst gå alldeles ensam. Lärarinnan ler och säger, att lille Gert tydligen är en karaktär, hvilket yttrande framkallar ett ofantligt ökad förtroende från mammas sida.

På måndagsmorgonen, då en hel del muntra, hemmastadda små sällar befinner sig i tamburen under högljudt prat och skrott, ringer det häftigt på klockan, dörren öppnas, och in träder Gert, i det samma lärarinnan iakttagert en mörk gestalt, som mycket liknar en skolmamma, spöklikt försvinna bakom dörren i förstugan.

Ett leende lägrar sig kring lärarinnans läppar, men så omärkligt att Gert inte ser det.

Hon förstär sig så väl på de små. Om Gert också vacklat i sitt fasta beslut att gå ensam till skolan, företer han likväl i hennes ögon bilden af en liten hjälte, där han står så rak, med griffeltaflan under armen, en tydlig blekhet under den bruna sommarfärgen och med den klufna hakan darrande, men med framgång sväljande tårarna, under det

han artigt och högljudt helsar: »god morgon!» fast dörren nyss omutligt skilt honom och mamma åt och kastat honom in i en främmande värld.

Amalia Fahlstedt.

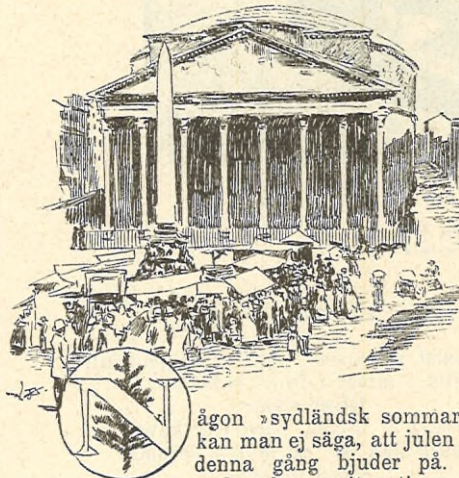
Julafton i Rom.

Ett minne från i fjol

af

Georg Nordensvan.

Med vignett af Viktor Andren.

ågon »sydländsk sommarfröjd» kan man ej säga, att julen i Rom denna gång bjuder på. Sista veckan har varit antingen kylig, så att man ogärna stannat inomhus — där det alltid är kallare än ute — eller har det regnat så ihållande och ymnigt och varit så bottenlöst slaskigt på gatorna, att man helst ville undvika att gå ut.

Men i dag är det julafton, och gamle Jupiter Pluvius har välvilligt inställt regnet för dagen — ett par öfvergående skurar, som skölja gatorna rena och därpå sluta upp, lika hastigt som de kommit, äro ingenting att fästa sig vid i detta klimat.

I dag skall man driva omkring och se på julen. Några förberedelser till högtiden ha ej varit iakttaga, om ej att leksaksbodarnas fönster varit ovanligt rikt fyllda med lockbeten för smättingarne och kaféer och bagare bullat upp hela berg af russinströdda jättebullar, högtiden till ära.

Men för öfrigt ingen julmarknad, inga köp- och skådelystna folkskockar på gatorna, inga upplysta bodfönster, inga granar, inga grenljus och inga julböcker.

När jag går ut, möter jag i trappan gubben portvakten, som i egen hög galonerad person begifver sig upp för att afemna hyresgästernas bref — i hvardagslag tycker han det gör sak samma, om såväl breven som tidningarna bli liggande ett par tre dagar nere i hans »casa». Han tycker säkert, att det är endast oroande att få bref och att läsa i bladen om allt krångel i världen.

Gubben får sina drickspengar, som meningen var, och tackar välvilligt. Hack i häl efter honom kommer telegrafbudet, som också med det mest förbindligt glada leende uttalar sin förhoppning att få en slant.

»Men jag har inte mottagit något telegram här i Rom,» invänder jag.

Mannen småler oerhört älskvärdt och menar, att detta alla inte utgör något hinder...

Brefbärarna spara sin visit till nyårsafton, då de — två i sällskap — uppvakta med nya årets almanack och ett öfverflöd af välönskningar — allt mot kontant erkänsla.

Jag kommer ut på min breda, snygga gata, som ser ut, som låge den på Östermalm, och går förbi San Isidoroklostret — Overbecks bostad i världen — och Villa Malta, där Byström höll hof, ner för Capo le Case och in i artist- och främlingskvarteret.

Där är lifligare än vanligt. Via Sistina — alltid trång och oftast smutsig — är proppfull af åsnor, lass, bönder, grönsaksvagnar, imponerande gummor med jättebylten på hufvudet och hållning som en antik staty. Hos liquoristan trängs man kring disken. Hos bagaren är kommersen liflig med skrott och skämt och ömsesidiga artigheter. I mjölkboden tjänstgör i dag hela familjen, och husets söner ha ingen tid öfrigt att slå sig ned och prata med kunderna, som de eljes ha för vana.

Frukthandlarne ha dragit ut hela sitt lager på gatan, som var trång nog förut, och dekorerat med apelsinträd, morotsgirlander, meloner, äpplen. Folk drar hem frukt, vinflaskor och bröd på sina kärror och åsnorna ha en duk bunden för ögonen, på det att de ej må frestas till stöld och tjuveri af allt öfverflöd, de bära på ryggen och hängande om halsen.

Se där ha vi en gran, en riktig gran! Den är liten och ynkelig och skulle hemma i Sverige inte anses värdig att tjäna till dörrmatta för snöiga fötter. Den är marig och tunn och fattig, och den växer i kruka.

»Hur mycket kostar den?»

»Tre lire — men vi ha ett stort granträd för sex lire.»

Trädet är ungefär tre fot högt. Men det gör alls ingen effekt i bredd med oranger, lagerträd, cyresser.

»För dyrt, alldeles för dyrt.»

Men på granar låter köpmannen ej pruta med sig. Han vet, att det är öndt om varan, och att efterfrågan är relativt liflig i dag.

»Inte dyrt, alls inte dyrt!» försäkrar han. »Sex lire för en gran det är ju ingenting! För öfrigt, om ni inte vill köpa den, så får ni hyra den öfver festen.»

Öfverallt är för öfrigt samma pris, öfverallt ytterst liten tillgång på varan.

Och samma trängsel på alla gator. Folk som köper grönsaker, frukter, granna julkort med flickor och gossar i nationaldräkt, som önska »Sinceri auguri». Trångt som i karnevalen eller dagarna före påsk.

Nere på Corso gör man boulevard som vanligt och tar sig ledigt mer än vanligt. Där leker man sommar, eleganterna driva i uppslagna sommarrockar och med en gul »Gaggie» i knapphålet. Officerarne med sina koketta små kappor ledigt draperade öfver högra skuldran röka sin cigarett på den breda, torra trottoaren utanför Café Nazionale. Små kadetter ha permission i dag, gå och kläda gatan och se ut som första tenorer — bleka gossar med små söta mustascher, som stå i tillväxt, stubbadt svart hår, den lille kepyrn på sned, hvita hanskar, elegant tillskurna uniformer. Damer i svart siden gå med psalmboken i hand till messan. Deras små döttrar i storskyggiga hattar och fotsida, långa kappor hoppa framför dem på trottoaren — små lifliga barn med ansikten så allvarliga, att de kunde passa åt en trettio-årig kvinna.

I folkkvarteren är lika lifligt. På grönsakstorget ett stim och ett lefverne, som vore man i Neapel. I gränderna idkas dagdrifveri.

Männen med sina grönfodrade slängkappor öfver axlarna röka sin pipsnugga på den tränga gatan, kvinnorna hänga i fönstren, konversationen är allmän.

Efter den lätta frukosten med en fiaschetto genzano och kaffet på »Roma» med den senast komna parisertidningen som andlig spis gör jag på hemvägen en titt in på posten, där det i dag är en ovanlig trängsel under arkaderna kring den stilfulla gården med dess små palmer, dess orange-träd, dess rika grönska — trängsel af folk, som väntar jultref från alla världens kanter, och som mottager dem med ett lika hjärtligt småleende, som brefutdelaren småler godt, då han lemnar dem, glad på mottagarens vägnar.

Så går jag hem, förbi »Propaganda fide», den väldiga katolska missionärskolan, förbi de båda klostrens gråa murar, blinda utåt gatan, upp för backarne till »Östermalm», där i den gamla goda tiden Villa Ludovicis gamla lummiga park klädde höjden, och där nu reser sig en ny enformig stadsdel af moderna femvåningshus, uppradade utefter korrekt breda och jämna gator.

Det faller mig in att gå, dit jag ej gått förut, upp på takets terrass.

Utsikt öfver hela Rom och öfver en del af campagnan. Det är grå och töcknig luft nu. Den eviga staden simmar i en fin silfverton, som påminner om den nordiska skymningen en decemberdag vid fyratiden.

Nedanförligga trädgårdar, där röda oranger och gula citroner lysa i den mörka grönskan, husen ha platta tak, som påminna mig om Neapel eller komma mig att drömma om Orienten, klostergårdarne omslutas af grå byggnader med små fönstergluggar som i ett fångelse.

Ett grått haf af byggnader, här och hvar en trång gränd, där det redan är skumt, och där gaslågorna stå som mattgula prickar. Öfver stenhafvet står San Pietros väldiga kupol tung och blygrå i denna belysning och ser ut att trycka ned husmassan. Men åt venster lyser det unga Italiens glada tricolor från Quirinalens torn, och marmorstatyerna

Ett julkalas.

Ett ungdomsminne af *Snorre*. — Med teckning af *Jenny Nyström*.

Det är bjudning på jul'n hos den rike patron,
Och släde på släde hörs stanna vid bron
Uti kvällen.
Och herrar i pelsar och fruar med tross
Nu landliga pigor försöka ta' loss
Utur fällen.

Och detta är socknens förnämaste hus,
Så ställigt de lysa af lampor och ljus
Alla fönster.

Och herrn har sig skaffat ett namn på sin trakt,
Och frun uti husliga dygder man sagt
Är ett mönster.

Patron har de grannaste oxar och fän,
Och mycket beröm han i hela sitt län
Fått för racen.

Och rundtom på möten med kräken han for,
Och se'n han fått priser för oxar och kor,
Fick han vasen.

Och där ser man sonen, ett frö till patron,
Och dottern, som nyligen lemnat pension'
Uti staden.

För honom re'n flickorna göra sig till,
Och fröken kan välja, det sägs, hvem hon vill
Uti raden.

Och nu i salongen hvad helsning och krus,
Där fruarna sitta som nytända ljus
Uppå stolar.

Och en »hennes nåd» och en adelig tant,
De sitta i soffan och lysa så grannt
Liksom solar.

Och där är artisen, som kommit från sta'n,
Som hundrade gånger ur pannan om da'n
Stryker manen.

Af kropp har han just inte någonting alls,
Och hufvudet bär han på gänglig hals
Liksom svanen.

Han målat patronens och frökens porträtt,
Som sitta i ramar i fruns kabinett

Och älsklig är fröken, patron är kavat,
Och vasen han bär uti största format
Uppå dräkten.

Och flere patroner man ser här förstas,
Fast icke så prima som värden gunå's,
Men sekunda.

Och fruarna ge som värdinnan ej »ton»,
Men alla de äro i samma fason
Af rotunda.

Och där sitter prostfar så rak på sin stol
Och klockar'n, som spelar så bra på fiol
Och på harpa.

Och klockarens fru sitter bortglömd i vrån,
Men ögonkast skickar hon ut därifrån,
Som ä' skarpa.

Där skrivare ser man från närmaste bruk
Med snodda mustascher och oljad peruk
Uti salen.

De dofta så skönt utaf mysk och essence
Och tänka sig föra med stor elegans
Uppå balen.

Och där står så munter och glad ingenjören,
Som vågat sig fram uti fröknarnas hörn
För att skämta.

Och två kandidater så lärda från sta'n,
Som artigt patronen förut under da'n
Låtit hemta.

Och jungfrur nu komma med te och med dopp,
Som staplats så skyhögt på brickorna opp
För att bjuda.

Och sedan man druckit i ordning och tur,
Från salen en vals i den muntraste dur
Börjar ljuda.

Och flickornas hjärtan så vildt börja slå,
Fast liknöjdt de alla, hvaren ur sin vrå,
Söka titta.

Ack, hellre de kommit på balen ej alls,
Om de denna första förtjusande vals
Finge sitta.

Men äntligen blir hvarje tärna så nöjd,
Och mammorna nu utaf dottrarnas fröjd
Kunna njuta.

De mönstra så ifrigt de dansandes led,
Men gubbarne dra' sig till smårummen ned
För att tuta.

Och dansen den fortgår så muntert och gladt,
Där blanda sig utrop och klingande skratt
I musiken.

Men fruar kring salen sig satt som en krans,
Och där skall jag säga det går som en — dans
Med kritiken.

De unga sig roa på ungdomens vis,
Små skrivare visa, att de för kurtis
Ha begåfning.

För dottern i huset slår skarpt ingenjören,
Och fruarna hviska i vrår och hörn
Om förlofning.

Och långt fram på natten serveras supén,
Då gubbarne komma på sviktande ben
Och ä' röda.

De äro så glada och fulla af skämt,
Men konstigt mot väggar och dörrar alltjämt
De sig stöda.

De skina — af sällhet och lycka en bild,
Och dottrarna få sig en helsning så mild
Utaf pappa.

Och mamma, som låtsas, att intet hon sett,
Men glad och belåten mot gubben sin lett,
Vill han klappa.

Och bordet det dignar af rätter och mat,
Där julsinkan tronar så stolt på sitt fat
Bredvid steken.

Och julölet skummar i kannor och glas,
Så nog går det lätt att på sådant kalas
Bli på kneken.

Så bordet tas bort, det blir afröjdt i sal'n,
Och nu ännu muntrare fortsätter bal'n,
Se'n man hvilat.

Hur tiden den flyger — snart klockan är tre,
Och ungdomen blir helt förvånad att se,
Hur den ilat.

Och papporna komma så sömniga nu,
Och hvar och en söker ta rätt på sin fru,
Om han kan det.

Och flickorna trötta sig ena däri,
Ej någon sig tänkt det så gladt skulle bli,
Som hon fann det.

Och bort fara slädar i ilande fart,
Och gubbarne nicka och falla så snart
Uti drömmar.

Men Brunte förstär nog, hur roligt man haft,
Han känner, att husbond' ej håller med kraft
Sina tömmar.

Men äntligen när visaren pekar på fem,
Man stannar så frusen och trött vid sitt hem
Framför trappan.

Och pappa far upp, efter piskan han ta'r,
Men lugnt ligger denna på landsvägen kvar,
Där han tappa'n.

på det nybyggda Palazzo Piombinis eleganta tak-
balustrad stå klart hvita mot den grå luften.

Där bakom skymta otydligt Albaner- och Sabi-
nerbergens höga kedja med sitt vintertäcke af snö.
Bakom Kapitoliums klocktorn breder sig campagan,
jämn och slät som ett haf utan gräns. Men
åt norr stå bergen så klarblå som en vårhimmel
— Soractes hvita kägla luftigt genomskinlig, högre
än de andra, och Villa Madamas cypresslund teck-
nar sig skarpt uppe på höjdens krön mot himlen,
som hitåt är rödlett efter solnedgången.

Plastiska, stora, rena, mäktiga linier, hela utsik-
ten åt detta håll mättad med färg och mäktig i
färgen. Ett landskap som sover.

Det är ingenting af nordens julstämning öfver
denna tafra. En storslagen, ödslig natur, men som
har intet tungsint eller tryckande. Allvar, men
också lifsglädje, lugn, men icke vemod. Roms
campagna är en kyrkogård, men det behöfs endast
sol, så blir den så leende lefnadsglad, som endast
en italiensk grafgård kan vara.

Skymningen stiger upp ur stadens gränder, klätt-
ra' uppför höjderna, låter hus och trädgårdar-
sjunka i dunklet. Skyarne skingras, en blek måne
söker tränga igenom de grå molnen i söder.

Jag har tändt lampan i mitt rum och tagit upp
jultidningarna, som anländt. Och tankarna gå
till det frusna landet där långt borta bakom berg
och slätter och haf, till den nordiska kyrkogårds-
naturen med granarna planterade i snö, till vin-
termörkrets land, där sinnet blir tungt, och där
man så tidigt uppger den strid, som borde vara
till lifvets slut, det hopp, som skulle gifva kraft,
uthållighet och lefnadslust. Tankarne gå till allt
detta, som jag nu är så långt ifrån, och som jag
ändå är så nära, alltid så nära.

Efter den tröga julaftonen på »föreningen» kussa
vi vid midnattstid ned för Corso, fyra man i en
natligt anspråklös vagn, genom virrvarret af folk-
tomma gränder, förbi Trajani kolonn, där Petrus
med himmelrikets nycklar vaktar mellan de båda

kyrkorna, genom nya gränder, än i skugga, än i
klart månlyd, till dess vi svänga ned för backen
framför Colosseum. Ett besök där i mänskenet skulle
vara en värdig avslutning på julaftonen i Rom.

Genom de beckmörka hvalfven gå vi in på aren-
nan. En af oss har börjat sjunga »Du gamla, du
friska», men han tystnar, då han kommit där in.
Vi andra äro ock tysta. En hvar vill ingenting
annat än få vara ensam med sina tankar. Ena
hälften af kolossen gömmer sig i svart mörker,
som randas af skarpa, långa månstrimmor in ge-
nom gluggarne. På dagsidan är hvarje linie skarpt
dragen, skuggorna kraftiga och bestämda. Mån-
strålarne smyga in i hvalfven, förbi kolonnerna,
förlora sig i mörkret. Öfver står natthimlen med
bleka stjärnor, månen rullande fram mellan hvita
moln, karlavagnen som kört omkull och står på
kant...

Och tystnaden hvilat öfver forntidens graf, be-
lyst af julnattens stjärnor.

Andante con espressione.

ELFRIDA ANDRÉE.

Piano.

p *cresc.* *f* *p* *mf*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* *

Ped. * *Ped.* * *Ped.* *

pp *mf*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* *

cresc. *f* *p*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* *

mf *rit.*

Ped. * *Ped.* * *Ped.* * *Ped.* *

The musical score consists of five systems of piano music. Each system has a treble and bass staff. The first system includes dynamic markings *p*, *cresc.*, *f*, *p*, and *mf*. The second system has *p*. The third system has *pp* and *mf*. The fourth system has *cresc.*, *f*, and *p*. The fifth system has *mf* and *rit.*. Pedal markings (*Ped.*) with asterisks are placed below the bass staff of each system.

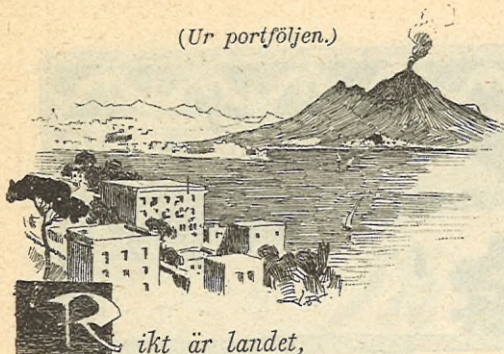

A. LAMBERGS Kappaffär
 44 Vesterlånggatan 44, Stockholm.

Rekommenderar sitt stora och väl sorterade lager af moderna Höst- och Vinter-Dame-Kappor till här på platsen lägsta pris.
 OBS.: Särskildt framhålls mitt stora sortiment af Silkesplyschkappor.

Desubius.

(Ur portföljen.)

Rikt är landet,
ljust dess blåa himmel,
varma vågor skölja dess stränder,
vinrankan pryder dess kullar,
och pinjen tecknar sin klassiskt stela krona.

Mot genomskinlig luft
på fälten beta
storhornade, ståtliga hjordar,
och skimrande hvita städer
lägra sig i täta grupper
bland grönskan vid bergets fot.
Allt är trefnad,
allt är rikedom, belåtenhet och gladt hopp.

Då en dag
skälter jorden;
hafvets barm häfs af ångest;
rök och dån fylla luften;
bergets innandömen braka,
och från dess hjässa
korsa blixtnar den förmörkade rymden.
Glödande strömmar
välta fram ur dess inre;
i sjudande vågor den smälta stenen
far härjande fram
öfver grässets blomstermatta,
öfver vaggande skördar,
mogna för skäran,
öfver folkrika städer.
Och när solen till sist
bryter fram ur natt och töcken,
beskinner hon en öde trakt,
där lif ej finnes,
där förintelsen rufvar tyst
i ostörd enslighet,
där förgängelsen sitter
och ljudlöst predikar sin dystra lära
med stelnad mun.

Bild — ur mitt hjärtas värld
har du dina drag,
förkrossande sanna!

V. E. Öman.

Låtom oss ej förgäta, att vår sällhet icke
beror af hvad vi äga, utan af hvad vi äro,
icke af det, som tillskyndas oss utifrån, utan
af den i vår själ inneboende renheten och
kraften.

W. E. Channing.

Sommarferien.

Skiss

af

Wilma Lindhé.

(Forts. o. slut fr. sid. 425.)

Både far och mor hade åldrats. Hon såg det, men nämndes ej säga, hvad hon tänkte. Hon kom strax in i arbetet, in i alla bekymren och farhågorna, som hade hon aldrig varit borta, och när hon såg, hur väl hon behöfdes, och hvilken glädje hennes ankomst väckte, tackade hon Gud, för att hon kommit, och glömde, att något sådant som badorter fanns till i världen.

Hvad hon däremot ej glömde, var äfventyret i skogen. Att möta en ung vacker man, när man omedvetet väntat en vedhuggare eller bonde, var i sig själf något märkvärdigt, och så hans sätt, så enkelt, naturligt, och ändå vördnadsfullt. »Lilla barn» hade blifvit ett smeknamn, som hon ibland gaf sig själf.

Hvem var han? Föräldrarna visste det kanske, men hon kom sig aldrig för att fråga dem eller berättat mer, än att hon gått vilse och slutligen kommit till rätta igen, och förstod hon honom rätt, hade de ej sett hvarandra för sista gången. Det var då som förgjort! Hon hade väntat honom hvarje dag nu i snart en vecka, och så kom han just nu.

Det var afton med solglans öfver sjö och skog. Hon hade lyftat ut tvättbunken under ekarna för att ej gå miste om härligheten, och nu stod hon där — alldeles som när han sist såg henne — med uppskörtad klädning, bara att den var så mycket tarfligare, och med såplöddern högt öfver armbågarna. Hon försökte gömma sig, men han såg henne genast och helsade, som vore det den naturligaste sak i världen, att hon stod just där och ej annorstädes.

Hon rodnade pinsamt. Kanske tog han henne för huspigan rätt och slätt, och hon som förde handelskorrespondens på tre främmande språk, spelade Chopin och Mendelssohn och sjöng litet till och med, om han visste! Men hvem skulle säga honom det?

»Är frökens far hemma?»

»Jag tror inte han kommit ännu. Fråga efter, ropade hon till Elsa, som nyfiket stod och tittade ut genom köksdörren.

»Förlåt, att jag inte presenterade mig, då vi sist träffades,» återtog han. »Jag är löjtnant Brandt.»

»På Holma?»

»Skrämmer det er?»

»Nej! Åh nej — men jag tänkte —.»

»Man tänker så mycket, innan man lär känna en människa. Jag hoppas bli bekant med edra föräldrar — riktigt bekant. Tillåter ni, att jag sätter mig så länge?»

Han satte sig på gräskanten, och hon tvättade och vred sina kläder nästan i förtviflan öfver, att det ännu var en god stunds arbete kvar.

»Fröken har inte kommit hem bara för sitt nöjes skull, ser jag.»

»Mamma behöfver mig så väl. Elsa kan göra så litet ännu. Farbror bjöd mig till Marstrand, men —» Hon tystnade tvärt och kände, att det där skulle hon aldrig sagt.

Det blef några ögonblicks tystnad, hvarunder han klappade sin hund och såg fundersam ut. »Och ni trifs här?» fortsatte han.

»Här är vackert — fast inte som på Holma, förstås.»

»Ni håller af det stället?»

»Jag är ju född där, och vi voro alla så lyckliga, det var inga bekymmer då, ingen oro eller ångslan.»

»Och det är egentligen jag, som — — —»

»Det är ju inte ert fel.»

»Jag skulle kommit hit förr. Jag har tänkt på det hvarje stund, sedan vi sist träffades, men — uppriktigt sagt — jag var rädd, ni skulle vara en dussinfröken i alla fall — hur olik en sådan ni än föreföll. Jag har sett allt för många sådana för det.» Han hade rest sig upp och stod bredvid henne. »Det är synd om edra fina små händer.» Det låg något ömt i tonfallet, alldeles som i skogen, då han sade: »Ni är våt om edra små fötter, ser jag.»

Det strömmade något varmt genom hennes hjärta, och hon tänkte: »Hvad han måtte vara god mot dem han håller af.»

Där kom fadern från arbetet, nästan i en dagsverkarens dräkt, men med den bildade mannens

prägel. Och modern! Hur fin och älsklig hon såg ut i sin hemväfda klädning! »Och du sade aldrig, att du träffat honom?» frågade hon, när löjtnant Brandt, som stannat öfver kvällsmaten, sent omsider gått därifrån.

»Jag visste ju aldrig, hvem det var,» svarade dottern rodnande. »Det var roligt, att han kom — hur man kan misskänna en människa.»

»En kärnkarl,» sade fadern afgörande, — »men så mycket angelägnare är det att kunna betala honom.»

Löjtnant Brandt vardt snart hvardagsgäst i huset, och från Holma sändes stora korgar af blommor, jordgubbar och grönsaker till Björkvik, där Ebba gick omkring, hjälpande föräldrar och syskon till rätta.

Sommarferierna ledo mot sitt slut. Hon ville inte tänka på, hur det sedan skulle bli — hur hon skulle kunna lemna dem alla. Och ändå måste hon det. Om vintern var det mindre arbete i hemmet, så att modern kunde reda sig utan henne och en mun mindre att föda — samt lönen — nej, det var ej att tänka på.

Rågen var skuren, och det gällde att få den bergad. Det regnade ju så hopplöst dag och natt — visserligen hade det hållit uppe ett par dagar, men barometern föll, och det mulnade mer och mer.

Fadern hade varit ute sedan tidigt på morgonen, och Ebba och Leopold återvände just nu från åkern, dit de burit hans middagsmat.

Ebba såg bekymrad upp mot den molnhöljda himlen. »Ah, det är ju sista lassen, som gå, ni tänka då inte annat än på väderleken och allt möjligt tråkigt,» sade gossen förargad.

»Du förstår inte, du!»

»Mycket mer än ni, för ni ä' dumma allesammans. Tror du, att löjtnanten blir svår mot pappa, när han — när du — jag menar — —»

»Tyst då, tyst! Där kommer Thieros!»

»Inte behöfver du väl rodna så förskräckligt för det — det skall jag tala om.»

»Leopold då! Ser du inte!»

»Det visste jag väl, att han skulle komma efter. Då kilar jag min väg,» hviskade gossen, ryckte ifrån henne mathemataren och sprang framåt vägen som en förföljd.

»Det var roligt, att jag mötte fröken.»

Hon räckte honom handen.

»Vill ni inte gå genom skogen?» frågade han.

»Jo — hvarför inte,» svarade hon dröjande.

Det var nästan mörkt därinne, ty molnen hängde tunga öfver trätopparne, och så förunderligt tyst som oftast innan oväder bryter löst.

Båda tego, men samma tankar sysselsatte dem — minnet af när de sist gingo här.

»Var det inte en regndroppe?» frågade hon plötsligt.

»Kanske,» svarade han förströdd.

»O ja, det börjar regna!»

»Är ni så rädd att bli våt?»

»Ack nej, men rågen!»

»Lilla barn, tänk nu inte på sådant! Tänk på, att jag älskar dig — att jag älskat dig från första ögonblicket, jag såg dig, Ebba!»

Han höjde sig ned och såg henne in i de varma, fuktiga ögonen. »Säg, att du håller af mig.»

Hur god och trofast han såg ut! »Älskadel!» hviskade hon och lutade sitt hufvud mot hans axel.

»Och nu stannar du hos mig för alltid,» återtog han och slöt henne i sin famn.

»Hos dig — och på Holma,» sade hon drömande — »så underbart det kan gå till.»

Plötsligt brast hon ut i skratt, medan tårarne ännu stodo henne i ögonen.

»Hvad är det?» frågade han förvånad.

»Åh ingenting — du skall få veta det sedan — det var bara mammas ljusa sidenklädning!»

Nu kom regnet i stora tunga droppar.

»Låt oss springa kapp!» ropade hon och sprang skrottande före honom. Thieros efter, hoppande och skällande.

Inom ett ögonblick hade han tagit fast henne och kysste henne, om och om igen, medan regnet strömmade ned.

»Du blir våt,» sade hon ängsligt.

»Än rågen då?»

»Den hade jag glömt.»

Vid stättan tog han henne i sina armar och bar henne däröfver. Så sprungo de hand i hand backen nedåt till Björkvik, där modern stod i förstugudörren, orolig öfver att Ebba var ute i regnet, men ännu oroligare öfver, att rågen ej kommit under tak.

Gamla mormor.

Berättelse af *Adolf Hellander*.

Ja, det är i dagarne jämnt hundra år, sedan gamla mormor föddes, men nu hvilar hon sedan sju år tillbaka under snötäcket därute i den stora tysta staden utanför Norrtull, och ett litet enkelt svart kors bland de mångtusende andra visar platsen, där hon sover sin fridfulla sömn.

Gamla mormor — vi behöfva icke känna henne under något annat namn, ty så hade barnen i trakten, där hon bodde uppe på Södermalm, benämnt henne under mer än tre decennier — hade ett barns sinne, en ängels godhet och, själf gifvande, drog hon allas kärlek till sig. Och dock hade hennes lif ingalunda varit en dans på rosor. När man förnam, hvad hon hade genomgått under sitt långa, stråfsamma lif, kunde man förvänas, öfver att så mycken kraft och själsstyrka oförminskad kunde bo i denna lilla späda fina varelse, hvares halfskumma ögon ännu vid nittio års ålder blickade så glädt omkring sig.

Långt bort i Värmland stod hennes fattiga föräldrahem, och minnena från hennes hembygd och barndom gömdes som heliga relikier i hennes hjärta. De väldiga skogarnes högtidliga tystnad, den breda Klarälvens majestät, folkets gamla sedvänjor och lekar hade hos gamla mormor bibehållit en tjuningsmakt, som sedan gaf lif och färg åt hundrade sagor och sägner, till hvilka de unga andlöst lyssnade. Det var icke sagor af idel ljus och fröjd, de egde äfven djupa skuggor. Klart mindes hon den stora nöden under kriget 1808—1809. Allt manfolk drog ur huset, jorden låg oplöjd, ladorna stodo tomma, vintern var förfärlig, de hemkomna landtvärnsmännen spreda fältsjukan, och i fattigmans stuga blandades bark i kornbrödet. Djupt i sin byrålåda förvarade gamla mormor, väl inlindadt, en bit mörkt, skrumpet bröd från dessa olycksår, och då hon visade det någon gång, blefvo barnaögonen så förunderligt allvarsamma.

Men åter gick en ljusning öfver landet och hvar och en grep nya tag för att skapa en ny, lyckligare tid. Gamla mormor var en ungmö om aderton år, då hon till Stockholm fick följa med en värmlandsfamilj, i hvares hem hon förblef några år, till dess hon, följande sitt hjärtas val, trädde i brudstol med en ung, fattig man. Om den närmast följande tiden talade gamla mormor aldrig. Nog af, efter några få år stod den unga makan som enka, med två små döttrar i ett sköfladt hem.

Nu började kampen, en strid, i hvilken modet och styrkan i en kvinnosjäl pröfvades. Fjärran från sin hembygd, utan ringaste penningmedel, nästan utan vänner, gällde det för den unga enkan att med sina två händer skaffa hem och bröd åt sig och barn. Men Gud stod vid hennes sida och hade skänkt henne en spänstighet, som icke lät sig böjas, och därtill en mångsidighet, som ständigt öppnade henne nya, om äfven små förvärfskällor. Hon sydde och spann, stöpte ljus och gjorde pallar och dynor, väfde mattor och tillverkade choklad, klädde brudar och svepte lik, förfärdigade de allra märkvärdigaste leksaker och dockor, och på så sätt, under ett nästan öfvermånskligt arbete, dag ut och dag in, med få timmars nattsömn,

hade hon efter år af mödor hunnit så långt, att hon åtminstone vågade andas ut. De båda döttrarna hade nu växt upp och voro henne till kraftig hjälp, och under samfäldt flitigt arbete framlefde den lilla familjen nu lyckliga dagar. Den ensamma kvinnans ensamma mångåriga kamp hade väckt beundran, och en ny vänkrets slöt sig trofast till henne.

Så blef den ena dottern gift, nya år kommo och gingo, och så ljödo för första gången de jollrande orden »gamla mormor» från en liten parfvels läppar. Men hur ungdomlig var hon ej! De långa, bekymmersamma åren hade väl stänkt litet silfver i håren, men smärt och rak var gamla mormor som en ung flicka, dansade som en sylfid och ville aldrig förtrötta i arbete. Och öfverallt där barn funnos, skockade de sig samman kring henne — kring gamla mormor. Det var något ljusst och varmt, som utstrålade från henne. När hon satt midt i barnaringen, tedde hon sig som en ren, hvit lilja, omgifven af nyutspruckna rosenknoppar, och satt någon liten sorgtagg i barnahjärtat, så försvann den strax vid gamla mormors smekning. Ett hårdt, klandrande ord kom aldrig öfver hennes läppar, friden följde troget i hennes spår, och frid lyste ur hennes milda ögon.

Gamla mormors andra dotter förblef ogift och öppnade på äldre dagar en småbarnsskola. Timmarne kunde vara långa nog för de små, där de sutto på sina pallar kring lärarinnan, och många längtande blickar riktades nog genom fönsterrutorna ut till det strålände solskenet. Då öppnades dörren till det inre rummet helt tyst och ett hvitt, mössprydt huvud tittade ut och nickade så vänligt. Då var revolutionen färdig, disciplinens band lösta. Med ett unisont »gamla mormor!» rusede smågossar och småflickor upp, skolböcker och griffeltaflor kastades huller om buller och tjugu par små armar famnade och snurrade om den lilla gumman. Det var högtidsstunder för de små under de tröga timmarne. Alla små hemligheter skulle förtros åt gamla mormor och alla tvister slitas af henne. Led det åt juletid, så gällde det att få komma in i mormors alla heligaste, i hennes lilla verkstad, för att få betrakta alla de härligheter, som med sina flitiga händer sysslade med. Det utgjorde belöningen efter skoltimmarne. Barnen stannade beundrande innanför dörren och betraktade julbockarne, stora och små, hvilka stodo uppradade på det gamla pärlfärgade matbordet. De förgyllda krumhornen böjde sig sirligt och glaspärlögonen blickade så trolskt på barnskaran. Men det bästa af allt var ändå den stora gunghästen, som stod på golfvet. Den var mormors mästestycke. Den var stoppad och hade ludet skinn och man och svans af tagel och hade sadel och stigbyglar och »var alldeles precis som en riktig häst». Och barnen klappade »Pälle» och fingog gunga i tur och ordning och betraktade gamla mormor med beundran.

Dessa jularbeten voro hennes sysselsättning, ännu sedan hon hunnit in på nitti-talet, och med den förvärfvade penningen skänkte hon julglädje, icke blott åt de sina, utan ock åt många fattiga små i grannskapet.

Men hennes vackra lefnadssol dalade sakta. De klara, goda ögonen blefvo matta, och de flitiga händerna började darra. Då kände sig gamla mormor vemodig. »Jag börjar bli gammal» — brukade hon säga — »och är ej mer till någon nytta, och då är det bäst att få dö.» För öfrigt bibehöll hon sina själsför-

mögenheter, hennes minne från gamla tider var beundransvärdt, scener från hennes barndom i det gamla kära Värmland skildrade hon varmt i poetiska ord, och så talade hon om barnen, alla dessa barn, som sedan vuxit upp och själfva blifvit mödrar och fäder, men alltid infunnit sig på högtidsdagar, åtföljda af sina barn, för att helsa gamla mormor.

En dag trädde sakta inom dörren en solbränd, bredaxlad man med långt skägg, och den gamla nittiåriga neg så djupt, men den starke mannen slöt den lilla späda gumman i sina armar, lyfte henne upp i sin famn och frågade, »om ej »gamla mormor» kände igen lille Arvid, som suttit på skolpallen och gungat på mormors julhäst och hört så många vackra sagor?» —

Nu var lille Arvid en duktig ingenjör och hade skapat sig en ställning i den stora republiken på andra sidan oceanen, men när han återsåg sitt fädernesland, ville han bland sina första besök helsa sin barndoms gamla vän.

En annan gång stod en blek ung man med drömmande ögon inför henne och såg så innerligt mildt på den gamla. Hur många gånger hade hon ej kysst bort »lille Gustafs» tårar, då lexan var för svår. Nu var han filosofie doktor, hade varit ute och fått drömma på Italiens klassiska jord och skref vackra sagor och sägner, vackrare kanske än dem gamla mormor kunde, men han kom dock för att i hennes ögon se den sista glansen af så mycken fromhet och barnakärlek.

Ähja, hon mindes dem nog alla — mycket väl, — men de små hade blifvit så stora... så stora.

En härlig junimorgon, då solen därute i naturen kysste jorden varm, då trädens fina, ljusgröna blad svällde af lifskraft och fågel-skarorna sjöngo jubelsånger i skyn, slumrade gamla mormor längre än vanligt. Hon log så barnagodt och tycktes hviska: »Väck mig icke, mina kära, jag är så trött!» Ingen störde hennes sömn, ty hon hade somnat in för alltid — och himlen hade vunnit en ängel mer.

Men de godas och frommas minne lever.

Iduns anmälan

för år 1892, hvilken återfinnes å sid. 436 i detta nummer, torde noga genomläsas. Den innehåller nämligen intressanta meddelanden för det kommande året.

Innehållsförteckning.

Konungahusets yngste. — Julkväde till kvinnan; af *Frithiof Holmgren*. — Betlehemsstjärnan; af *K. A. Hagström*. — Tant Lovas juldag; af *Elin Aronson*. — Fattiga barns bespisning; af *A. U. Båth*. — Pappa kommer; af *Gurli Linder*. — Gamla konsultansens julbref; berättelse af *Avv*. — I skogen; af *Kristian Winterhjelm*. — Julstök och julkappar; af *Mathilda Langlet*. — Den första snön; af *Daniel Fallström*. — Att taga och att gifva; af *Helena Nyblom*. — Pastorskans stora middag; skiss af *Anna Wahlenberg*. — Fågelbo; af *Johan Nordling*. — Martin skoflickaren; efter *Leo Tolstoys* saga »Där kärleken är, där är Gud», af *Charlotta Lindholm*. — Sommarferien; skiss af *Vilma Lindhé*. — Ett intryck från Eugeniahemmet; af *Mathilda Roos*. — Helsing; af *Ernst Beckman*. — Efter femton år; teckning af *Cecilia Båth-Holmberg*. — En spelmanshistoria; af *Selma Lagerlöf*. — Jussuf; af *K. A. Melin*. — Småttingar; af *Amalia Fahlstedt*. — Julafton i Rom; af *Georg Nordensvan*. — Ett julkala; af *Snorre*. — Julstämning; pianostycke af *Elfrida Andrée*. — Vesuvius; af *V. E. Oman*. — Gamla mormor; af *Adolf Hellander*.

Till kvinnan i de svenska hemmen!

Då *Idun* med detta nummer avslutar sin fjärde årgång, sker det under den tillitsfulla förhoppning å Redaktionens sida, att alla våra nuvarande läsarinor skola gifva oss det erkännandet, att vi sökt göra vårt bästa för att fylla våra åtagna förbindelser, samt att vi ej skytt några mödor och uppoffringar för att göra tidningen så omvexlande, nyttig och läsvärd som möjligt. Och få vi döma af det allt lifligare intresse, som år för år egnats *Idun*, så kunna vi ej heller annat än tro, det våra läsarinor äfven på det nya året skola hålla fast vid tidningen och till ömsesidig fördel arbeta för dess spridning i än vidare kretsar. Endast härigenom blir det möjligt för oss att ytterligare utvidga och i alla afseenden förbättra densamma.

Af det med detta nummer följande hufvudregistret framgår, att den nu avslutade årgången innehållit inemot 150 uppsatser i ämnen rörande kvinnan och hemmet, omkring 100 längre och kortare noveller, skisser och kåserier, 70 biografiska uppsatser med tillsammans 75 porträtt, 60 poem samt minst 1,500 husliga rön och anvisningar m. m. dylikt — allt för det utomordentligt billiga priset af **endast 4 kronor**; och dock kan mången gång en enda af de små i hvarje nummer förekommande anvisningarna ensam vara värd mångdubbelt denna summa. Vi våga också hoppas, att mer än en kvinna skall bekräftande kunna instämma i följande en ung husmoders yttrande, som benäget meddelats oss: »Sedan jag för tre år sedan började prenumerera på *Idun*, hafva mina utgifter för mitt hem märkbart minskats, och tillskrifver jag detta de många utmärkta vinkar och råd, jag fått genom *Idun*. Mer än en klädning, som jag ansett tillspillogifven, har jag fått nästan som ny genom att följa anvisningar i *Idun*, och mången smaklig måltid af billigaste slag har jag kunnat bereda mig och de mina genom att efter *Iduns* råd tillvarataga och på förståndigt vis anrätta rester från en föregående dag. Läger jag här till de många angenäma stunder, som beredts mig vid läsningen af tidningens många förträffliga och sunda bidrag på det novellistiska området, så anser jag, att jag har den obetydliga prenumerationsafgiften mångdubbelt ersatt.»

Detta och många liknande erkännanden, som ofta komma oss till del, kunna ej annat än framkalla vår tacksamhet och sporra oss till ytterligare ansträngningar. Genom fortsatt medverkan, såsom vi hoppas, af samma framstående förmågor, som bistått oss detta år — bland hvilka vi särskildt vilja nämna *Ellen Bergström*, *Cicilia Bååth-Holmberg*, *F. M. Chrysanter*, *Ellen Friis*, *Elisabeth Kallstenius*, *Selma Lagerlöf*, *Mathilda Langlet*, *Vilma*

Lindhé, *Helena Nyblom*, *Mathilda Roos*, *Anna Wahlenberg* och *Eva Wigström (Ave)* samt *A. U. Bååth*, *Daniel Fallström*, *Frithiof Holmgren*, *K. A. Melin*, *Georg Nordensvan*, *Johan Nordling* och *Birger Schöldström* — torde det ej heller varda omöjligt att motsvara rätt högt ställda anspråk. Utan fara att röna motsägelser torde vi ock kunna påstå, att *Idun med afseende på textinnehållets godhet och omvexlande mångfald står främst bland vårt lands veckotidningar*. Häri har man väl att söka orsaken till, att tidningen likaledes blifvit den bland de bildade och burgna klasserna *mest spridda tidningen i landet*.

Hvad innehållet i den nya årgången beträffar, kunna vi på förhand utlofva många intressanta saker. Särskildt vilja vi nämna, att *Iduns* följetongsafdelning på det nya året kommer att öppnas af fru *F. M. Chrysanter* vid senaste stora täfling prisbelönta novell »*Den rätta*», hvilken kommer att sträcka sig ett godt stycke fram på våren. Vidare erhåller en hvar, som prenumererar på *Idun* från årets början, *gratis* fru *Ellen Bergströms* förträffliga, likaledes i senaste täfling prisbelönta arbete: »Huru skall kvinnan bäst kunna bidraga till höjande af familjens ekonomi?» tryckt i bokform.

Planen för tidningen blir annars i hufvuddragen densamma som hittills. Hufvudnumret, hvars första sida som vanligt kommer att prydas af ett kvinnoporträtt med åtföljande text, fylles för öfrigt med intressanta noveller, skisser och berättelser, goda och vägledande uppsatser i ämnen, som röra kvinnan samt hennes verksamhet i och utom hemmet, äfvensom med poem, notiser från kvinnovärlden, om litteratur och konst m. m. Bilagan åter meddelar kostnadsfria läkareråd, frågor och svar, gåtadelning samt matsedlar för hvarje dag i veckan året om med åtföljande recept; dessutom ingår i densamma den i bokform tryckta »*Iduns* hjälprede», hvilken under årets lopp i sig upptager mer än tusen anvisningar och rön på alla områden för hus och hem samt vid dess slut bildar en bok på mer än 200 sidor, som kan inbindas i därför särskildt afsedda billiga och prydliga klotpermar samt på grund af det densamma åtföljande fullständiga sakregistret utgör den ypperligaste uppslagsbok och rådgifvare för kvinnan i alla möjliga förhållanden. Värdet af denna bilaga blir hädanefter så mycket större, som vi lyckats träffa aftal med fru *Mathilda Langlet* att från nyåret öfvertaga hela redaktionsbestyret med dessa afdelningar. Och hvad hon förmår i detta fall, det veta alla, som haft tillfälle taga del af hennes förträffliga arbete »*Husmodern i staden och på landet*».

Till sist torde böra påpekas den synner-

ligen värdefulla gratispresent, som hvarje *Iduns* prenumerant erhåller i det ovanligt rikhaltiga och omvexlande *julnumret*. Sålunda innehåller detta års julnummer ej mindre än 28 bidrag (eller dubbelt så många som de största bland de andra jultidningarna) på vers och prosa af lika många bland våra mera kända författare samt därjämte mer än ett 20-tal teckningar och vignetter af våra båda mest framstående tecknare *Jenny Nyström* och *Viktor Andréén*.

Ett par afdelningar, som af lätt begripliga skäl ej kunnat inrymmas i *Idun*, äro mode- och handarbetsafdelningarna med till dem hörande oundgängliga mönster. De hafva därför som bekant fått sin särskilda tidning under namnet *Iduns Mode- och Mönstertidning*. Glädjande att omtala har äfven denna tidning rönt ett lika varmt intresse och vänligt mottagande som *Idun* själf, så att den väl nu användes i de flesta hem, där *Idun* finnes. Också torde ingen annan modetidning i Skandinavien, om man på en gång tar i betraktande innehållets godhet och rikhaltighet, illustrationernas finhet och mångfald samt tidningens ovanliga prisbillighet, kunna mäta sig med *Iduns Mode- och Mönstertidning*. Tidningen, som är en svensk upplaga af en bland utlandets mest spridda modetidningar, hvilken utgifves på 7 olika språk, innehåller alltid de senaste moderna, förståndigt utelemnande alla löjlige öfverdrifter. Den svenska upplagan utkommer samtidigt med de utländska upplagorna, med ett 8-sidigt nummer i månaden, innehållande ett 60-tal fina illustrationer med förklarande text samt åtföljdt af en stor dubbelsidig mönsterbilaga med talrika tillklippnings- och handarbetsmönster i naturl. storlek. Dessutom erhålles mot särskild afgift (se här nedan!) med hvarje nummer en ytterst elegant kolorerad modeplanschi i stålstick. Såsom synes härnedan vid prenumerationsprisen, erhålla *Iduns* prenumeranter *Modetidningen* för betydligt billigare pris, om de taga båda tidningarna på en gång.

Sedan vi sålunda härofvän sökt betona, hvad de båda tidningarna tillsammans äro och vilja vara för den svenska kvinnan, nämligen en underhållande vän och pålitlig hjälprede i alla lifvets förhållanden, bedja vi till sist få önska *Iduns* alla läsarinor **en angenäm jul och ett godt slut på gamla året!**

För *Iduns* redaktion:

Frithiof Hellberg,
redaktör o. ansvarig utgifvare.

Prenumerationspris:

Idun med Modetidning	Idun med Modetidning	Idun (ensam):	Modetidningen (ensam):
jämte kolor. planscher:	utan kolor. planscher:		
helt år..... kr. 8: —	helt år..... kr. 6: 50	helt år..... kr. 4: —	helt år..... kr. 5: —
halft år..... » 4: —	halft år..... » 3: 25	halft år..... » 2: —	halft år..... » 2: 50
kvartal..... » 2: 25	kvartal..... » 1: 85	kvartal..... » 1: 20	kvartal..... » 1: 50

Postbefordringsafgiften inberäknad.

Medföljande prenumerationsblanketter torde lämpligast användas.

Förlofnings- och vigselringar
ständigt lager hos
Juvelerar HALLBERG Stockholm.
Order från landsorten expedieras omgående.

Perlhalsband, gammalt guld, silfver och juveler uppköpas kontant eller tagas i utbyte mot moderna arbeten.
Om gamla saker insändas från landsorten, sändes likvid pr omgående.
Juvelerar HALLBERG, Stockholm.